

ΑΣΤΗΡ της ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Πάντα δοκιμάζετε, το Καλόν κατέχετε

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ - Εκδόθηκε από το 1858

www.gec.gr/astir

ISSN 1106-4250

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
Κωδικός ΕΛΤΑ 1058

Στο τεύχος αυτό

Πίστη - Ο πιο Αχώριστος Σύντροφος	131
Το μεγαλείο του Θεού και η δική μας πίστη	133
Η Λατρεία και το Πολιτισμικό Πλαίσιο	137
Το κάλυμμα	140
Η "κατάστασις-Συν" των εθνικών	143
Οι πολίτες του Ουρανού	145
Η δύναμη της συγχώρησης	150
Εμπόδια στην Προσέγγιση και στην Αγάπη	154

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Όπως ξαναγράψαμε στην αρχή του έτους, εορτάζουμε φέτος τα εκατόν πενήντα χρόνια του περιοδικού μας. Αυτός ο εορτασμός θα έχει την κεντρική του εκδήλωση τον Νοέμβριο για την οποία θα ενημερώσουμε εγκαίρως τους αναγνώστες μας.

Επειδή το περιοδικό μας είναι μακροβιότατο, και ως εκ τούτου οι περισσότεροι αναγνώστες μας δεν είναι εξοικειωμένοι με το περιεχόμενο του παρελθόντος, είναι ευκαιρία να κάνουμε μία σύντομη ξενάγηση σε αυτά τα 150 χρόνια που πέρασαν.

Η οικογενειακή εφημερίδα «ο Αστήρ της Ανατολής» κυκλοφόρησε σαν εβδομαδιαία έκδοση τον Ιανουάριο του 1858. Από τον Αύγουστο του 1871 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1880, στην πρώτη σελίδα προστέθηκε εντός πλαισίου η εξής δήλωση: «Η εκκλησία έχει χρειάν αναμορφώσεως. Η μεταρρύθμιση αυτή πρέπει να γείνη δια του Ευαγγελίου και επί μόναις ταις αρχαίς του Ευαγγελίου». Από τον Ιούλιο του 1872 μέχρι τον Μάιο του 1876 στο παραπάνω πλαίσιο προστέθηκε η φράση «Η Ελλην. Ευαγγελική Εκκλησία δεν είναι μασωνία». Ήταν η εποχή που οι ευαγγελικοί καλούνταν συλλήβδην «μασώνιοι» και έπρεπε ο εκδότης μας να δηλώνει ότι δεν είναι...

Η ύλη της εφημερίδας του ήταν κατά βάση πολιτική, για όλη την περίοδο των πρώτων 64 ετών, μέχρι το 1922. Οι σελίδες της περιείχαν ειδησεογραφία, αρθρογραφία και σχολιασμό της επικαιρότητας. Αρκετά από τα άρθρα του ήταν προϊόν ερανισμού από άλλες εφημερίδες. Η αρθρογραφία πέραν της ενημερώσεως, είχε ως στόχο την προβολή διαφόρων ζητημάτων, όπως το θέμα της Κυριακής αργίας, ή την προστασία των ζώων. Σε μία εποχή καταπατήσεως των δικαιωμάτων των εργαζομένων με εξοντωτικά ωράρια, ο ιδρυτής του Αστέρος, Μ. Καλοποθάκης ήταν πρωτοπόρος στην καθιέρωση της αργίας την Κυριακή, με έντονη αρθρογραφία στην εφημερίδα και διαβήματα στην κυβέρνηση.

Η επιθυμία του Μ. Καλοποθάκη, η οποία εκφραζόταν μέσα από τα άρθρα του, ήταν η στροφή του Ελληνικού λαού προς την ανάγνωση και κατανόηση της Αγίας Γραφής. Έτσι τακτικά παρουσίαζε αναλύσεις και μελέτες σε διάφορα θεολογικά και θρησκευτικά ζητήματα. Επιστημονικές, θεολογικές, αρχαιολογικές και λογοτεχνικές συζητήσεις, βιβλιοκριτικές και νεκρολογίες είναι συχνές στις σελίδες της εφημερίδας. Επίσης, συζητήσεις φιλικές με τον Ανδρέα Λασκαράτο ή και αντιπαραθέσεις με τον Εμμανουήλ Ροΐδη.

Ταυτόχρονα, ο «Αστήρ της Ανατολής» έγινε ο τρόπος με τον οποίο επικοινωνούσε με το ευρύ κοινό, παρουσιάζοντας τις θέσεις της Ελληνικής Ευαγγελικής Εκκλησίας της οποίας έγινε ο ιδρυτής.

Η εφημερίδα σταμάτησε την έκδοσή της από το 1886 έως το 1893 λόγω οικονομικής δυσπραγίας. Το 1894 ο «Αστήρ της Ανατολής» επανεκδόθηκε, σε ελαφρά μεγαλύτερο σχήμα από το αρχικό.

Η κοινωνική, εθνική και πατριωτική προσφορά

του Αστέρος της Ανατολής άρχισε με την δημιουργία και προβολή από τις σελίδες του, συλλόγων περιθάλψεως και αποκαταστάσεως των προσφύγων από την Κρήτη που ήλθαν κατά χιλιάδες κατά την κρητική Επανάσταση του 1866-1869. Επίσης στον ατυχή πόλεμο του 1897 όταν ο Καλοποθάκης με τους άλλους ποιμένες της ΕΕΕ πήγαν στο μέτωπο για να περιθάλψουν τους τραυματίες και να μοιράσουν Γραφές. Αν θελήσουμε να χαρακτηρίσουμε πολιτικά τον Μιχαήλ Καλοποθάκη το συμπέρασμα που βγαίνει από την ανάγνωση της αρθρογραφίας του είναι ότι ήταν οπαδός του Τρικούτη, ενώ ο γιος του Δημήτριος ήταν βενιζελικός (άλλωστε ήταν και στενός συνεργάτης του πολιτικού).

Ο Δημήτριος Καλοποθάκης ανέλαβε την έκδοση το 1911, μετά τον θάνατο του πατέρα του. Η έκδοση συνεχίστηκε με σχεδόν αποκλειστικά θρησκευτική ύλη, αν και τα καυστικά πολιτικά σχόλια δεν λείπουν και ιδίως τα σχετικά με την μικρασιατική καταστροφή, και τις ευθύνες των Ελλήνων αλλά και των ξένων συμμάχων. Η έκδοση συνεχίστηκε μέχρι τον Φεβρουάριο του 1941 οπότε διεκόπη λόγω του πολέμου και της κατοχής για μία ακόμα φορά, μέχρι τον Ιούλιο του 1945, όταν ο Δημήτριος Καλοποθάκης το επανεξέδωσε με βοήθου του Μιχαήλ Κυριακάκη. Η περίοδος Δημητρίου Καλοποθάκη ήταν από πολλές πλευρές σημαντική, ίσως η σημαντικότερη του περιοδικού.

Το 1946, ανέλαβε το περιοδικό ο Μιχαήλ Κυριακάκης, (1905-1989). Η ύλη του «Αστέρος της Ανατολής» έγινε πλέον αμιγώς θρησκευτική, με αρκετές αναφορές στην ιστορία της διαμαρτυρούμενης εκκλησίας και πολλές ειδήσεις από την ιεραποστολική δραστηριότητα ή την ζωή εκκλησιών του εσωτερικού και του εξωτερικού. Παράλληλα έντονη ήταν η αρθρογραφία του περιοδικού, σχετικά με τις ποικίλες αντιδράσεις που αντιμετώπιζαν οι Ελληνικές Ευαγγελικές Εκκλησίες, ιδίως την δεκαετία του 1950. Ο αείμνηστος Κυριακάκης επιτέλεσε έναν άθλο: συνέχισε την έκδοση ενός περιοδικού που είχε λίγους φίλους, λίγους συνεργάτες και λίγα χρήματα, ενώ ταυτόχρονα εμφανίστηκαν πολλά περιοδικά από διαμαρτυρούμενες ομάδες ή οργανώσεις στην Ελλάδα. Στο παρελθόν ο Αστήρ ήταν σχεδόν το μοναδικό ευαγγελικό περιοδικό.

Το 1988 ο Κυριακάκης παραχώρησε το περιοδικό, στην «Γενική Σύνοδο της Ελληνικής Ευαγγελικής Εκκλησίας», και όρισε την πρώτη συντακτική επιτροπή. Εις το εξής η αρχισυνταξία του περιοδικού θα καθοριζόταν με αρχαιεσίες μεταξύ των μελών της επιτροπής. Η ύλη του περιοδικού είναι πάντα κατά βάση θρησκευτική και θεολογική, ιστορική, επίσης οι θρησκευτικές και ηθικές προεκτάσεις θεμάτων όπως η οικογένεια, η βιοηθική, ή η πολιτική ή η οικονομία.

Με αυτήν την ξενάγηση νομίζω ότι ο νεότερος αναγνώστης αντιλαμβάνεται τις αλλαγές που επήλθαν στην ύλη του περιοδικού μας αυτά τα χρόνια.

ΑΣΤΗΡ

της

ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Εκδίδεται από το 1858

"Πάντα δοκιμάζετε
το καλόν κατέχετε"

Α' Θεσσ. 5: 21

www.gec.gr/astir

Λεωφ. Αμαλίας 50, 105 58 Αθήνα
Τηλ.: 210 3231079 - Fax: 210 3316 577
email: astir@gec.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:
Ιωάννης Τσεβάς

ΙΔΡΥΤΗΣ:
Μιχ.Δ.Καλοποθάκης (1858-1911)

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΕΚΔΟΤΕΣ:
Δημ. Μ. Καλοποθάκης (1911-1946)
Μιχ. Β. Κυριακάκης (1946-1989)
Γ. Τασσόγλου (1989-1990)
Φ. Β. Καμπουρόπουλος (1991-2002)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:
Γ. Αδάμ, Τιμ. Αναστασιάδης,
Ε. Αντωνιάδου, Παν. Κανταρίτζης,
Αντ. Κουλούρης, Μελ. Μελετιάδης,
Ευαγ. Μήσις, Παρ. Παπαγεωργίου,
Ιω. Σακινίδου, Ιωάν. Τσεβάς

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ:
Σειράς «Λόγος»: Λ. Κολλάρος
Σειράς «Παλαιά Διαθήκη»: Γ. Αδάμ
Σειράς «Καινή Διαθήκη»: Στ. Δεληγιάννης
Ειδικών αφιερωμάτων: Μελ. Μελετιάδης
Ποίηση, Προσευχές: Λιλ. Βαλαή

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Στέλιος Παπαβασιλείου
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Έρασ Αντωνιάδου
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ: Παναγιώτης Τας
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μιχ. Μιχ. Σακινίδου
ΔΙΕΚΤΗΡΙΑΩΣΗ: Γιώργος Σώκος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ-ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ: Μίρην Αλάγιαλη
Λεωφ. Αμαλίας 50 - 105 58 Αθήνα
ΑΡΙΘΜ. ΛΟΓ. ΤΡΑΠΕΖΑΣ ALPHA:
149-00-2786-004611 (Ι. Εμμανουήλ)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ:
Βοστώνης: Τάκης Τσανκλιδής
Θεσ/νίκης: Δημήτρης Σοφός
Κατερίνης: Πάρις Παπαγεωργίου
Κέρκυρας: Βέτα Παντελιού
Κύπρου: Δέσποινα Μελετιάδου
Χαλκίδας: Νίκος Παντελής

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Εσωτερικό & Κύπρος € 10
Ευρώπη: € 26 - ΗΠΑ USD 30
Καναδάς, Αυστραλία κ.λπ. Δολ. 40

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: € 1,00

ISSN 1106-4250

Τα ευνοήγραφα άρθρα απηχούν τις απόψεις των συγγραφέων. Η σύνταξη του περιοδικού διατηρεί το δικαίωμα να κάνει συντομώσεις ή διορθώσεις στα προς δημοσίευση κείμενα. Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Πίστη - Ο πιο Αχώριστος Σύντροφος

του Λεωνίδα Κολλάρου

«Εν πίστει απέθανον οὔτοι πάντες, μη λαβόντες τας επαγγελίας, αλλά μακρόθεν ἰδόντες αὐτάς, και πεισθέντες, και εγκολπωθέντες, και ομολογήσαντες ὅτι εἶναι ξένοι και παρεπίδημοι ἐπὶ τῆς γῆς»

Εβρ. ια' 13

Στο κεφάλαιο αυτό ο απόστολος περιγράφει τις εμπειρίες ευλογημένων ανθρώπων πίστεως. Η ευλογία τους συνίστατο σε κάτι πολύ ανώτερο από αυτό που μπορεί να φυλαχτεί μέσα σε ένα πουγκί, δεν συνίστατο στο γεμάτο τους πιάτο επάνω στο τραπέζι, ή τυχόν σε μια αποθήκη τους που ξεχειλώνει από τα συσσωρευμένα αγαθά. Η μακαριότητά τους βρισκονταν εις το ότι ο Θεός κατοικούσε στις καρδιές τους και στο ότι υποδέχτηκαν τον ουράνιο επισκέπτη ο οποίος εισέρχεται στην ανθρώπινη καρδιά μόνο από μια ιδιαίτερη πόρτα που ανοίγει μόνο με το κλειδί της πίστης. Δεν το πέταξαν όμως το κλειδί αυτό μετά την αρχική γνωριμία και συνάντησή τους με τον Θεό αλλά το φύλαξαν μέσα στις καρδιές τους γιατί κατάλαβαν ότι ήταν το κανάλι κάθε ευλογίας, που θα μπορούσε ποτέ να εισρεύσει στην πνευματική τους ζωή. Τώρα πια δεν περπατούσαν μόνοι διασχίζοντας την έρημο αυτής της ζωής αλλά είχαν σαν ένα αχώριστο σύντροφο και την εκ καρδιάς πίστη στον Θεό και το ευαγγέλιό Του. Με αυτήν οδηγούσαν τα πρόβατά τους για βοσκή· βάδιζε και αυτή δίπλα τους όταν όργωναν το χωράφι τους· με όποια δουλειά κι αν ήταν απασχολημένοι ήθελαν κι αυτή να είναι μαζί τους· όταν για λίγο ξεκουράζονταν προτιμούσαν να γείρουν το κουρασμένο τους κεφάλι πάνω στο δικό της τον ώμο· όταν τα βάσανα της ζωής αυτής και ο αγώνας της πνευματικής ζωής σαν τον καλοκαιρινό ήλιο έκαιναν το μέτωπό τους κάτω από τη δική της σκιά κάθονταν για λίγη δροσιά· την έπαιρναν μαζί τους όταν πήγαιναν στην αγορά για τα ψώνια τους· όταν αρρώσταιναν αυτή καθόταν συνεχώς δίπλα τους· όταν υφίσταντο διωγμούς διώκονταν και αυτή μαζί τους· όταν περιπλανιόνταν κυνηγημένοι από τους ανθρώπους περιφέρονταν κι αυτή· με αυτήν κοιμόντουσαν και με αυτήν ξυπνούσαν· με αυτήν έζησαν και στο τέλος με αυτήν πέθαναν. **“Εν πίστει απέθανον οὔτοι πάντες.”**

Το κεφάλαιο 11 της προς Εβραίους περιγράφει το πώς έζησαν με πίστη και τονίζει το ότι όπως έζησαν έτσι και πέθαναν, δηλαδή με πίστη. Αυτό δείχνει ότι πράγματι η πίστη είναι ένας αχώριστος σύντροφος που χαιρόμαστε να τον έχουμε μαζί μας γιατί μας κρατάει κοντά στον Θεό, μας κάνει να Τον αγαπάμε με μια αγάπη ισχυρή σαν τον θάνατο και για τον οποίο ευχαριστούμε τον Θεό που μας χάρισε αυτόν τον τρόπο με τον οποίο μπορούμε να Τον αγγίξουμε. Τι είναι όμως η πίστη με την οποία εμείς όπως και αυτοί πρέπει να ζήσουμε και με αυτήν πρέπει να πεθάνουμε. Από το να κεράσουμε τις δικές μας ανθρώπινες απόψεις για το τι ακριβώς είναι η πίστη καλύτερα να κοιτάξουμε τι μας διδάσκει αυτό το χωρίο για τα χαρακτηριστικά της αληθινής πίστης.

Η ΠΙΣΤΗ ΕΙΝΑΙ ΟΡΑΣΗ

Το χωρίο μας περιγράφει τους ανθρώπους του Θεού ως **“ιδόντες”** – **“μακρόθεν ἰδόντες αὐτάς”**. Το να έχουμε πίστη είναι κάτι πιο βαθύ από το να διαβάσουμε απλά τις υποσχέσεις του Θεού και να έχουμε μια εγκυκλοπαιδική ή πανεπιστημιακή γνώση γι αυτές. Και εκείνοι για τους οποίους μιλάει το Εβρ. 11 ζούσαν τη ζωή τους στον κόσμο αυτό όπως εσύ και εγώ. Ξαφνικά τους ήρθε ένα μήνυμα για κάτι το τελείως διαφορετικό από τα τετριμμένα πράγματα αυτής της ζωής, κάτι πνευματικό, κάτι από τον Θεό. Και αυτοί οι άνθρωποι της πίστεως το **“είδαν”**. Οι περισσότεροι από τους άλλους ανθρώπους που ζούσαν γύρω τους δεν το είδαν, και μάλιστα πολλοί από αυτούς τους περιγελούσαν για την πίστη τους. Ο Νώε σαν παράδειγμα έλαβε το μήνυμα ότι ο Θεός θα κατέστρεφε τον κόσμο με κατακλυσμό. **“Είδε”** το μήνυμα και άρχισε να κατασκευάζει την κιβωτό. Αυτό σε όλους τους άλλους φάνοταν γελοίο. Ο Νώε όμως **“έβλεπε”** την υπόσχεση του Θεού που ήταν: **“Εγώ θα σε σώσω μέσα στην κιβωτό”**. Το ίδιο συμβαίνει και με όλους τους ανθρώπους της πίστεως. Αυτοί βλέπουν αυτό που στον υπόλοιπο κόσμο είναι άορατο και όλο το πλήθος των άλλων ανθρώπων μαζί δεν μπορούν να δουν αυτό που βλέπει ένας και μόνο πιστός ανοίγοντας τα μάτια της πίστεως. Οι πολλοί νομίζουν ότι βλέπουν ενώ στην πραγματικότητα είναι τυφλοί, ενώ οι πιστοί πραγματικά βλέπουν και ας θεωρούνται από τους άλλους παρανοϊκοί. Η ικανότητα να δούμε τις αιώνιες αλήθειες του Θεού, τις αναλλοίωτες υποσχέσεις Του, τα βέβαια σχέδια και τις αμετακίνητες βουλές Του είναι πίστη. Από την άλλη, όσοι στερούνται της πίστης είναι σαν άνθρωποι που αν και είναι ζωντανόι εν τούτοις κατοικούν ανάμεσα σε τάφους και επειδή επιπλέον είναι και τυφλοί συνέχεια σκοντάφουν επάνω στα μνήματα χωρίς να γνωρίζουν, ούτε ποιο είναι το περιβάλλον στο οποίο ζουν, ούτε τι είναι αυτά πάνω στα οποία σκοντάφουν, ούτε πώς θα μπορούσαν ποτέ από 'κει να βγουν.

Η ΠΙΣΤΗ ΕΙΝΑΙ ΠΕΠΟΙΘΗΣΗ

Το δεύτερο αυτό στοιχείο, το **“πεισθέντες”** (στο κείμενο **“ασπασάμενοι”**), βρίσκεται πιο κοντά στην καρδιά της πίστης. Το **“ασπάζομαι”** εδώ σημαίνει καλωσορίζω με χαρά. Και η χαρά της σωτηρίας ευδοκμεί μόνο εκεί που το χώμα είναι διαποτισμένο με την προσωπική βεβαιότητα και πεποίθηση της αξιοπιστίας των θεϊκών υποσχέσεων και της συμμετοχής μας στην προσφερόμενη σωτηρία. Είναι σημάδι του ότι η πίστη όχι μόνο ζει, αλλά είναι υγιής και δυναμική. Είναι το στοιχείο της εσωτερικής βεβαιότητας

που κάνει τον πιστό να αισθάνεται ότι ο λόγος του Θεού, η κάθε αποκάλυψή Του και η κάθε υπόσχεσή Του είναι τόσο ζωντανές και αληθινές, που όταν φτάσει στην αιώνια πολιτεία του Θεού δεν θα αισθάνεται πιο σίγουρος για αυτά που θα βλέπει από όση σιγουριά αισθάνεται τώρα για αυτά που ακόμα, με τα φυσικά του μάτια, δεν βλέπει. Η κατάσταση βέβαια αυτή ισχύει τώρα με την προϋπόθεση ότι η πίστη έχει φτάσει στην κορυφή των πνευματικών της επιδόσεων. Κάποιες φορές όμως η προσωπική αυτή πίστη και πεποίθηση ατονεί, τα γόνάτα της τρέμουν από δισταγμούς και αδυναμία και το βρίσκει δύσκολο να συγκαταριθμήσει τον εαυτό της ανάμεσα στους εκλεκτούς. Αυτή όμως η αβεβαιότητα δεν σχετίζεται με το εάν οι υποσχέσεις του Θεού είναι αληθινές ή όχι, αλλά μόνο με το εάν ο ίδιος ο άνθρωπος βλέπει τον εαυτό του να είναι μέτοχος αυτών των υπεσχημένων ευλογιών ή όχι. Ο ιδανικός λοιπόν στόχος για τον Χριστιανό είναι να απολαμβάνει αυτήν την ακλόνητη βεβαιότητα και πεποίθηση, τόσο όσον αφορά στην αξιοπιστία των θεικών λόγων, όσο και στην προσωπική αίσθηση της συμμετοχής του σε αυτές τις ευλογίες που απορρέουν από τις διαβεβαιώσεις του Θεού σχετικά με την αιώνια ζωή και την δική μας θέση γύρω από το τραπέζι της σωτηρίας. Αυτό το “πεισθέντες” (πολύ ωραία το μετέφρασε ο Βάμβας) είναι που επιφέρει μια τρομερή αλλαγή στην διάθεση και στο ηθικό του Χριστιανού ανάλογα με την ένταση της φλόγας με την οποία καίει μέσα του αυτή η εσωτερική πεποίθηση και βεβαιότητα. Έτσι ο πιστός είναι έτοιμος να αντιμετωπίσει διωγμούς, δυσκολίες, αντιξοότητες και κάθε εναντίωση που θα ορθώσει το ανάστημά της προσπαθώντας να ανακόψει την πορεία του προς την ουράνια Σιών. Ο Χριστιανός προχωράει διότι μέσα του αναβράζει αυτή η πεποίθηση που είναι μια βεβαιότητα τελείως άγνωστη στους υπόλοιπους ανθρώπους που ακόμα και στο καλύτερό τους δεν μπορούν να χαρακτηριστούν παρά “κοσμικοί”, αλλά όχι άνθρωποι πίστεως. Ας μη ξεχνάμε ότι το πλαίσιο της ζωής των πιστών που περιγράφονται στο Εβρ. 11 είναι συνήθως αυτό των διωγμών, του κατατρεγμού και των παθημάτων κάτω από τη σκιά ενός βίαιου θανάτου. Εμείς φυσικά δεν καλούμαστε να αντισταθούμε σε διωγμούς. Καλούμαστε όμως να νικήσουμε την παλινόροια των λασπόνερων της κοσμικότητας, την προϊούσα πνευματική χλιαρότητα και χαλάρωση, την απάθεια της κοινωνίας γύρω μας απέναντι στο ευλογημένο μήνυμα της σωτηρίας εκ του ουρανού. Μας χρειάζεται η εσωτερική πεποίθηση γιατί έχοντας σαν εφόδιό μας αυτήν θα μπορούσαμε να νικήσουμε όπως νίκησαν και εκείνοι.

Η ΠΙΣΤΗ ΕΙΝΑΙ ΟΙΚΕΙΟΠΟΙΗΣΗ

Αυτή η αλήθεια εκφράζεται με τη φράση “εγκολπωθέντες” (προστίθεται και αυτή στην απόδοση της λέξης “ασπασμένοι”). Κάθε νοηματική απόχρωση μας πηγαίνει και ένα βήμα πιο πέρα. Αφού οι άνθρωποι αυτοί είδαν και πείστηκαν για την σταθερότητα των υποσχέσεων, τότε θέλησαν και να τις εγκολπωθούν τις ασπάστηκαν, τις αγκάλιασαν· τις ήθελαν ένθερμα για τον εαυτόν τους. Άρχισαν να πεινούν και να διψούν για τις υποσχέσεις και ήθελαν να τις δουν να εκπληρώνονται μέσα στην δική τους ζωή. Όταν ο άνθρωπος φτάσει σε αυτό το σημείο της πνευματικής του αποδημίας δεν μένει πια ικανοποιημένος με το να κοιτάζει τις αλήθειες του Θεού από μακριά αλλά θέλει να τις ενστερνιστεί με τρόπο που να τον καθιστούν ιδιοκτήτη των δωρεών του Θεού. Οι περισσότεροι άνθρωποι ικανοποιούνται με το να επαινούν τις θεικές αλήθειες και να ομολογούν ότι “η θρησκεία μας είναι η καλύτερη και η σωστότερη” αλλά οι αληθινοί πιστοί ποθούν κάτι πολύ πιο βαθύ. Τώρα η ψυχή τους τις κυνηγάει, τα χέρια τους απλώνονται για να τις αγκαλιάσουν, η καρδιά τους πάλλει για αυτές και βλέπουν όλη την υπόλοιπη ζωή τους να ζυμώνεται με μια νέα ζύμη που κάνει όλο το φύραμα ένζυμο. Ποτέ στη ζωή τους δεν αγάπησαν κάτι τόσο δυνατά όσο αυτό· ποτέ δεν επιθύμησαν κάτι

τόσο θερμά όσο τα πράγματα του Θεού· ποτέ δεν φαντάστηκαν ότι θα μπορούσαν να απορροφηθούν από κάτι τόσο, όσο τώρα απορροφήθηκαν από τον Θεό. Τώρα γνωρίζουν ότι τώρα ο Θεός, η κοινωνία με τον οποίο είναι η ύψιστη μακαριότητα, είναι δικός τους και ότι αυτοί τώρα ανήκουν στον Θεό. Τώρα υπάρχει μια εσωτερική στοά κρυμμένη στα έγκατα της ανθρώπινης ψυχής μέσα από την οποία ο πιστός διέρχεται και συναντάει στην άλλη άκρη το πρόσωπο του Θεού εν Χριστώ Ιησού. Τώρα το αντικείμενο της πίστης του πιστού ανθρώπου δεν είναι κάτι το ξεχωριστό από αυτόν, ή κάτι που βρίσκεται έξω από αυτόν αλλά είναι κάτι που κατοικεί μέσα του, του ανήκει, είναι κομμάτι της πνευματικής του κληρονομιάς, είναι το ευλογημένο πρόσωπο του Κυρίου Ιησού Χριστού που κατοικεί μέσα του δια της πίστεως.

ΜΕ ΤΗΝ ΠΙΣΤΗ ΠΑΡΟΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΕΠΙΔΗΜΟΙ

Η πίστη μας κάνει να χάσουμε την πολιτογράφηση μας στον κόσμο αυτό στον οποίο γεννηθήκαμε και μεγαλώσαμε. Το χωρίο λέει ότι οι πιστοί ομολόγησαν ότι είναι “**πάροικοι και παρεπίδημοι στον κόσμο αυτό**”. Δεν χάνουμε όμως τίποτε το αξιόλογο με το να γίνουμε τέτοιοι. Ούτως ή άλλως το δικαίωμα παραμονής μας στο βασίλειο του κόσμου αυτού θα το χάσουμε μέσω του θανάτου. Ενώ λοιπόν εξακολουθούμε να ζούμε στον κόσμο αυτόν δεν είμαστε πια πολίτες αυτού του κόσμου. Δεν μένουμε όμως χωρίς πολιτογράφηση αφού αποκτούμε μια διαφορετική ιθαγένεια που ο Κύριος την παραχωρεί σε όσους Τον ενστερνίζονται και Τον εμπιστεύονται απαρνούμενοι την κοσμικότητα αυτής της ζωής. Έτσι οι πιστοί γίνονται υπήκοοι μιας διαφορετικής χώρας της οποίας βασιλιάς δεν είναι κάποιος άρχοντας του κόσμου αυτού που υπόκειται στη δουλεία της φθοράς αλλά άρχοντάς της είναι Αυτός, που νίκησε τον θάνατο με την ανάστασή Του και βασιλεύει εις τους αιώνες των αιώνων. Τίποτε πλέον δεν ελκύει την καρδιά του πιστού στον κόσμο στον οποίο είναι πάροικος και παρεπίδημος. Κάτι βέβαια μπορεί να μας ελκύσει και να μας κάνει να πέσουμε και να αμαρτήσουμε. Δεν είναι όμως αυτό το κύριο ενδιαφέρον της καρδιάς μας. Μπορεί πράγματι από κάτι αμαρτωλό να παρασυρθούμε, όχι όμως τόσο πολύ που να ξεχάσουμε τον Κύριό μας, ούτε με τέτοιο τρόπο που να θελήσουμε να ξαναγίνουμε πολίτες αυτού του κόσμου. Αν πράγματι οι αλήθειες αυτού του χωρίου ισχύουν στη ζωή μας τότε, όπως για εκείνους, έτσι και για εμάς θα ειπωθεί “**εν πίστει απέθανον ούτοι πάντες**”. Λοιπόν ας ακούσουμε την προτροπή του ύμνου που λέει:

Υψώσου ψυχή ακολούθει τα ίχνη των ενδοξοτάτων εκείνων ανδρών, οποιούς η Θεία Γραφή σοι δεικνύει ως περιπατήσαντας με τον Θεόν.

Αυτοί μεν απέθανον, αλλ' η φωνή των
Εις του λογικού το ωτίον λαλεί.
Το θάρρος, η πίστις και η αρετή των
Τον θεϊόν ουράνιον δρόμον δηλοί.

(από τον ύμνο 247)

Ο κ. Λ. Κολλάρος είναι κήρυκας του Ευαγγελίου στην Ε.Ε.Ε. Ιωαννίνων.

Το μεγαλείο του Θεού και η δική μας πίστη

του αιδ. Γιώργου Αδάμ

Αββακούμ 3:1-19

Στο τελευταίο κεφάλαιο ο Θεός χαρίζει ένα όραμα στον προφήτη στο οποίο του δείχνει μια εικόνα όλων αυτών που έχει υποσχεθεί. Σε κάποιο σημείο ο προφήτης ήταν ανήμπορος να καταλάβει τι κάνει ο Θεός και τότε είχε πει, *Επάνω στη σκοπιά μου θα στηθώ, κι επάνω στον πύργο θα στηλωθώ, και θα περιμένω, με σκοπό να δω, τι θα μου μιλήσει, και τι θα απαντήσω σ' αυτόν που με ελέγχει* (Αββ. 2:1). Δηλαδή, 'Θα πάω στο Θεό να βρω απάντηση. Και θα περιμένω μέχρι να την πάρω'. Ο Θεός του απάντησε λέγοντας, *Επειδή, η όραση μένει ακόμα για ορισμένον καιρό, αλλά στο τέλος θα μιλήσει, και δεν θα ψευστεί: αν και αργοπορεί, πρόσμεινέ την: επειδή, σίγουρα θάρθει, και δεν θα βραδύνει* (Αββ. 2:3).

Στη συνέχεια ο Θεός του μίλησε για την κρίση που ήδη έρχεται και θα φτάσει τελικά πάνω στους καταπιεστές, σε αυτούς που εκμεταλλεύονται τους αδύνατους, σε αυτούς που καταπιέζουν για δικό τους κέρδος και για το καλό (υποτίθεται) της οικογένειάς τους.

Ο Αββακούμ άκουσε πως οι αλαζόνες που δεν εμπιστεύονται το Θεό, θα κριθούν καθώς ο Κύριος θα στρέψει τις αμαρτίες πάνω τους: *Έθνη εσύ λεηλάτησες πολλά, διέπραξες φόνους κι αδικίες σε τόσες χώρες, ενάντια στους κατοίκους τόσων πόλεων. Γι' αυτό κι όλοι οι άλλοι λαοί θα λεηλατήσουν εσένα* (Αββακούμ 2:8). Και πιο κάτω, *αλίμονο σ' εκείνον που ποτίζει το συνάνθρωπο του με της οργής του το μεθυστικό κρασί, για ν' απολαύσει έπειτα τον εξευτελισμό του! Με ατιμία θα κορεσθείς κι όχι με δόξα. Σειρά σου τώρα να πιεις και να ξεγυμνωθείς* (Αββακούμ 2:15).

Βλέπει ο Αββακούμ μια εικόνα του τέλους. Βλέπει μια εικόνα από τη νίκη του Θεού και την ίδρυση της βασιλείας Του. Όπως ο Μωυσής είδε τη γη της επαγγελίας από την κορυφή του όρους Νεβώ, την κορυφή Φασγά (Δευτ. 34:1). Όπως ο Ιερεμίας που κληρονόμησε ένα κομμάτι γης, ενώ οι Βαβυλώνιοι ήταν απέξω και πολιορκούσαν την πόλη και τους έλεγε ο προφήτης, πως θα καταστραφεί η πόλη, εντούτοις κληρονόμησε ένα κομμάτι γης ως «απαρχή» της αποκατάστασης (Ιερεμίας 32), όπως εμείς οι χριστιανοί κάθε φορά που τελούμε το Δείπνο του Κυρίου, έχουμε μια εικόνα της γιορτής που θα γίνει στον ουρανό, όπως οι μαθητές στο όρος της Μεταμόρφωσης, ο Πέτρος, ο Ιάκωβος κι ο Ιωάννης είδαν μια εικόνα του ποιος πραγματικά ήταν ο Χριστός (Μάρκος 9:2-8).

Έτσι κι ο Αββακούμ έχει μια πρόγευση της

εκπλήρωσης των σχεδίων του Θεού. Είναι λοιπόν, ένα όραμα, που αποδίδεται σε ποιητική μορφή. Ας δούμε **τι μας διδάσκει για το Θεό αυτό το όραμα του «τέλους»**. Η εικόνα που έχουμε για το Θεό, καθορίζει τη ζωή μας, τη λατρεία μας, την υπακοή μας. Αν ο Θεός είναι κάποιος που πραγματικά Τον θαυμάζουμε, τότε θα Τον υπακούσουμε. Κανείς μας δε ξεδεύει σημαντικό. Η σωστή εικόνα για το Θεό μας οδηγεί σε λατρεία. Μιλάς, χαίρεσαι, διαφημίζεις αυτό που πραγματικά σου αρέσει. Μπορεί να είναι το καινούργιο σπίτι, ή τα καινούργια παπούτσια. Η πράξη αυτή όμως φανερώνει το πώς νοιώθεις μέσα σου για αυτό που μιλάς. Θέλεις να μιλήσεις για αυτό. Έτσι και με το Θεό. Η εικόνα που έχουμε για το Θεό, φανερώνεται από το πώς μιλάμε για το Θεό, αν μιλάμε για Αυτόν, από το πώς ζούμε με το Θεό, αν ζούμε με το Θεό. Δεύτερο, θα δούμε **ποια πρέπει να είναι η δική μας σωστή και κατάλληλη αντίδραση σε ένα τέτοιο όραμα**. Θα δούμε πώς αντέδρασε ο προφήτης, γιατί το ίδιο τελικά περιμένει ο Θεός κι από εμάς. Η αντίδρασή του, θα μας εκπλήξει.

Ο Θεός ήρθε από τη Θαιμάν, και ο Άγιος από το βουνό Φαράν (Αββ. 3:3^α). Αυτά τα μέρη βρίσκονται νότια της γης του Ισραήλ, εκεί που είναι η έρημος της χερσονήσου Σινά. Από το ίδιο μέρος που ο Θεός συνάντησε το λαό Του όταν τον έβγαλε από τη Αίγυπτο και έγινε βασιλιάς τους: *Ο Κύριος ήρθε από το Σινά, κι ανέτειλε για το λαό του απ' το Σηείρ, ακτινοβόλησε απ' το όρος Φαράν κι ήρθε με μυριάδες γύρω του αγγέλους, στο χέρι του κρατώντας το νόμο τον φλεγόμενο* (Δευτ. 33:2). Ξαναέρχεται, λοιπόν, ο Θεός. Μόνο που τώρα έρχεται ως βασιλιάς όλης της γης.

Έρχεται με τέτοια δόξα που φωτίζει όλα τα ουράνια και η γη ανταποκρίνεται με δοξολογία: *Η δόξα του σκέπασε τους ουρανούς, και από την αίνεσή του ήταν γεμάτη η γη* (Αββ. 3:3β). Αυτό που χαρακτηρίζει τη δόξα Του, είναι φως, σαν τις ακτίνες του ήλιου, και αυτό το φως λειτουργεί σαν ένα κάλυμμα της ατελείωτης δύναμής του: *Και η λάμψη του ήταν σαν το φως: ακτίνες έβγαιναν από το χέρι του, και εκεί ήταν ο κρουψώνας τής δύναμής του* (Αββ. 3:4). Στην Καινή Διαθήκη διαβάζουμε πως ο Θεός κατοικεί φως απρόσπιο, και κανένας από τους ανθρώπους δεν τον είδε, ούτε και μπορεί να Τον δει (Α' Τιμ. 6:16).

Τα επόμενα εδάφια αξίζουν την ιδιαίτερη προσοχή μας: *Μπροστά του προπορευόταν ο θάνατος, και αστραπές έβγαιναν κάτω από τα πόδια του. Στάθηκε, και μέτρησε τη γη: κοίταξε, και διέλυσε τα έθνη: και τα αιώνια βουνά συντρίφτηκαν, και οι αιώνιοι λόφοι ταπεινώθηκαν: οι δρόμοι του είναι αιώνιοι* (Αββ. 3:5-6). Γιατί

αυτό; Επειδή η δόξα του Θεού δεν μπορεί να συμβιβαστεί με την αμαρτία. Η αποκάλυψη της δόξας του Θεού σημαίνει καταδίκη και τιμωρία της αμαρτίας. Γι' αυτό και κανείς αμαρτωλός μπροστά του δεν μπορεί να σταθεί από μόνος του. Γι' αυτό και όταν ήταν ο Χριστός στο σταυρό φορτωμένος τις δικές μας αμαρτίες, τη δική μας ενοχή έκραξε στο Θεό, «Θεέ μου, Θεέ μου, γιατί με εγκατέλειψες;» Γι' αυτό και όλοι οι άγιοι άνθρωποι του Θεού, όταν ήρθαν σε επαφή με την πραγματική δόξα του Θεού φοβήθηκαν. Γιατί η δόξα του Θεού είναι πραγματικά φοβερή, δεν την αντέχει άνθρωπος. Όταν κατέβηκε ο Μωυσής από το όρος Σινά τη δεύτερη φορά και το πρόσωπο του έλαμπε, ο λαός φοβήθηκε. Και όποτε ο Μωυσής έβγαине από τη σκηνή, έβαζε το κάλυμμα μπροστά του.

Στη παρουσία του Θεού λιώνουν τα βουνά. Οι εχθροί του διαλύονται και ταπεινώνονται. Η εικόνα της δόξας του Θεού είναι μια εικόνα που όσο είμαστε σε αυτό το σώμα της αμαρτίας, όσο ζούμε σε αυτό τον κόσμο που είναι ηθικά πεσμένος, θα σημαίνει σωτηρία και κρίση, ταυτόχρονα. Δεν είναι δυνατόν η δόξα του Θεού να συνυπάρχει με οτιδήποτε αμαρτωλό. Για αυτό και στη Ρωμαίους θα διαβάσουμε, *Όλοι αμάρτησαν, και στερούνται τη δόξα του Θεού* (Ρωμαίους 3:23). Δεν μπορούμε να τη δούμε χωρίς να μας καταστρέψει. Γι' αυτό και ο Κύριός μας ήρθε με μορφή ταπεινή δούλου.

Στον Ψαλμό 97:1-6 γράφει,

*Ο Κύριος βασιλεύει· ας αγάλλεται η γη·
ας ευφραίνεται το πλήθος των νησιών.
Σύννεφο και ομίχλη είναι ολόγουρά του·
δικαιοσύνη και κρίση είναι η βάση του
θρόνου του.*

*Φωτιά προπορεύεται μπροστά του,
και καταφλέγει από παντού τους εχθρούς του.
Οι αστραπές του φωτίζουν την οικουμένη·
η γη είδε, και κλονίστηκε.
Τα βουνά διαλύονται σαν κεριά από την
παρουσία του Κυρίου,
από την παρουσία του Κυρίου
ολόκληρης της γης.
Οι ουρανοί αναγγέλλουν τη δικαιοσύνη του,
και όλοι οι λαοί βλέπουν τη δόξα του.*

Η παρουσία του Θεού είναι μεγαλοπρεπής κι ένδοξη. Αυτή η δόξα όμως, όποτε εμφανίζεται στον αμαρτωλό κόσμο, σημαίνει κρίση.

Στη συνέχεια του οράματος διαβάζουμε μια σειρά από ρητορικές ερωτήσεις. Γιατί έρχεται ο Θεός έτσι; *Μήπως ο θυμός σου ήταν ενάντια στους ποταμούς; Ή, η οργή σου ενάντια στη θάλασσα, ώστε ανέβηκες επάνω στα άλογά σου, κι επάνω στις άμαξές σου για σωτηρία;* (Αββ. 3:8). Είναι φυσικά ρητορικές οι ερωτήσεις γιατί οι ποταμοί, οι θάλασσες, η φύση όλη είναι υποταγμένη πια απόλυτα στο Δημιουργό της. Γιατί λοιπόν ο Θεός έρχεται σαν πολεμιστής βασιλιάς με άλογα και με άμαξες;

Η απάντηση είναι ξεκάθαρη. Ο Θεός έρχεται για να κατακτήσει μια φορά ακόμη το χάος, όπως έκανε όταν δημιούργησε τον κόσμο. Διαβάζουμε στη Γένεση πως *Και η γη ήταν άμορφη και έρημη· και σκοτάδι υπήρχε επάνω στο πρόσωπο της αβύσσου* (Γέν. 1:2). Οι λέξεις «άμορφη» και «έρμη» στο εβρα-

ϊκό είναι «ακατοίκητη» και «μη-κατοίκηση», δηλαδή δεν μπορούσε να κατοικηθεί. Αυτή τη φορά όμως το χάος είναι «ηθικό». Το χάος τώρα συμβολίζει την κακία όλου του κόσμου, και ο Θεός έρχεται με δόξα σαν πολεμιστής βασιλιάς να κατακτήσει αυτό το χάος.

Τα επόμενα εδάφια απεικονίζουν αυτή την τελική μάχη:

*Σύρθηκε έξω το τόξο σου,
καθώς ανήγγειλες με όρκο στις φυλές.
Εσύ έσχισες τη γη σε ποταμούς.
Σε είδαν τα βουνά, και τρόμαξαν·
ήρθε κατακλυσμός από νερά·
η άβυσσος εξέπεμψε τη φωνή της,
ύψωσε τα χέρια της.
Ο ήλιος και το φεγγάρι στάθηκαν
στο κατοικητήριό τους·
περπατούσαν στο φως των βελών σου,
στη λάμψη της λόγχης σου, που άστραφτε.
Με αγανάκτηση πέρασες μέσα από τη γη,
με θυμό καταπάτησες τα έθνη.*

Το μόνο φως στην κρίση αυτή είναι το φως από τα βέλη του Θεού.

Η κρίση αυτή όμως έχει κι ένα σκοπό ακόμη. Να φέρει ο Θεός τη σωτηρία του σε όσους ελπίζουν σε Αυτόν. Να δώσει ζωή σε αυτούς που τον περιμένουν.

*Βγήκες για σωτηρία του λαού σου,
για τη σωτηρία του χρισμένου σου·
πάταξες τον αρχηγό του οίκου των ασεβών,
αποκάλυψες τα θεμέλια μέχρι το βάθος.
Με τις λόγχες του διαπέρασες το κεφάλι
των στραταρχών του·
όρμησαν σαν ανεμοστρόβιλος
για να με διασκορπίσουν·
η αγαλλίασή τους ήταν σαν να επρόκειτο
να καταφάνε κρυφά τον φτωχό.
Πέρασες μέσα από τη θάλασσα
μαζί με τα άλογά σου,
Μέσα από τ' αφρισμένα κύματα της θάλασσας*
(Αββ. 3:9-15)

Οι εικόνες αυτές επαναλαμβάνονται στην Καινή Διαθήκη, στην Αποκάλυψη. Μόνο που εκεί είναι ακόμη πιο δύσκολα τα πράγματα. Μερικές φορές έχουμε την εντύπωση πως άλλος είναι ο Θεός της Παλαιάς Διαθήκης κι άλλος της Καινής. Στην Παλαιά είναι κακός και τιμωρεί, ενώ στην Καινή αγαπά και συγχωρεί. Όποιος καταλήγει με μια τέτοια εικόνα μάλλον μια δική του έκδοση της Καινής Διαθήκης διαβάζει.

Βλέπει ο Αββακούμ κάτι αντίστοιχο με τη μάχη του Αρμαγεδδώνα όπου το κακό νικιέται, και η δικαιοσύνη του Θεού γεμίζει όλη τη γη.

Αυτή είναι η εικόνα του ποιος είναι ο Θεός και του τι κάνει. Αυτή ήταν η πρώτη ερώτηση.

Ποιος είναι ο Θεός;

Τι μας διδάσκει για το Θεό το όραμα; Σίγουρα δε μας κάνει να νιώθουμε άνετα. Προτιμούμε ένα Θεό, κάπως πιο γλυκανάλατο, που ανέχεται τα πάντα, που από τη μεγάλη του αγάπη, όλα τα υπομένει, που σε όλα λέει «δεν πειράζει». Όχι ένα Θεό απόλυ-

το. Γιατί δε θέλουμε αξίες απόλυτες. Θέλουμε αξίες που να μη χρειάζεται να αλλάξουμε τη ζωή μας.

Όταν λοιπόν, ο Λόγος του Θεού μας μιλάει για τη δόξα Του και πως αυτή η δόξα αναπόφευκτα σημαίνει κρίση της αμαρτίας, αυτό φέρνει δυσφορία. Μπορεί, βέβαια, να φέρνει δυσφορία, αλλά είναι η μοναδική αληθινή εικόνα.

Γιατί ο Θεός της αγάπης, είναι Θεός αγάπης επειδή είναι και Θεός δίκαιος, και Θεός που οργίζεται κάθε μέρα. Έτσι λέει στους Ψαλμούς: *Ο Θεός είναι δίκαιος κριτής, και Θεός που οργίζεται κάθε ημέρα* (Ψαλμός 7:11). Είναι Θεός που δεν μπορεί να δικαιώσει τον ασεβή. Θεός που δεν ανέχεται την αμαρτία. Απόλυτα δίκαιος, απόλυτα άγιος, απόλυτα τέλειος. Μπορεί λοιπόν, να δεχτεί μόνο κάποιον που είναι απόλυτα δίκαιος, απόλυτα άγιος, απόλυτα τέλειος. Τίποτα λιγότερο. Δέχθηκε λοιπόν, τη θυσία του Χριστού. και μέσω αυτής της θυσίας, δέχεται κάθε έναν που με μετάνοια, επιστρέφει στο Θεό ζητώντας συγχώρηση. Όσο καλοί και να γίνουμε ως άνθρωποι αδελφοί, το θεϊκό απόλυτο επίπεδο δεν είναι δυνατό να το φτάσουμε. Ο Χριστός μόνο μπορεί να μας πάει εκεί. Για αυτό και η άφεση των αμαρτιών, η σωτηρία της ψυχής, η συμφιλίωση με το Θεό είναι μόνο μέσω του Χριστού, όταν με συντριβή, με μετάνοια και πίστη του παραδώσουμε όλη μας τη ζωή. **Ο σταυρός του Χριστού ήταν μια πράξη κρίσης της αμαρτίας.** Αυτός ο Θεός που κρίνει, τιμώρησε τον Ιησού Χριστό για χάρη μας.

Διαβάζουμε για τη θυσία του, στην προς Εβραίους επιστολή: Αλλά, αυτός, αφού πρόσφερε μία θυσία υπέρ των αμαρτιών, κάθισε για πάντα στα δεξιά του Θεού... με μία προσφορά τελειοποίησε για πάντα αυτούς που αγιάζονται (Εβραίους 10:12, 14). Αν δεν έχεις λοιπόν, συγχωρηθεί, αν δεν έχεις συμφιλιωθεί με το Θεό, αν δεν έχεις ζητήσει συγγώμη, προσευχήσου στο Χριστό και δώσε Του τη ζωή σου.

Αυτός ο Θεός που έρχεται ως βασιλιάς-πολεμιστής να κρίνει, έχει ήδη δώσει το Χριστό επειδή σε αγαπάει και δε θέλει να χαθείς. *Επειδή, με τέτοιο τρόπο αγάπησε ο Θεός τον κόσμο, ώστε έδωσε τον Υιό του τον μονογενή, για να μη χαθεί καθένας ο οποίος πιστεύει σ' αυτόν, αλλά να έχει αιώνια ζωή* (Ιωάν. 3:16). Θανάτωσε το Χριστό για να μπορεί να συγχωρεί. Και σε περιμένει. Μόνο που αυτό δεν θα κρατήσει για πάντα. Τώρα είναι η ευκαιρία να τακτοποιηθείς με το Χριστό και να αλλάξει η ζωή σου.

Πίσω τώρα, στο όραμα του Αββακούμ. Έχουμε τη δεύτερη ερώτηση να απαντήσουμε, **ποια πρέπει να είναι η δική μας σωστή και κατάλληλη αντίδραση σε ένα τέτοιο όραμα.** Τέσσερα μέρη έχει αυτή η απάντηση. Τέσσερα πράγματα πρέπει να κάνει ο άνθρωπος που τα ακούει και τα διαβάζει αυτά. Την πρώτη απάντηση την πήραμε ήδη. Η κρίση του Θεού, το ότι γνωρίζουμε πως μια μέρα ο Χριστός θα ξαναέρθει να κρίνει ζωντανούς και νεκρούς, πρέπει να μας οδηγήσει σε μετάνοια, αν δεν το έχουμε κάνει ήδη.

Αν έχουμε όμως, ήδη προχωρήσει σε αυτό το βήμα, ως παιδιά του Θεού, ποια πρέπει να είναι στη συνέχεια η στάση του ανθρώπου του Θεού που ακούει όλες αυτές τις απειλές του Θεού ενάντια στην κακία των ανθρώπων; Ποια είναι η αντίδρασή του όταν μαθαίνει πως ο Θεός θα κρίνει την κακία και μάλιστα σε αυτή τη ζωή ακόμη, πολλές φορές βλέπει

το Θεό να επιστρέφει την αμαρτία πίσω στους ασεβείς και να τους κρίνει με την ίδια τους την αμαρτία;

Νομίζω πως θα νοιώθαμε "κάπως" όταν βλέπουμε εκείνα τα έργα στην τηλεόραση που ο κακός τελικά χάνει και ο καλός δικαιώνεται, όταν ο εγκληματίας πάει φυλακή και οι αθώοι ελευθερώνονται, νοιώθουμε μια ανακούφιση, μια εσωτερική ηθική ικανοποίηση πως έγινε αυτό που έπρεπε να γίνει.

Όταν το ακούει ο προφήτης αυτό, ξέρετε πως αντιδρά; Διαβάστε την αντίδραση: *Κύριε, άκουσα την ακοή σου, και φοβήθηκα* (Αββακούμ 3:2α). Πιο κάτω επαναλαμβάνει, αφού δει το Θεό ως βασιλιά-πολεμιστή να έρχεται και να σχίζει τη γη και τη θάλασσα στα δύο ξαναμιλά για αυτό το φόβο: *Άκουσα, και συνταράχτηκαν τα εντόσθιά μου· όταν άκουσα τη φωνή, τα χείλη μου τρεμόπαιζαν· η σαθρότητα μπήκε στα κόκαλά μου, και όλο μου το σώμα έτρεμε* (Αββακούμ 3:16α).

Φόβος ήταν η αντίδρασή του. Φόβος γι' αυτό που κάνει και θα κάνει πλήρως μια μέρα ο Θεός. Φόβος για την κρίση του Θεού. Η κρίση του Θεού είναι όντως τρομερή. Ο φόβος του Θεού είναι μια ακόμη «χαμένη» έννοια σήμερα. Δεν είναι βολική και εν πολλοίς πιστεύουμε πως δεν αφορά εμάς τους χριστιανούς της Καινής Διαθήκης. Φυσικά αυτό είναι εντελώς λάθος. Ο άνθρωπος που έχει γνωρίσει το Θεό, αυτός πραγματικά τον φοβάται. Οι ασεβείς δεν φοβούνται το Θεό. Και όταν λέμε φόβο δεν εννοούμε σεβασμό, αλλά φόβο.

Ο προφήτης, λοιπόν, φοβάται και μέσα στο φόβο του προσεύχεται. Προσέξτε τι λέει, τι ζητάει, στην προσευχή του: *Κύριε, ζωοποιεί το έργο σου στη διαδρομή των ετών· καθώς περνούν τα χρόνια, κάν' το γνωστό· μέσα στην οργή σου, θυμήσου το έλεος* (Αββακούμ 3:2β). Ζητάει από τη μία το έλεος του Θεού όχι μόνο για τον εαυτό του και το λαό του Θεού αλλά και γι' αυτούς που ο Θεός θα κρίνει. Κύριε, ελέησέ τους. Αν είναι δυνατόν να μην περάσουν την κρίση σου. Γιατί η κρίση του Θεού είναι φοβερή. Κανείς δε θέλει να την περάσει.

Στην προς Εβραίους επιστολή γράφει, ...Ξέρουμε αυτόν που είπε: «Σε μένα ανήκει η εκδίκηση, εγώ θα κάνω ανταπόδοση», λέει ο Κύριος. Και πάλι: «Ο Κύριος θα κρίνει τον λαό του». *Είναι φοβερό το να πέσει κάποιος σε χέρια του ζωντανού Θεού* (Εβραίους 10:30-31). Μπορεί να είμαστε στην Καινή Διαθήκη, αλλά η ίδια αλήθεια διδάσκεται. Η κρίση του Θεού είναι τρομερή. Οι άγιοι άνθρωποι του Θεού που είδαν κάτι από τη δόξα Του, ενώ ζούσαν ακόμη μέσα στο σώμα το θνητό, τρόμαξαν. Γιατί η δόξα του Θεού καταστρέφει καθετί που δεν είναι άγιο.

Ο Ησαΐας όταν ήταν στο ναό και είδε τη δόξα του Θεού είπε, *πάει χάθηκα, γιατί είμαι άνθρωπος που έχω ακάθαρτα χείλια και κατοικώ μέσα σε ένα λαό που έχει ακάθαρτα χείλια, και τα μάτια μου είδαν τον Κύριο.* Η δόξα του Θεού όταν φανεί, φέρνει κρίση. Και σε αυτή την κρίση κανείς αμαρτωλός δεν θα αντέξει.

Γι' αυτό το δικό μας έργο είναι να προσευχόμαστε ο Θεός να κάνει έλεος στις ζωές των ανθρώπων και να τους φέρει σε μετάνοια και επίγνωση του Θεού. Η καρδιά, που την έχει αλλάξει ο Θεός, δεν τρέφει αισθήματα ικανοποίησης για την κρίση των ανθρώπων. Κλαίει για τους ανθρώπους μακριά από το Θεό, επειδή καταλαβαίνει πολύ καλά τι τους περιμένει.

Προσέξτε ακόμη τι άλλο ζητάει: «Κύριε ζωοποίησε το έργο σου. Καθώς περνάνε τα χρόνια κάνε το έργο σου γνωστό». Καθώς ζούμε Κύριε στο ενδιαμέσο χρόνο, όταν όλα φαίνονται χωρίς ελπίδα, όταν οι δίκαιοι υποφέρουν από τους άδικους, όταν οι περήφανοι και οι αλαζόνες φέρονται σαν να είναι θεοί, Κύριε αυτό το έργο που έχουμε ακούσει, κάντο γνωστό, ζωοποίησέ το. Είναι σαν να προσεύχεται ο προφήτης και να λέει, έλθέτω ή βασιλεία σου. γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς (Ματθαίος 6:10).

Δεν υπάρχει άλλο εδάφιο που να αποκαλύπτει τόσο καθαρά τι ήταν αυτό που πραγματικά ένοιαζε τον Αββακούμ. Δεν τον ένοιαζε η δική του αποτελεσματικότητα ως προφήτη. Δεν ζητάει, «Κύριε ευλόγησε το έργο μου». Προσεύχεται, «Κύριε ανένωσε το έργο Σου». Θέλει οι σκοποί του Θεού να εκπληρωθούν, το έργο του Θεού στη γη να γίνει. Επικεντρώνεται στο Θεό, όχι στους ανθρώπους. Έτσι πρέπει και η Εκκλησία να σκέφτεται όταν χρησιμοποιεί αυτό το εδάφιο.

Και έχουμε ένα ύμνο στο υμνολόγιο μας, που χρησιμοποιεί τα λόγια του εδαφίου.

*Το έργο Σου Θεέ, νυν ζωοποίησον,
ενώ δε κράζομεν προς Σε,
ελθέ κι ευλόγησον.*

Ποια είναι η ανταπόκριση του προφήτη και ποια πρέπει να είναι και η δική μας; **(1) Φόβος για το Θεό και (2) προσευχή ώστε ο Θεός να ελεήσει τους ανθρώπους και να εκτελέσει τα σχέδιά Του.**

*Κύριε, άκουσα την ακοή σου, και φοβήθηκα.
Κύριε, ζωοποιεί το έργο σου στη διαδρομή των ετών
καθώς περνούν τα χρόνια, κάν' το γνωστό
μέσα στην οργή σου, θυμήσου το έλεος*
(Αββακούμ 3:2)

Υπάρχει και μια τρίτη ανταπόκριση, και με αυτή ολοκληρώνεται το βιβλίο του προφήτη. Όταν η όραση σβήνει, ο προφήτης ξαναγυρνά στη πραγματικότητα των ημερών εκείνων, επιστρέφει στην κατεστραμμένη πόλη, επιστρέφει σε ένα κόσμο αδικίας. Σε ένα κόσμο που δεν έχει δει αυτό που ο ίδιος είδε. Δεν έχει δει το τέλος. Η όραση όμως, που είδε, μεταμορφώνει τον ίδιο. Αλλάζει τον τρόπο που σκέφτεται. Και δεν είναι τυχαίο που κλείνει το βιβλίο με αυτόν τον τρόπο. Όταν έχω δει τη δόξα του Θεού, όταν έχω δει το σχέδιο του Θεού, αυτό που είδα με αλλάζει **σήμερα**. Εμείς στη δική μας εποχή, έχουμε το απίθανο προνόμιο να διαβάζουμε αυτά που ο προφήτης είδε. Έχουμε το προνόμιο, να έχουμε όλη την Καινή Διαθήκη. Έχουμε το προνόμιο να έχουμε την Αποκάλυψη. Πώς πρέπει να μας αλλάξει αυτή η γνώση, ενώ συνεχίζουμε να ζούμε σε μια γενιά διεστραμμένη, που φαίνεται πως το κακό προοδεύει; Ως εξής:

*Κι αν η συκιά δεν βγάλεi βλαστάρια,
ούτε σταφύλια τ' αμπέλι,
ο κόπος για τα λιόδεντρα πάει χαμένος,
αν τα χωράφια δεν καρπίσουν
και τα πρόβατα είναι νεκρά στη σάπη
και δεν υπάρχουν βόδια στο σταύλο,
εγώ θα ευφραίνομαι στον Κύριο,
θα χαίρομαι στο Θεό της σωτηρίας μου.
Ο Κύριος είναι η δύναμη μου
και θα κάνει τα πόδια μου σαν των ελαφιών
θα φέρνει τα βήματά μου στις κορφές!*

(Αββακούμ 3:17-19)

Είπαμε στην αρχή, ανάλογα με την εικόνα που έχουμε για το Θεό, ανάλογη θα είναι και η ζωή μας. Μπορούμε να ζήσουμε έτσι; Μπορούμε γιατί ο Θεός εκτελεί τους σκοπούς Του. Οι σκοποί Του δεν ματαιώνονται, δεν απειλούνται, δεν αλλάζουν. Ό, τι έχει πει πως θα γίνει, θα πραγματοποιηθεί. Είναι αξιόπιστος. Ο δίκαιος θα ζήσει με την πίστη του.

Ο Θεός μέσα σε όλα αυτά είναι η χαρά μας! Μπορεί γύρω μου όλα να είναι μαύρα, και να μαυρίζουν ακόμη περισσότερο. Επειδή όμως θα έχω δει το Θεό, Αυτός θα είναι η χαρά μου!

Αδελφέ μου κι αδελφή μου, αυτή είναι η προσευχή μου, να μας ελεήσει ο Θεός και να μας επισκεφθεί με ένα πνεύμα προσευχής κι εκζήτησης του προσώπου Του. Με ένα πνεύμα μετάνοιας για την αμαρτία της έλλειψης προσευχής στη ζωή μας. Η δική μας η γενιά, τα έχει όλα, έχει όλα τα μέσα για να κάνει το έργο του Θεού, αλλά δεν έχει δύναμη. Ο Κύριος δεν είναι η χαρά μας. Δεν είναι η ελπίδα μας. Εξαρτιόμαστε από τις καταστάσεις γύρω μας, ενώ μπορούμε να είμαστε ελεύθεροι από αυτές. Και θα γίνουμε, μόνο αν «δούμε» το Θεό. Αν Τον εκζητήσουμε. Η προσευχή μου, είναι να μας βάλει πείνα και δίψα για την παρουσία Του. Να σταθούμε στην παρουσία του Θεού και να γεμίσουμε με την εικόνα της δικής Του δόξας, να γίνει Αυτός η χαρά μας, να αλλάξει η ζωή μας. Θυμάστε τα λόγια του προφήτη Ηλία μπροστά στον Αχαάβ, «ο Θεός έμπροσθεν του οποίου παρίσταμαι», ο Θεός στην παρουσία του οποίου στέκομαι; Αχ και να το ζήσει αυτό η δική μας γενιά!

Να δούμε ανθρώπους που ενώ τα πάντα πάνε στραβά, αυτοί θα χαίρονται με το Θεό. Ο Θεός θα είναι η χαρά τους.

Εύχομαι μέσα από την καρδιά μου, αυτά τα τελευταία λόγια του προφήτη Αββακούμ, να μας αξιώσει ο Θεός, να μας ελεήσει ο Θεός να τα ζήσουμε για τη δόξα Του, την προσωπική μας ωφέλεια και για τη μαρτυρία γύρω μας που θα φέρει κι άλλους κοντά Του. Αμήν.

Ο αιδ. Γ. Αδάμ είναι ποιμένας της Β' Ε.Ε. Αθηνών.

Η Λατρεία και το Πολιτισμικό Πλαίσιο

του αιδ. Σταύρου Α. Δεληγιάννη

Θα ήθελα στο σημείο αυτό της σειράς της σχετικής με τη Λατρεία να επιχειρήσουμε να αγγίξουμε το ζήτημα του πολιτισμικού πλαισίου/ κουλτούρας, το πώς αυτό διαχρονικά επηρέασε τη Λατρεία της Χριστιανικής εκκλησίας και τη σημασία που θα πρέπει – εάν πρέπει – να αποδώσουμε ως Ευαγγελική Εκκλησία μέσα στο ελληνορθόδοξο πολιτισμικό – θρησκευτικό πλαίσιο που ζούμε.

Στο άρθρο αυτό θα επιχειρηθεί να διευκρινιστεί αρχικά μία πολύ σημαντική παράμετρος της Λατρείας που είναι το έργο της Λατρείας, ενώ, στη συνέχεια, να δοθεί μία ιστορική αναδρομή της επιρροής της κουλτούρας στη Λατρεία, αν όχι αλληλεπίδρασης μεταξύ αυτών των δύο, από τα πρώτα κίβλους χρόνια της εκκλησίας μέχρι τις μέρες μας. Το τρίτο μέρος του περιλαμβάνει την Ευαγγελική Λατρεία μέσα στο δικό μας Ελληνορθόδοξο πολιτισμικό–θρησκευτικό πλαίσιο. Στο τέταρτο μέρος επιχειρείται να δοθούν μερικά χρήσιμα συμπεράσματα και προτάσεις ενώ, τέλος, στο πέμπτο τίθεται η πρόκληση για τη σύγχρονη εκκλησία, που είναι: Χριστιανική Λατρεία ενάντια στο πολιτισμικό πλαίσιο/ κουλτούρα ή η Χριστιανική Λατρεία στο πολιτισμικό πλαίσιο;

Ι. Έργο της Λατρείας

Έργο της Λατρείας είναι να εμπνεύσει, εκπαιδεύσει, διακονήσει και οικοδομήσει το άτομο ή την εκκλησιαστική κοινότητα στην ανάγκη τους, και έτσι να διαμορφώσει το χαρακτήρα της λατρεύουσας κοινότητας.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να δώσω δύο απτά παραδείγματα προκειμένου να καταλάβουμε ακριβέστερα το έργο που επιτελεί η Λατρεία.

Α. Το πρώτο παράδειγμα σχετίζεται με τις **κατακόμβες τοιχογραφίες**, οι οποίες εμφανίζονται στο τελευταίο τέταρτο του 2ου αιώνα και κυρίως τον 3ο αιώνα. Αυτές ήταν ένα άρρηκτα συνυφασμένο αλλά και αναγκαίο κομμάτι όχι μόνο της λατρείας και λατρευτικής ζωής της πρώιμης Εκκλησίας, αλλά και της καθημερινής ζωής και της υπαρξιακής της κοσμοθεωρίας.

Στις κατακόμβες της Ρώμης, αλλά και της περιοχής της Δουρά–Ευρωπού στη Συρία, σε μία κατ' οίκον εκκλησία, οι αρχαιολόγοι βρέθηκαν εμπρός σε θαυμαστής ομορφιάς τοιχογραφίες, που αναπαριστούσαν θέματα από την Παλαιά Διαθήκη, όπως *Το Πέρασμα της Ερυθράς Θάλασσας, ο Δανιήλ στο λάκκο των λεόντων, οι Τρεις Παῖδες στο καμίνι, ο Ιωνάς που ρίχνεται στη θάλασσα, ο Μωυσής που χτυπά το βράχο, και από την Καινή Διαθήκη, ο Καλός Ποιμένας, η ανάσταση του Λαζάρου, ο πολλαπλασιασμός των άρτων και των ψαριών, ο Μυστικός Δείπνος κι ο Γάμος στην Κανά*. Αυτές οι παραστάσεις δεν αποτελούσαν απλώς μία καλλιτεχνική απεικόνιση κάποιας βιβλικής αφήγησης, αλλά απαντούσαν στο βασικό ερώτημα, ποιος είναι ο Θεός μας;

Μέσω των οπτικών αυτών αναλογιών εκφραζόταν: **α.** ο θρίαμβος της ζωής πάνω στο θάνατο, και **β.** η σωτηρία, που ιδιαίτερος κυριαρχεί σε όλες της τις

διαστάσεις στις κατακόμβες, όπου οι Χριστιανοί βρίσκονταν για να γιορτάσουν μαζί την πεποίθησή τους ότι η ζωή τους μαζί με αυτή των 'κοιμηθέντων' αδελφών τους, είναι φυλαγμένη στα χέρια του Θεού.²

Συνεπώς, η χρήση των τοιχογραφιών στις κατακόμβες, δε γινόταν για χάρη της τέχνης, αλλά με σκοπό αυτές να εμπνεύσουν, διδάξουν, παρηγορήσουν κι ενθαρρύνουν την υπό διωγμό βρισκόμενη λατρεύουσα κοινότητα. Η διδαχή αυτή γινόταν μέσω εικόνων/ παραστάσεων, λέξεων ή γραμμάτων, εγχάρακτων επιγραφών ή συμβόλων, που αποτελούσαν συμβολισμό κάποιας συγκεκριμένης Χριστιανικής διδαχής, αλήθειας ή βιβλικής ιστορίας, και του προσώπου του Ιησού Χριστού ή και του έργου Του (Ι.Χ.Θ.Υ.Σ., Χ.Ρ., Α & Ω, περιστερί, σταυρός, ψάρι κ.ο.κ.).

Β. Το δεύτερο παράδειγμα σχετίζεται με τους μεγάλους Καθεδρικούς Ναούς (π.χ. Γοθικού τύπου), η αρχιτεκτονική των οποίων ερχόταν να εκφράσει το μεγαλείο και την εξύψωση στην παρουσία του Θεού και αποσκοπούσε στο να εμπνεύσει την Εκκλησιαστική κοινότητα στη Λατρεία. Άξιο επισημάνσης θεωρείται το γεγονός ότι οι Καθεδρικοί αυτοί προσαρμόζονταν στο πολιτισμικό πλαίσιο όπου βρισκονταν (π.χ. Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία, Ιταλία) και εξέφραζαν τα ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά του τόπου εκείνου.

Η παρουσία των **βιτρώ** ερχόταν να συμπληρώσει το μεγαλείο και την εξύψωση αυτή. Αρχικά τα βιτρώ, με τα βιβλικά θέματα που αναπαριστούσαν, αποτελούσαν **φορέα βιβλικής διδαχής**, καθώς έπαιζαν το ρόλο του **παιδαγωγού** στις βιβλικές αλήθειες, ενώ στη συνέχεια αποτελούσαν το **μέσον** δια του οποίου εκφραζόταν η θεία Παρουσία ως το Φως.³

Τα χρωματιστά ως κόσμημα γυαλιά, κυρίως σε κόκκινο και μπλε, μεταμορφώνουν το σύνθημα σε «πορφυρό βασιλικό», πληρώνοντας το γεμάτο τελετουργία διάκοσμο με μυσταγωγία και ομορφιά.⁴

II. Πολιτισμός/ Κουλτούρα

Ένας ορισμός: Στο σημείο αυτό και προτού συνειδητοποιήσουμε με την ιστορική αναδρομή γύρω από το ζήτημα της Λατρείας και του Πολιτισμικού πλαισίου, φρονώ πως είναι χρήσιμο να αναφέρουμε ένα σύντομο ορισμό για το τι είναι πολιτισμός/ κουλτούρα. Σύμφωνα με το ετυμολογικό Λεξικό «Τεγόπουλος-Φυτράκης», **πολιτισμός/ κουλτούρα** είναι η ανάπτυξη, η καλλιέργεια και μόρφωση και συγκεκριμένα, το σύνολο των υλικών και πνευματικών δημιουργημάτων του ανθρώπου σε ορισμένη χώρα ή εποχή.

III. Λατρεία και Πολιτισμικό Πλαίσιο: Μία Ιστορική Αναδρομή

Θεωρώ πως είναι χρήσιμο στο σημείο αυτό και προτού να εξετάσουμε το τι γίνεται ή πρέπει να γίνεται σήμερα, να δούμε μερικές περιπτώσεις συμπίεσης κι αλληλεπίδρασης της Λατρείας και του πολιτισμικού πλαισίου μέσα στην ιστορία της Εκκλησίας.

Από αυτή την αναδρομή, πιστεύω, θα μπορούσαμε να εξάγουμε μερικά χρήσιμα συμπεράσματα: **α.** για το ρόλο της κουλτούρας στην εν γένει ζωή της Εκκλησίας και ειδικότερα στη λατρεία της· **β.** για το μέτρο της αλληλεπίδρασης Λατρείας και Κουλτούρας/ Πολιτισμικού Πλαισίου και **γ.** για το εάν είναι αναγκαία μία συμπίεση Χριστιανικής Λατρείας-Κουλτούρας και, εάν ναι, ποιες οι απαραίτητες συνθήκες/ προϋποθέσεις – αν υπάρχουν τέτοιες – για μία τέτοια συμπίεση.

Αυτή η αναδρομή καλύπτει τρεις μεγάλες περιόδους της ιστορίας της Χριστιανικής Εκκλησίας. Τους αποστολικούς και πρώιμους μετά-αποστολικούς χρόνους, τους Μεσαιωνικούς χρόνους και τη Θρησκευτική Μεταρρύθμιση του 16ου αιώνα και μετά, μέχρι τη σύγχρονη εποχή.

A. Αποστολικοί και πρώιμοι μετά-αποστολικοί χρόνοι⁵:

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία πως η πρώτη Χριστιανική Εκκλησία και η Λατρεία της ουσιαστικά ανεφύησαν από τον Ιουδαϊσμό την παράδοσή του και το πολιτισμικό – θρησκευτικό – κοινωνικό πλαίσιο του. Έτσι, βλέπουμε τις πρώτες λατρευτικές συνάξεις της Εκκλησίας μέσα στο *ιερό* του ναού.

καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας αἰνοῦντες τὸν θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν

(Πράξεις 2:46, 47)

1. Γενικά: Η πρώτη Εκκλησία και Χριστιανισμός διέφερε από κάθε άλλη θρησκεία καθώς δεν είχε ούτε είδωλα, ούτε ναούς, ούτε θυσίες, ούτε τη συνήθη μουσική συνοδεία. Η λατρεία της εξαρτιόταν από τη συμμετοχή, δηλ. είχε έντονο συμμετοχικό-συλλογικό χαρακτήρα. Παράλληλα, είχε λεκτικό χαρακτήρα, με την *ανάγνωση και ακρόαση* των Γραφών μέσω του κηρύγματος και της διδασχής

τους, μοιάζοντας έτσι με τη λατρεία της Συναγωγής. Ωστόσο διατηρούσε και θρησκευτικού χαρακτήρα *τελετές* (Δείπνο, Βαπτίσεις), *θεραπείες, προσευχή* και *υμνωδία* δοξολογίας κι ευχαριστίας στο Θεό. Μας λέγεται από τον Ιουστίνo το Μάρτυρα στην «Πρώτη Απολογία» του:

«Οι λόγοι των Αποστόλων ή τα γραπτά των προφητών διαβάζονται όσο το επιτρέπει η ώρα. Όταν αυτός που διαβάζει, τελειώσει, ο υπεύθυνος (αυτός είναι ο ποιμένας), διδάσκοντας τους πιστούς, τους ενθαρρύνει και τους προσκαλεί να μιμηθούν όλα αυτά τα μοναδικά πράγματα».⁶

Μέσα σε ένα εχθρικό θρησκευτικό και πολιτισμικό περιβάλλον, οι **τελετές** λειτουργούσαν πρακτικά ως μία *ζωντανή εκδήλωση* και *βίωμα* των νέων αρχών και αξιών που πίστευαν. Έτσι, η χρήση των λέξεων **‘αδελφός’, ‘οικογένεια’, ‘οίκος’** φανέρωναν ότι οι Χριστιανοί προσπαθούσαν να υπερκεράσουν τον κοινωνικό τους αποκλεισμό, δημιουργώντας μία **‘εναλλακτική’** οικογένεια.

Συνεπώς εδώ, βλέπουμε την κουλτούρα να έχει και θετικές και αρνητικές συνέπειες στη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας.

2. Δείπνο του Κυρίου: Το Δείπνο του Κυρίου, που κατείχε κεντρική θέση στη Λατρεία και την εν γένει λατρευτική ζωή της πρώιμης Εκκλησίας (Πραξ, 2:42, 46), είχε επιρροές τόσο από το Εβραϊκό θρησκευτικό – πολιτισμικό πλαίσιο (δηλ. το Εβραϊκό Πάσχα και το τελετουργικό του), αλλά και από το Ελληνιστικό/ Ελληνορωμαϊκό, συγκεκριμένα, τα Ρωμαϊκά «συμπόσια», τα οποία (παρομοίως με το Χριστιανικό Δείπνο), ξεκινούσαν με το «δείπνο» [1. προσφορά θυσίας τροφής στους θεούς, 2. σπονδές και 3. προσευχές] και συνέχιζαν με την «οινοποσία», όπου ήταν σύνηθες το φαινόμενο να μεθούν.⁷

B. Μεσαιωνικοί Χρόνοι (4ος αιώνας και μετά)⁸:

Χρονολογία ορόσημο είναι το 313 μ.Χ., κατά την οποία ο Ρωμαίος Αυτοκράτορας Κωνσταντίνος με διάταγμα του *‘αναγνωρίζει’* και επιβάλλει το Χριστιανισμό ως επίσημη θρησκεία του κράτους του, της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Αυτό είχε τόσο θετικές (εκτός της παύσης των διωγμών εναντίον των Χριστιανών) όσο και αρνητικές επιδράσεις στην εν γένει ζωή και τη λατρεία της Χριστιανικής Εκκλησίας. Ας δούμε μερικές:

1. Εκκλησιαστικά Κτίρια: Μετά την επίσημη αναγνώριση του Χριστιανισμού ως θρησκεία του Ρωμαϊκού κράτους, υπήρξε η ανάγκη (αν όχι η φιλοδοξία) για μία *νέα δημόσια εικόνα* των Χριστιανών, που να συνάδει με τη *νέα* θέση του μέσα στη Ρωμαϊκή κοινωνία. Έτσι ξεκίνησε η οικοδόμηση *έξοχων Εκκλησιαστικών κτιρίων* (π.χ. *‘σταυροειδής οκταγωνικός’* με ή χωρίς τρούλο, *‘βασιλική’* με ή χωρίς τρούλο).

2. Δείπνο: Με το διάταγμα του Κωνσταντίνου

και την «είσοδο» πολλών ανθρώπων στην Εκκλησία, που μέχρι τότε ουσιαστικά ζούσαν στην ειδωλολατρία, πολλές ήταν και οι ιδέες, οι αρχές, τα φιλοσοφικά-ιδεολογικά ρεύματα, οι νοοτροπίες και παραδόσεις που μαζί τους «εισήλθαν» μέσα στην Εκκλησία και επηρέασαν τη **θεολογία** και **δογματική** της, τη **ζωή** και τη **λατρεία** της.

Ένα από τα στοιχεία που επηρεάστηκαν (ίσως το σημαντικότερο, το οποίο και αποτελούσε κεντρικό στοιχείο της Χριστιανικής Εκκλησίας και της Λατρείας της) ήταν το **Δείπνο του Κυρίου**, στο οποίο προσδόθηκε ένας **‘μυστηριακός’** χαρακτήρας και έμφαση. Έτσι, μέχρι το τέλος του 4ου αιώνα το Δείπνο έγινε ένα «μυστήριο» – «θυσία», όπου ο Χριστός ήταν ‘μυστηριακά’ παρών στα στοιχεία του άρτου και του οίνου, τα οποία μόνον οι ιερείς πρόσφεραν στην **‘Αγία Τράπεζα’** υπέρ του **λαού**, ο οποίος, έτσι, **αποκλειόταν** από αυτήν (‘Αγία Τράπεζα’). Αυτό είχε ως συνέπεια ένα **‘τείχος’** (μεταφορικά και κυριολεκτικά) να αρχίσει να υψώνεται σιγά-σιγά μεταξύ της ‘Αγίας Τράπεζας’ και του απλού λαού, των λατρευτών.

Έτσι, το Δείπνο του Κυρίου παύει να είναι μία ευχαριστηριακή γιορτή ευαγγελικής λατρείας και γίνεται μία ‘επιβλητική αντικειμενική θυσία’ του σώματος και αίματος του Χριστού (μετουσίωση), με συνέπεια **οι λατρευτές να γίνονται δυστυχώς απλοί θεατές των ενεργειών των ‘λίγων’ (ιερέων) στην ‘Αγία Τράπεζα’**. Αυτή την περίοδο, μάλιστα, δεν είναι τυχαίο ότι εμφανίζονται, ως συνέπεια των προηγούμενων, **θεολογικές και δογματικές παρεκτροπές** (μετουσίωση, έμφαση στις μετάνοιες και αυτοτιμωρίες, εξύψωση των καλών έργων σε βάρος της Χάρης του Θεού).

Είναι σε αντίδραση απέναντι σε όλα αυτά που αργότερα, κατά τη θρησκευτική Μεταρρύθμιση του 16ου αιώνα, οι Μεταρρυθμιστές (Λούθηρος, Ζβίγγλιος, Καλβίνος) κράτησαν συχνά ακριβώς αντίθετη στάση: έδωσαν πολύ μεγάλη έμφαση στη θεολογία και δογματική και παραμέλησαν, ή έδωσαν μικρή σημασία και προσοχή, –σε σχέση με το παρελθόν–, στα **στοιχεία** της λατρείας και στην **ανάπτυξη** της Θείας Λειτουργίας.

3. Θεία Λατρεία/ Λειτουργία: α. Η Ανατολική Θεία Λειτουργία: Η Λατρεία τον 4ο αιώνα άρχισε να αντανακλά το τοπικό της πολιτισμικό

πλαίσιο. Αυτό είναι ιδιαίτερα αισθητό στη Λατρεία της Ανατολικής Χριστιανοσύνης. Ο ‘ανατολικός’ τρόπος σκέψης είχε επηρεαστεί από την Ελληνιστική περίοδο και συγκεκριμένα από την αγάπη προς την αισθητική. Η μεγάλη συνεισφορά της Ελληνιστικής κουλτούρας ήταν η ποίηση, η λογοτεχνία, οι τέχνες και η φιλοσοφία, τα οποία βοήθησαν με τη σειρά τους στην ανάπτυξη ανάλογων αρετών μέσα στην εκκλησιαστική ζωή (π.χ. ποιητικός νους, αίσθηση της εικονογραφίας, καλλιτεχνική έκφραση). Έτσι, το ότι η Ελληνιστική κουλτούρα επηρέασε τη Λατρεία της Ανατολικής/ Βυζαντινής Εκκλησίας φανερώνεται κυρίως μέσα από τα διάφορα τελετουργικά και σύμβολά της. Η Βυζαντινή Λατρεία είναι «άκρως τελετουργική, ένδοξα όμορφη και βαθιά μυστικιστική» [π.χ. η λειτουργίες της «Μικρής» και «Μεγάλης Εισόδου», του Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου, όπου η πρώτη εστιάζει στη σπουδαιότητα του Λόγου του Θεού (γίνεται ανάγνωσή του), ενώ η δεύτερη εστιάζει στο απολυτρωτικό έργο του Χριστού (τελετουργικό του άρτου και του οίνου)].⁹

β. Με τη δημιουργία νέων λατρευτικών χώρων (οι παλαιότεροι ήταν είτε σε σπίτια είτε ακόμη και σε κατακόμβες, στην περίοδο των μεγάλων διωγμών) υπήρξε η ανάγκη για **επιμήκυνση της ώρας Λατρείας** της Εκκλησίας, παράλληλα με **περισσότερο ‘χρώμα,’** δηλ. **χρήση περισσότερων τελετουργικών στοιχείων** (έτσι ξεκινά η έννοια της «θείας Λειτουργίας»).

Ωστόσο, οι σημαντικότερες συνέπειες ήταν πως: **1. η απλότητα** κι ο **αυθορμητισμός** της αρχέγονης Χριστιανικής Λατρείας **υποκαταστάθηκαν** από συγκεκριμένη **μορφή** και **τελετουργικό**, στην τήρηση του οποίου δινόταν ιδιαίτερη σημασία (θεία Λειτουργία–Αγία Τράπεζα–Ιεροσύνη)· **2. η συλλογικότητα** στη Λατρεία έπαυσε καθώς αυτή **μετατράπηκε** σε μία πράξη των **‘λίγων’** (ιερέων), απ’ την οποία οι **‘πολλοί’** (πιστοί) αποκλείονταν και δεν μπορούσαν να συμμετέχουν.

Συνεχίζεται

Ο αιδ. Στ. Δεληγιάννης είναι ποιμένας της Ε.Ε.Ε. Βέροιας.

Υποσημειώσεις

¹ Το άρθρο αυτό αποτέλεσε την εισήγηση-παρουσίασή μου στα πλαίσια ειδικής ημερίδας για τη Λατρεία που διοργάνωσε η Ε.Ε.Ε. Κατερίνης και πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 24/11/2007.

² G. Wainwright & K. B. Westerfield Tucker, *The Oxford History of Christian Worship* (N. York, NY: Oxford University Press, Inc., 2006), σελ. 818.

³ Ο.π., σελ. 820.

⁴ Ο.π., σελ. 820.

⁵ Αρκετά στοιχεία αυτού του κεφαλαίου προέρχονται από το *The Anchor Bible Dictionary*. D. Noel Freedman Ed., *The Anchor Bible Dictionary* Vol. 6 (New York, NY: Doubleday, 1992), σελ. 973-987.

⁶ Robert Webber, *Planning Blended Worship* (Nashville: Abingdon Press, 1998), σελ.86.

⁷ Ο απ. Παύλος, έχοντας πιθανότατα τα **Ρωμαϊκά «συμπόσια»** στο νου του, αποδοκιμάζει τους Κορίνθιους πιστούς για την έλλειψη ευπρέπειας κατά τη διάρκεια του Χριστιανικού Δείπνου, οι οποίοι συχνά μεθούσαν και παραφέρονταν (Α΄ Κορ. 11:20-22).

⁸ Αρκετά από τα στοιχεία του κεφαλαίου αυτού προέρχονται από το *Evangelical Dictionary of Theology*. W. A. Elwell Ed., *Evangelical Dictionary of Theology* 2nd Ed. (G. Rapids, Michigan: Baker Book House Company, 1984, 2001), σελ. 1300-1303.

⁹ Robert E. Webber, *Worship Old & New* (G. Rapids, MI: Zondervan Publishing House, 1994), σελ. 99-100.

Το κάλυμμα

του αιδ. Παναγιώτη Κανταρτζή

Γένεσις 3

Ο Σαρτρ, η κλειδαρότρυπα και η Εδέμ

Στο βιβλίο του Ζαν Πωλ Σαρτρ «Η Ύπαρξη και το Τίποτα» ('Being and Nothingness') υπάρχει ένα κεφάλαιο με τίτλο «Το Βλέμμα» ('The Look').

Σε αυτό ο συγγραφέας περιγράφει κάποιον άνθρωπο που βρίσκεται μέσα σε ένα δωμάτιο και ξαφνικά ανακαλύπτει μια πόρτα με μια κλειδαρότρυπα. Δεν ξέρει τι υπάρχει πίσω από την πόρτα. Δεν ξέρει αν πρέπει να δει τι υπάρχει. Μήπως βλέποντας θα παραβιάσει τον ιδιωτικό χώρο κάποιου; Είναι προβληματισμένος αλλά στο τέλος νικάει τις αναστολές του, πλησιάζει την πόρτα, και κοιτά μέσα από την κλειδαρότρυπα. Ανακαλύπτει έτσι ότι πίσω από την πόρτα υπάρχει ένα άλλα δωμάτιο μέσα στο οποίο ζει κάποιος άλλος, ο οποίος είναι εντελώς ανυποψίαστος για το τι συμβαίνει. Κατά συνέπεια τώρα νιώθει πως έχει όλη την άνεση να βλέπει μέσα από την κλειδαρότρυπα καθετί, που ο άλλος κάνει χωρίς φυσικά κανείς να το ξέρει. Βρίσκει λοιπόν μια τεράστια απόλαυση βλέποντας κρυφά τον άλλον μέσα από την κλειδαρότρυπα. Κρυφοκοιτάζει ξανά και ξανά μέχρι που ακούει έναν θόρυβο και υποπτεύεται ότι κάτι περίεργο συμβαίνει. Ψάχνοντας λίγο περισσότερο ανακαλύπτει ότι στο δωμάτιο του υπάρχει μια ακόμη πόρτα, με μια ακόμη κλειδαρότρυπα. Συνειδητοποιεί λοιπόν με τρόπο ότι όλη την περίοδο που εκείνος παρακολουθούσε κρυφά τον άλλον, υπήρχε κάποιος άλλος που παρακολουθούσε κρυφά εκείνον. Και τότε όλος ο κόσμος του ανατρέπεται. Τα πάντα μέσα του καταστρέφονται. Το σύμπαν του σωριάζεται.

Γιατί όμως;

Επειδή ο καθένας μας αρέσει να βλέπει τον άλλον. Δεν έχει και τεράστιο πρόβλημα να βλέπει τον εαυτό του. Αλλά δυσκολεύεται όταν οι άλλοι βλέπουν τον ίδιο. Όταν κάποιος άλλος με βλέπει και μάλιστα με βλέπει να βλέπω και να απολαμβάνω αυτό που βλέπω λαθραία, τότε αισθάνομαι ευάλωτος, τότε αισθάνομαι γυμνός.

Πιστεύω πως αυτό που περιγράφει ο Σαρτρ στο βιβλίο του -αν και το οδηγεί σε άλλες, λανθασμένες όπως θα δούμε στη συνέχεια κατευθύνσεις- είναι αληθινό. Αυτό ακριβώς συνέβη στην Γένεση. Αυτό συνέβη όταν ο άνθρωπος είπε, θα φάω τον καρπό, θα πάρω την ζωή στα χέρια μου και τρώγοντας ανακαλύπτει ότι είναι και ο ίδιος αλλά και η Εύα γυμνοί. Πιστεύω όμως πως αυτό που τον συγκλονίζει δεν είναι τόσο το ότι βλέπει την Εύα γυμνή, ούτε που βλέπει τον εαυτό του γυμνό. Αυτό που δεν μπορεί να αντέξει είναι το ότι ο άλλος, η Εύα, βλέπει αυτόν να είναι γυμνός.

Για να το καταλάβουμε αυτό ας σκεφτούμε το

εξής. Ας φανταστούμε πως γινόταν κάτι το μαγικό και καθετί που κάναμε την προηγούμενη εβδομάδα, καθετί που σκεφτήκαμε, καθετί που είπαμε γινόταν γνωστό και φανερό μπροστά σε όλους. Ας αναρωτηθούμε τι θα ήταν αυτό που θα μας ενοχλούσε. Θα μας ενοχλούσε το ότι θα βλέπαμε τα λάθη που έκαναν οι άλλοι; Που θα τους βλέπαμε «γυμνούς»; Όχι βέβαια, μερικοί ίσως και να το χαιρόντουσαν αυτό! Θα δυσανασχετούσαμε που εμείς θα βλέπατε τα λάθη μας; Μα αυτά τα ξέρουμε ήδη και μάλιστα βρίσκουμε τους τρόπους να τα ανεχόμαστε! Αυτό που δεν θα αντέχαμε θα ήταν το να δουν οι άλλοι τον εαυτό μας όπως ακριβώς είναι, δηλαδή, «γυμνό»! Και αυτό ακριβώς συμβαίνει στην Γένεση.

Το ένστικτο και τα δέντρα

Η ερώτηση όμως που θα ήθελα να μας προβληματίσει εδώ είναι το αν είναι κακό, όταν εγώ βλέπω ή όταν οι άλλοι βλέπουν τις αμαρτίες, τις πτώσεις, τις ασχήμιες που υπάρχουν στην δική μου ζωή, να θέλω να τις καλύψω; Να τις κρύψω; Στο κάτω-κάτω δεν θα έβγαζε κανείς από εμάς τα άπλυτά του στο σαλόνι μας ώστε να τα δούνε όλοι! Ήταν, λοιπόν κακό να θέλει να κρύψει ο Αδάμ και η Εύα την γύμνια τους, την αισχύνη τους; Η απάντηση είναι, όχι! Χωρίς αμφιβολία η επιθυμία, το ένστικτο να θέλω να καλύψω την αμαρτία μου είναι δοσμένη από τον Θεό. Το πρόβλημα του Αδάμ και της Εύας δεν είναι ότι ήθελαν να κρύψουν την ντροπή τους αλλά ο τρόπος με τον οποίο προσπάθησαν να το κάνουν.

Ας δούμε όμως γιατί το λέμε αυτό. Ας προσέξουμε ορισμένες λεπτομέρειες της αφήγησης καθώς διαβάζουμε από την Γένεση, κεφάλαιο 3, εδάφιο 10. Βλέπουμε λοιπόν τους πρωτόπλαστους να παίρνουν φύλλα συκής και να φτιάχνουν περιζώματα. Δεν φτιάχνουν ρούχα αλλά πρόχειρα περιζώματα ώστε με κάποιο τρόπο να καλυφθούν. Και έρχεται ο Θεός και του λέει ο Αδάμ:

¹⁰ Ὁ δὲ εἶπε, Τὴν φωνὴν σου ἤκουσα ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην, διότι εἶμαι γυμνός· καὶ ἐκρύφθην.

Αν και λίγο πριν διαβάσαμε στην αφήγηση ότι έκανε περιζώματα εδώ διαπιστώνουμε ότι ο Αδάμ νιώθει γυμνός. Ομολογεί έτσι κάτι που αν είμαστε ειλικρινείς θα πρέπει όλοι να το παραδεχτούμε. Παραδέχεται ότι τα περιζώματα συκής μπορεί να αρκούν για να κρυφτούμε από τους άλλους ανθρώπους όμως όταν στέκεσαι μπροστά στον Θεό όσα φύλλα συκής κι αν έχεις βάλει νιώθεις απολύτως γυμνός. Έχει δίκιο λοιπόν ο Αδάμ. Δεν ξέχασε ότι φοράει τα φύλλα συκής, αλλά κατάλαβε ότι αυτά δεν έχουν καμία σημασία μπροστά στον Άγιο Θεό.

Και τώρα προσέξτε τι κάνει ο Αδάμ που νοιώθει γυμνός μπροστά στον Θεό.

⁸ Καὶ ἤκουσαν τὴν φωνὴν Κυρίου τοῦ Θεοῦ, περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ πρὸς τὸ δειλιόν· καὶ ἐκρύφθησαν ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ, μεταξύ τῶν δένδρων τοῦ παραδείσου.

Τα δέντρα! Παντού μέσα στην Γένεση συναντούμε δέντρα. Πρώτα το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού - το δέντρο της ενοχής. Έπειτα το δέντρο της ζωής, στο οποίο μετά την πώση θα απαγορεύσει την πρόσβαση στον άνθρωπο ο Θεός - το δέντρο της ανεκπλήρωτης επιθυμίας. Μα και στην περίπτωση αυτή βλέπουμε δέντρα. Δέντρα πίσω από τα οποία κρύβεται ο άνθρωπος. Ο άνθρωπος κρύβεται από τον Θεό πίσω από τα δέντρα του Θεού! Ο Θεός του τα έδωσε, του τα χάρισε. Ποια ήταν όμως η φυσική χρήση των δέντρων από τον Αδάμ και την Εύα; Ήταν να απλώνουν το χέρι τους και να παίρνουν τους καρπούς τους, να τους γεύονται και να απολαμβάνουν τον Θεό που τους τα χάρισε. Δείτε όμως τι κάνει η αμαρτία. Παίρνει τα καλά πράγματα που ο Θεός μας έδωσε και τα αναποδογυρίζει! Η ουσία της αμαρτίας δεν είναι μόνο ή κυρίως το να κάνω άσχημα πράγματα αλλά το να παίρνω πράγματα που ο Θεός μου έδωσε και να τα χρησιμοποιώ λάθος! Να παίρνω τα «δέντρα» του Θεού κι αντί να χαρώ τους καρπούς τους δοξάζοντας τον Θεό να τα κάνω «κρυψώνες». Κρυψώνες πίσω τις οποίες προσπαθώ να κρύψω την γύμνια μου από τους άλλους αλλά κυρίως από τον Θεό.

Τα δικά μας δέντρα

Κι αυτό ο άνθρωπος το κάνει ξανά και ξανά. Για παράδειγμα, ένα τέτοιο δέντρο – κρυψώνας ήταν ο νόμος για τον λαό Ισραήλ. Ο Θεός του έδωσε τον νόμο για να απολαύσει περισσότερους καρπούς, περισσότερες ευλογίες στην ζωή του. Ο Ισραήλ όμως έκανε τον νόμο ένα δέντρο, πίσω από το οποίο κρύφτηκε από την αγιότητα του Θεού. Και πίσω από αυτό το δέντρο κρυβόμαστε και εμείς, ιδιαίτερα εμείς που θεωρούμε τους εαυτούς θρησκευόμενους.

Κρυβόμαστε πίσω από την καλοσύνη μας, πίσω από την αγαθοεργία μας, πίσω από τον εκκλησιασμό μας, πίσω από δέντρα, καλά δέντρα, δέντρα του Παραδείσου. Μόνο που δεν είναι εκεί για να κρύψουμε την ανεπάρκειά μας, τη γύμνια μας από τον Θεό. Είναι εκεί για τον αντίθετο λόγο, για να απολαύσουμε το τι ο Θεός έχει να προσφέρει σε μας. Το πώς ο Θεός έρχεται να καλύψει αυτό που εμείς δεν μπορούμε να καταφέρουμε.

Εκτός όμως από τα δέντρα της θρησκευτικότητας υπάρχουν κι άλλα. Έτσι πολλοί προσπαθούμε να κρύψουμε την γύμνια μας πίσω από τις επιτυχίες μας, πίσω από την δουλειά μας, πίσω από την περιουσία μας, πίσω από τον άνδρα ή την γυναίκα μας, πίσω από τα παιδιά μας. Όλα αυτά είναι δέντρα του Παραδείσου που ο Θεός μας δίνει. Κι όμως συχνά γίνονται κρυψώνες, δικαιολογίες για να αποφυγούμε να παραδεχτούμε την ανάγκη που έχουμε για έλεος από τον Θεό. Γίνονται τρόποι με τους οποίους προ-

σπαθούμε να ξεγελάσουμε τους εαυτούς μας, τους άλλους και τον Θεό, ώστε να μην αναγκαστούμε να παραδεχτούμε τη γύμνια μας.

Πώς όμως θα μπορέσω να κρύψω την γύμνια μου; Πώς θα μπορέσω να καλύψω την ντροπή; Θα γυρίσουμε πάλι στον Σάρτρ, ο οποίος υποστηρίζει ότι αυτός που μας κοιτά από την κλειδαρότρυπα είναι ο Θεός! Και κατά συνέπεια ποιος θα ήθελα έναν τέτοιο Θεό, έναν Θεό που βλέπει τα πάντα χωρίς εμείς να Τον βλέπουμε. Που μας κρυφοκοιτάζει από την κλειδαρότρυπα τους σύμπαντος ώστε να είμαστε εντελώς ανήμποροι και εντελώς ευάλωτοι. Ποιος λοιπόν θα ήθελε έναν τέτοιο Θεό, ρωτά ο Σαρτρ. Και απαντά, κανείς. Και έχει απόλυτο δίκαιο!

Εάν ο Θεός ήταν απλά ένας Θεός που κοιτούσε από μια κλειδαρότρυπα την ζωή μας, απλά και μόνο για να μας εξευτελίσει, για να μας μειώσει ή για να συλλέξει στοιχεία ώστε μια μέρα να μας καθίσει στο έδρανο και να μας καταδικάσει τότε ο Σαρτρ έχει απόλυτο δίκαιο. Κανείς δεν ήθελε έναν τέτοιο Θεό. Αλλά προφανώς ο φιλόσοφος αυτός δεν έχει διαβάσει τι ακριβώς έκανε ο Θεός στην αφήγηση της Γένεσης. Γιατί εκεί βλέπουμε ότι ο Θεός δεν γδύνει τον άνθρωπο, ο Θεός ντύνει τον άνθρωπο. Ο Θεός δεν στέκεται πίσω από μια κλειδαρότρυπα προσπαθώντας να κατασκοπεύσει τον άνθρωπο και να του κλέψει κάθε αξιοπρέπεια. Αντίθετα, βλέπουμε τον Θεό να πλησιάζει τον άνθρωπο που αισθάνεται γυμνός και τον ντύνει, τον καλύπτει! Διαβάζουμε στο εδάφιο 21 του τρίτου κεφαλαίου της Γενέσεως :

²¹ Καὶ ἔκαμε Κύριος ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδάμ καὶ εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους, καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς.

Μέσα στην οργή, έλεος

Για να καταλάβουμε το νόημα αυτής της πράξης του Θεού, ας σκεφτούμε για λίγο μια παρόμοια πράξη που συνέβη στο βιβλίο της Γενέσεως. Στο κεφάλαιο 9, λίγο παρακάτω, διαβάζουμε για τον Νώε που ένα βράδυ πίνει, μεθά και πάνω στο μεθύσι του ξεγυμνώνεται! Να λοιπόν που και ο Νώε, όπως λίγο πριν ο Αδάμ και η Εύα, είναι γυμνός! Και έρχεται ο πρώτος του υιός, στο εδάφιο 22 του κεφαλαίου 9, ο Χάμ :

²² Καὶ εἶδεν ὁ Χάμ, ὁ πατήρ τοῦ Χαναάν, τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἀνήγγειλε τοῦτο πρὸς τοὺς δύο ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἕξω.

Και έπειτα διαβάζουμε στο εδάφιο 23:

²³ Καὶ λαβόντες ὁ Σὴμ καὶ ὁ Ἰάφεθ τὸ ἕνδυμα, ἐπέθηκαν αὐτὸ ἐπὶ τὰ δύο αὐτῶν νῶτα· καὶ βαδίσαντες ὀπισθῶντα, ἐσκέπασαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν· καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἦσαν πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν δὲν εἶδον.

Ο Σήμ και ο Ιάφεθ, ως εικόνα του Θεού, κάνουν ακριβώς αυτό που ο Θεός έκανε λίγο πριν με τον άνθρωπο. Περιβάλλουν με αξιοπρέπεια τον εκτεθειμένο.

Όταν λοιπόν ο Θεός παίρνει ρούχα και ντύνει τον Αδάμ και την Εύα φανερώνει τη φύση του. Είναι ο Θεός ο οποίος μέσα στην οργή και στην κρίση Του δεν ξεχνά το έλεος! Είναι ο Θεός ο οποίος διώχνει

τον άνθρωπο από τον Παράδεισο αλλά δεν τον διώχνει από τις βουλές, από τα σχέδιά Του, από την καρδιά Του. Είναι ο Θεός που καταδικάζει και τιμωρεί τον άνθρωπο αλλά πάντοτε συνεχίζει να τον έχει στεφανωμένο με δόξα και τιμή και να τον βλέπει ως την εικόνα Του!

Και φυσικά αυτό δεν πρέπει να μας κάνει να αισθανθούμε καλά για τους εαυτούς μας αλλά να πούμε τι Θεός είναι αυτός ο οποίος –όπως διαβάζουμε στον Αββακούμ- μέσα στην οργή Του θυμάται έλεος!

Μπορεί ο ίδιος ο άνθρωπος να εξευτελίζει και να απαξιώνει τον εαυτό του, μπορεί ο ίδιος ο άνθρωπος να εξευτελίζει και να απαξιώνει τον συνάνθρωπό του, ο Θεός όμως ποτέ!

Το κάλυμμα και η υπόσχεση

Αλλά υπάρχει και κάτι ακόμη. Η ενέργεια του Θεού να ντύσει με κάλυμμα τον άνθρωπο δηλώνει κάτι ακόμη. Για να το καταλάβουμε θα αναφερθούμε σε δυο περιπτώσεις που ρίχνουν φως στην σημασία του ενδύματος για εκείνους τους πολιτισμούς. Η πρώτη είναι η περίπτωση του Ιωσήφ με τον πολύχρωμο χιτώνα. Γιατί όλα τα αδέρφια του ξεσηκώθηκαν όταν ο πατέρας έδωσε στον Ιωσήφ έναν πολύχρωμο χιτώνα; Ο χιτώνας, και πιο συγκεκριμένα το γεγονός ότι ο πατέρας δίνει έναν χιτώνα στο παιδί του δηλώνει κληρονομικό δίκαιο. Υπογραμμίζει την σχέση του πατέρα με το παιδί του αλλά αποτελεί και εκχώρηση κληρονομιάς. Τα αδέρφια του Ιωσήφ επαναστάτησαν όχι επειδή ζήλεψαν τον χιτώνα αλλά επειδή είδαν τον πατέρα τους να λέει στον Ιωσήφ εσύ είσαι ο κληρονόμος μου! Πάρε το ένδυμα αυτό που σου δίνει αυτό το δικαίωμα, αυτήν την προνομιακή θέση!

Ένα άλλο παράδειγμα είναι ο άσωτος υιός. Επιστρέφει πίσω στο πατρικό και ο πατέρας του δίνει σανδάλια, το δαχτυλίδι αλλά και την στολή την πρώτη. Τι σημαίνει αυτό; Μπορεί να σημαίνει την καλύτερη στολή, αλλά μπορεί να σημαίνει την στολή την προηγούμενη, δηλαδή του υιού, του παιδιού. Του δίνει ξανά το προνόμιο να είναι παιδί του!

Όμως εδώ υπάρχει ένα πρόβλημα. Μπορούμε να καταλάβουμε γιατί ο πατέρας δίνει το ρούχο, το προνόμιο του γιού στον άσωτο όταν αυτός μετανιωμένος, συντριμμένος και ταπεινωμένος επιστρέφει στο σπίτι του πατέρα και λέει «πατέρα αμάρτησα». Πώς όμως θα μπορούσαμε να καταλάβουμε το γεγονός ότι ο Θεός δίνει το ρούχο του κληρονόμου στον Αδάμ και στην Εύα τη στιγμή που φεύγουν από το σπίτι του πατέρα, φεύγουν από τον Παράδεισο του Θεού. Δεν μπορώ να σκεφθώ καμιά άλλη εξήγηση από το ότι ο Θεός τους δίνει μέσα στην ελευθερία και κυρίαρχη χάρη Του μια υπόσχεση. Τη στιγμή που ο Θεός διώχνει τον Αδάμ από τον Παράδεισό Του του λέει, Αδάμ, εγώ είμαι αυτός που θα προμηθεύσω ότι χρειάζεσαι ώστε μια μέρα να ξαναγυρίσεις σε αυτό το σπίτι! Πάρε αυτό το ρούχο και κάθε φορά που το βλέπεις να θυμάσαι τα σχέδιά μου! Την επίμονη διεκδίκηση της κυρίαρχης αγάπης μου!

Τι Θεός! Τι Πατέρας! Και η ερώτηση που μένει να δούμε είναι το πώς η υπόσχεση αυτή εκπληρώνε-

ται.

Στην προς Εβραίους επιστολή διαβάζουμε κάτι συγκλονιστικό στο κεφάλαιο 12, εδάφιο 2:

² ἀποβλέποντες εἰς τὸν Ἰησοῦν, τὸν ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν τῆς πίστεως, ὅστις ὑπὲρ τῆς χαρᾶς τῆς προκειμένης εἰς αὐτὸν ὑπέφερε σταυρόν, καταφρονήσας τὴν αἰσχύνην, καὶ ἐκάθησεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ.

Το ρούχο με το οποίο ο Θεός σε ντύνει, το ρούχο με το οποίο ο Θεός μας ντύνει, δεν το ύφαναν οι δικές σου προσπάθειες. Δεν το έραψε η δική σου η καλοσύνη. Το ρούχο που ο Θεός σου προσφέρει, είναι το ρούχο που κάπνισα μέρα πριν δυο χιλιάδες τόσα χρόνια ο Μονογενής Υιός, ο μόνος που είχε το αναφαίρετο δικαίωμα να το φοράει, στον λόφο του Γολγοθά το έβγαλε και έμεινε γυμνός! Ολόγυμνος! Και το σύμπαν δεν άντεξε αυτό το θέαμα. Σκοτεινίασε! Έμεινε Εκείνος γυμνός, πήρε επάνω Του την αίσχυνή για να δώσει το ρούχο της δικής Του δικαιοσύνης σε σένα. Αυτό είναι ο Σταυρός!

Αν αισθάνεσαι εντάξει με τον εαυτό σου τότε ξέχνα όλα αυτά τα οποία διαβάζεις. Αν όμως κοιτάς την ζωή σου και λες «Κύριε, δεν αντέχω την σκέψη να βγει στην επιφάνεια αυτό που πραγματικά είμαι» τότε προσευχήσου «Ιησού Χριστέ, δώσε μου το ρούχο που έβγαλες για να το φορέσω! Δώσε μου το ρούχο του παιδιού του Θεού, δώσε μου το ρούχο που θα με κάνει κληρονόμο των επαγγελιών του Θεού. Δώσε μου τη δική σου σωτηρία!»

Τι θαυμαστό βιβλίο η Αγία Γραφή! Ξεκινά απ' την Γένεση, όπου εμφανίζεται το πρόβλημα, δηλαδή η γύμνια του ανθρώπου και η ντροπή του για αυτό και κλείνει με τον τρόπο που διαβάζουμε στην Αποκάλυψη, στο τρίτο κεφάλαιο, εδάφιο 18 :

¹⁸ συμβουλευέω σε νὰ ἀγοράσῃς παρ' ἐμοῦ χρυσίον δεδοκιμασμένον ἐκ πυρός διὰ νὰ πλουτήσῃς, καὶ ἱμάτια λευκὰ διὰ νὰ ἐνδύθῃς καὶ νὰ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνῃ τῆς γυμνότητός σου,

Αν λοιπόν σκέφτεσαι έστω και για λίγο το τι σημαίνει να σταθείς μπροστά στον Άγιο Θεό ως Κριτή σου, να σταθείς μπροστά σε Αυτόν που ενώπιόν Του τα πάντα είναι γυμνά και τετραχλισμένα, τότε άκου το ευαγγέλιο: Υπάρχει ένδυμα! Ο Ιησούς Χριστός στο δίνει στον Σταυρό! Ντύσου το ἱμάτιο δικαιοσύνης και θα σταθείς ξανά μπροστά στην παρουσία του Θεού για να Τον απολαύσεις, χωρίς ντροπή, χωρίς ενοχή, επειδή είσαι ντυμένος στην συγχώρεση, στο έλεος και στην χάρη του Υιού.

Το άρθρο αυτό είναι κήρυγμα που κηρύχθηκε από τον άμβωνα της Α' Ελληνικής Ευαγγελικής Εκκλησίας στο πλαίσιο σειράς μηνυμάτων με γενικό θέμα «Ανατολικά της Εδέμ». Αν ενδιαφέρεστε να προμηθευτείτε μια κασετίνα με όλα τα μηνύματα της σειράς επικοινωνήστε με το γραφείο της εκκλησίας στο τηλ. 210 – 3231079 ή με email aaaa@ath.forthnet.gr

---

Ο αιδ. Π. Κανταρτζής είναι ποιμένας της Α' Ε.Ε.Ε.

Η «katastasi»-Sun» twh ejnikwh

του Χρυσ. Κ. Καπακούνη

Duo ejpodia u^harcoun, kata;thn epistolhn pro; 'Efesiou', dia;thn ekplhrwsin twh scediwn tou'Qeou'w^h pro;' ton a^hqrwpon: to;e^ha einai h^hajntistasi" pou;probav^hloun aiJpneumatikai;ponhrai;dunawei" kaqw;' kai;hJ apoxewsi" metaxu;twh 'Ioudaiwn kai;twh ejnikwh (2:12 k. ef.), kai;to;aj^hlon einai h^haponakrunsi" to^hson twh 'Ioudaiwn ofson kai;twh ejnikwh apo; ton Qeou (2:16). Ta;duo aj^hunbibasta tnhwata th' aj^hqrwpothto" (oi'Ioudaibi kai;oi'Ejnikoi) prepei na; e^hwqouh, w^hste na;apotel^hesoun e^ha kainon a^hqrwpon ej^h Cristw' Tautocroww', ne;thn sunewsiw twn lambanei cwran kai;h^hkatalaghv^hsunfiliwsi^h twn ne;ton Qeou (2:15 k.ef.). Aufh;hJ eh^hopoihsi" twh duo, dhl. h^hJek twh duo sustasi" th" 'Ekkhsia", qa; leitourghsei kai;w^h mia ekplhxi" h^hapokaluyi" dia;ta;' aj^hca;" kai;ta;' ejousia", aiJ^hpoi^hai qa; suneidhtopoihsoun ofi pragmati efoun h^hthqei' u^ho; th" sofia" tou'Qeou' (3:10), dhl. ofi den kateferon na;katanohsoun thn boulhn kai;ta;scedia tou' Qeou'(prbl. A w^hKor 3:19: «o^hdrassomeno" tou;' sofou;' ej^h th'panourgia/aufwh»). Dia;th' i^hl^hrusew' th" ekklhsia" o^hJ^heo;" g^hwstopoiei' pro;' au^hja;' ofi «ef^hasan to;paicnidi».

Dia;na;epiteucqh/ofw" h^heh^hopoihsi" aufh duo ofoi prepei na;ekplhrwqouh: prwton, o^hCristo;" creiazetai na;ektel^hesh/to;eh^hopoihtikon ef^hgon tou epi;tou'staourou' (2:16) kai;deuteron, einai ajagkh to;ef^hgon touto tou' Cristou' na;diakhrucqh/ef^h toi' e^hnesin (3:2-9). Touto ejmoei' o^hAp. Paulo" ofan o^hh^hlei' peri;ajagkh" na;kh^hruttei to;eu^haggelion: «ou^hji;gar moi;est^hin e^han mh;eu^haggelizwnai» (A w^hKor 9:16).

Touto, ej^h o^hl^hg^hoi", einai to;kurion periecomenon tou'musthriou ej^h tw/tritw/kefalaiw/th" epistolh" tauth". Omw', di' a^hllhn nian foran h^hef^hfasi" tiqetai ou^hji;epi;twh 'Ioudaiwn aj^hl' epi;twh ejnikwh, epeidh;to;neon stoiceibn ej^h tw/cwriw/touto den einai h^hswthria twh 'Ioudaiwn (touto h^hto g^hwston palaiouen), aj^hl' h^hsummetoch;twh ejnw ej^h th/epi; tou'staourou'apolutrwsei kai;ej^h tw/ swmati tou' Cristou'.

H prwth meia th" lexew' musthriou ej^h tw/cwriw/3:3 («kata;apokaluyin ejnwrisqh moi to;musthriou») i^hsw' ajaferetai ej^h to;1:9 («g^hwrixa" h^hh^h to;musthriou»), ofou o^hJofo" musthriou suntassetai meta;tou' i^hliou rhwato" ofw" kai;epi;tou'paronto" cwriou, dhl. meta;tou' rhwato" g^hwrizein paqtikw" kai;ej^herghtikw".

Para;tauta, ou^hte ej^h tw/perikeineww/tou'1:9 ou^hte ej^h tw/cwriw/2:11-18 o^hsuggrafeu;' legei ti peri;apokaluyew' w^h ton tropon dia;tou' o^hfoiou g^hwstopoieitai to;musthriou. Sunepw" einai piqanon ofi dia;twh cwriw twoutwn o^hsuggrafeu;' ajaferetai ej^h thn i^hlean tou'musthriou kai;thn apokaluyin tou periektikw" kai;genikw", ef^honta" kata;nouh na;suncis^hh/ap' ekei^hno to;shmeibn kai;na;diapragmateuqh/nian i^hliaiteran of^hin tou' musthriou, toujestin, ekeinhn thn of^hin tou h^hi" afora/ej^h ta;e^hlnh.

'Ex a^hllou, h^hcrhsi" tou'ofou musthriou ej^h to;3:4 k. ef. parousiazetai thn «katastasin-Sun» twh ejnw w^h to;periecomenon tou'musthriou ej^h scesei pro;' tou' 'Ioudaiou'. A^hl^htrei" «sun-lexei"» ou^hsiastikw" ajtistoicouh pro;' to;2:16-19: ta; e^hlnh, ef^honta" g^hinei sugklhronoma, susswna, kai; summetoca th" epaggelia", den einai pleon xewoi kai;paroikoi, aj^hla;sumpolitai twh agiwn kai; oi^hkeibi tou'Qeou'. Ofw, to;musthriou scetizetai meta;tou'periecomenou tou'2:11-22, ofw" ef^hon parathrhsei kai;diaforoi a^hlloi e^hfnhmetai;Touto sunepagetai, ofi to;musthriou twh kef. 1 kai;3 den kaluptei nonon to;periecomenon tou'aj^hesw' perikeineww (h^hth' aj^hesou sunafeia"), ej^h tw/o^hfoiw' o^hJofo" mhnoneuetai, aj^hla;ton negiston ofkon twh periecomenwn twh triwh kefalaiwn. To;musthriou kata;thn pro;' 'Efesiou' epistolhn, loipon, den einai nonon h^hAnakefalaiwsi" tou'kosmou (h^htou' sunpanto") kai;h^heh^hopoihsi" twh 'Ioudaiwn meta;twh ejnikwh, ou^hte nonon to;aij^hwion scedion tou' Qeou', aj^hla;kai;h^hepexergasia tou'scediou toutou ej^h Cristw'kaqw;' kai;h^hapotelesmatikh;diakhruxi" au^hjou' u^ho;tou'suggrafeu' (i^hl. thn e^hponewhn nelethn «o^hJ^hrofo" tou'Suggrafeu'»).

To;musthriou parousiazetai w^h scedion h^hw^h boulh;tou'Qeou'. To;scedion touto e^hpei w^h stowon tou thn telikh^h Anakefalaiwsin twh pantwn ej^h tw/Cristw' of^her proupoqetei thn sustasin th" 'Ekkhsia" ej^h 'Ioudaiwn kai;ejnikwh kaqw;' kai; thn u^hpotagh^h twh dunawewn. Omw' sunantouhen to; musthriou kai;ne;thn eh^hmoian tou'nhcanismou'h^htw^h newn a^hcrhsin^hpoioutai dia;ton aj^hwterw skopon. Touto scetizetai ej^h prwti" ne;to;i^hstorikon gegono" tou' Cristou' kai;epeita ne;thn diakhruxin tou'gegonoto" toutou kai;twh sunepewiwn tou dia;tou' ejnikou' u^ho;tou'suggrafeu' of^hti" ek^hl^hqh^h epi;toutou. Ginetai, loipon, katafane" ofi to; musthriou einai mia polu;periektikh;eh^hmoia ej^h th/

epistolh/tauth/hbaruth" th" ofoia" tiyetai epi; tou' qeiov scediou kai; th" mh; apokaluyew" tou pro; tou' cronou th" eJeusew" tou' Cristou, wJ kai; epi; th" fanerwsew" tou eJ tw/paronti kairw/kai; th" mellontikh" plhrou" pragmatopoihsew" tou. Omw", kai; paJin parathroumen, ofi metaxu; oJwn toutwn twh ofewn th" ejnoia" tou' musthriou, oJ suggrafeu' eJlegei monon duo eJ auJwn pro;" iJliaiteran diereunhsin kai; eJfasin - thn ajakefalaiwsin kai; thn summetochn twh ejnwn eij to; scedion th' swthria" - kai; auJai aiJduo ofei" tou' musthriou ei nai aiJspoudaiotatai ofei" tou' ofou toutou eJ toi' kefalaiw" 1-3.

To; musthriou tou' cwriou 1:9 k. ef. ajaferetai eij thn eJscatologikh boulhn tou' Qeou, hJ ofoia sunperilambanei ta; panta, kaqw, auJh egnwrisqh eij ton suggrafea (metaxu; aJ lwn). 'En tw' cwriw/ 3:4 ginetai logo" peri; tou' musthriou to; ofoion eJkhruseqh upo; tou' suggrafeu' eij ta; eJnh, opw" touto iJscuwi dia; tauta eJ th' periorismeh/ ofei tou. Outw, kata; to; 1:8 k. ef. to; musthriou egnwrisqh eij ton suggrafea (metaxu; aJ lwn) «eJ pash/sofia/kai; fronhsai», eJw' eJw' (3:4) oJ suggrafeu' dhlwnei thn «sumesia» tou eJ scesei pro'; touto. H skeyi" tou' 3:9. opw" qa; iJloumen, plhsiazai thn skeyin tou' 1:9, to; ofoion apotelei' eujteran tina; crhsin tou' ofou.

To; musthriou tou' 3:4 topoqetei' to; paron eJ ajtidiastolh/pro;" to; parelqon. H diacwrizousa grammh; einai oJqanato" tou' Cristou. Pro; Cristou' uparcei monon skoto", agnoia, kai; apelpisia dia; ta; eJnh (2:11-12). Dia; th" eJeusew" tou' Cristou' hJejkona aJ lazei oJotelw". AiJtrei" «sun-lexei"» ginontai hJcaristikh; bolh; kata; th" iJudaikh" aJliallaxia". O drom" ajoigei dia; nian plhrhn summetochn twh ejnwn: ginontai iJsonomw" sugklhronoma meta; twh Ioudaiwn: eJ tw' Swmati tou' Cristou', ginontai sunswma, hfoi, neJh tou' eJo;" kai; auJou' swmato": kai; teJo", ginontai summetoca epi; iJwn ofwn opw" oiJ Ioudaibi eJ th' dia; tou' Cristou' swthria/ O lai aiJkupikai; hJejinolatrikai; diaforai; tou' parelqonto" paramerizontai, wste ginetai katafane;" ofi eJ tw' profatw' apo kekalumeww/ musthriw/ tou' qelhwato" tou' Qeou, to; eJscatologikon kai; telesidikon scedion tou' Qeou' den eJitrepei toioutou eiflou" diakrisei" metaxu; twh diaforwn tnhmatwn th" ajqrwpothto". 'Edw' sunantwntai net' aJ lhwnto; parelqon, to; paron, kai; to; neJlon. AiJ eJnoia auJai scetizontai paJin ne; thn ajqrwpihn ofyin hJskopian. Apo; thn skopian tou' Qeou' uparcei monon paron: O Qeo;" bouyetai kai; eJergei' ekto;

cronou, aiJniw": scediazei kai; eJplhroi' ta; scediavto ekto; twh ofiwn tou' cronou. Alla; apo; ajqrwpihn" skopia" hJapokaluyi" tou' aiJniou toutou scediou kai; th" eJtelEsew" tou eJcontai (dhl. ginontai katalhpta) oJigon kat' oJigon: prwton oiJ Ioudaioi, epeita kai; ta; eJnh. To; telikon apotelesma einai hJ Eklhsia - ekeino to; iJscuron oJlon eij ta;" ceira" tou' Qeou' eJ th' dienexh/ tou pro'; ta;" ajca;" kai; ta;" eJousia", aifine" apoteloun thn trithn omada meta; th" ofoia" prokeita na; ajscolhqh/

Touto ferei hma" eij thn trithn meian tou' musthriou eJ tw' tritw/kefalaiw/ dhl. to; 3:9. H eJnoia tou' eJw' periewei eJ genei to; aujo; periecomenon opw" kai; to; 3:4. Alla; hJaiJnh; (to; kurion nohma, hJhJkateuqunsi") einai diaforetikh' 'Edw' den prokeita pleon peri; th" sunperilhyew" twh ejnwn eJ tw' swthriakw/scediw/ tou' Qeou' aJ la; peri; tou' apwterou th" boulh" tou' Qeou' scetikh' ne; thn eJpotelesma twh Ioudaiwn kai; twh ejnikwn. 'Ean hJcrhsi" tou' musthriou eJ tw' 3:4 k. ef. kateferen to; ofistikon plhgma kata; th" iJudaikh' apokleistiko thto" kai; eJfanerwsen poson eicon parenmohsei oiJ Ioudaioi thn boulhn tou' Qeou' wJ pro;" thn eJkloghn twh, hJcrhsi" tou' ofou eJ tw' 3:9 k. ef. kataferei thn caristikhn bolhn kata; twh dunawewn. AuJai, opw" kai; oiJ Ioudaioi, hJthqhsan upo; th" ajulhptou boulh" tou' Qeou'. 'En aJ loi' logoi", eJw' probaJletai hJdiabebaiwsi" ofi to; musthriou einai neon ti kai; dia; tou' Ioudaiou" kai; dia; ta;" oujania" dunamei". AuJai, par' oJhn thn ajwteran gnwsin twh, hfi" uperterei' th" ajqrwpihn" gnwsew", den gnwrizoun ouJe einai dunaton di' auJa;" na; gnwrizoun ta; scedia tou' Qeou'. AuJai aiJduo apodeixei" tou' Qeou' eJcoun spoudaia" sunepia". To; apotelesma einai ofi af' eJo;" new, hJeij tou' Ioudaiou" aforwsa apodeixi" oJhgei' eij thn sustasin th" 'Eklhsia", af' eJerou de; hJeij ta' dunamei" aforwsa apodeixi" oJhgei' eij thn htan twh dunawewn kai; thn epakoJouqon ajakefalaiwsin twh, dhl. thn telikhn kai; oJoklhrwtikhn upotaghn twh kata; thn eJscatologikhn Anakefalaiwsin twh pantwn eJ tw' Cristw' (1:10). Outw, hJ skeyi" hJ ofoia eJkkinhqh ek tou' 1:9 k. ef. katalhgei eij to; logikon kai; aJmoxon sunperasmath" eij to; 3:1-13, hJ sunafeia tou' ofoiou apotelei' thn summetochn twh ejnwn eJ tw' Swmati tou' Cristou'.

© κ. Χρ. Καραγκούνης είναι Καθηγητής th" Kainh" Diakhkh", Lund University, Σουηδία.

Uposhneiwsai"

¹ O ofo" crhsimpoieita ne; thn technikh tou eJnoian, kata; thn ofoian ajaferetai eij pneumatika;" oujania" dunamei" diaforwn taxewn, aiJ ofoia aiJqistantai eij ta; scedia tou' Qeou' (prbl. Kor A 2:8, Kol 1:16, 'Ef 6:12).

²³ Dia; th" frasew" tauth" ejnoieita oJoklhro" hJistoria tou' Ihsou' apo; th" gemhsew" tou mevri tou' qanatos tou.

⁴ Ki' eJw' parenqetikw" iJw" qa; hJporouse na; upogrammisqh/ ofi aiJskoteina; dunamei" den eJcoun prosbasin eij panta ofa aforouh eij tou' pistou, ouJe iJw' dumantai na; eijscwrwsin, epi; paradeigmati, eij thn tou' pistou meta; tou' oujaniou Patro'; aJian epikoinwian dia; th" proseuch", hfi" diekperaioutai kai; fullattetai dia; tou' Agiou Pneumato".

Οι πολίτες του Ουρανού

του αιδ. Αργύρη Πέτρου

Τι σημαίνει να είσαι πολίτης μιας χώρας; Τι σημαίνει να είσαι Έλληνας πολίτης; Όλοι ξέρουμε ότι υπάρχουν ορισμένα προνόμια, αλλά και ευθύνες που συνοδεύουν την ιδιότητα αυτή. Η ιδιότητα του πολίτη μιας χώρας αποκτάται είτε με τη γέννησή του στη χώρα, είτε με σχετική αίτηση, όταν συντρέχουν κάποιες προϋποθέσεις.

Για να γίνεις Έλληνας πολίτης είναι ολόκληρη διαδικασία: μαζεύεις του κόσμου τα χαρτιά, συμπληρώνεις αιτήσεις, φέρνεις μάρτυρες, δίνεις όρκο κ.λπ. Για να γίνεις Έλληνας πολίτης, πρέπει να έχεις μπει νόμιμα στη χώρα, να έχεις κατοικήσει εδώ αρκετά χρόνια, να έχεις λευκό ποινικό μητρώο, να γνωρίζεις τη γλώσσα και οπωσδήποτε ν' ακολουθήσεις τη νόμιμη διαδικασία.

Όσοι γίνονται Έλληνες, αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους σαν Έλληνες πολίτες με όρκο μπροστά σε αντιπρόσωπο της αρχής του κράτους. Ορκίζονται να ζουν πιστοί στο πολίτευμα της χώρας, να τηρούν τους ελληνικούς νόμους και να εκπληρώνουν όλες τις υποχρεώσεις τους σαν Έλληνες πολίτες. Τα προνόμια του πολίτη είναι η πλήρης πολιτική συμμετοχή, η πλήρης ελευθερία να μπει και να βγει από τη χώρα κι άλλα προνόμια που δεν έχει ένας απλός επισκέπτης ή απλά ένας μόνιμος κάτοικος, όπως π.χ. το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

Ο απόστολος Παύλος θα μιλήσει στην περικοπή που θα μελετήσουμε για τα προνόμια και τις ευθύνες μιας άλλης χώρας: του ουρανού. Επίτρεψέ μου να σε ρωτήσω προσωπικά: είσαι πολίτης του ουρανού; Γνωρίζεις τα προνόμιά σου, αν έχεις γίνει πολίτης του ουρανού; Γνωρίζεις τις ευθύνες σου, αν είσαι πολίτης του ουρανού;

Ο Παύλος, μας θυμίζει ότι είμαστε «πολίτες του ουρανού» και ότι θα πρέπει να ζούμε σήμερα σύμφωνα με το ουράνιο πολίτευμά μας. Κεντρική ιδέα της περικοπής αυτής είναι:

Σαν πολίτες της βασιλείας του Χριστού, τη ζωή μας πρέπει να τη χαρακτηρίζει η ουράνια ελπίδα.

Άραγε εμάς που λέμε ότι το πολίτευμά μας είναι ουράνιο, μας χαρακτηρίζει η ουράνια ελπίδα;

Οι πολίτες του ουρανού χαρακτηρίζονται από την ουράνια ελπίδα

«Μα η δική μας πραγματική πατρίδα είναι στους ουρανούς, απ' όπου προσμένουμε με πόθο το Σωτήρα, τον Κύριό μας Ιησού Χριστό, ο οποίος θα μεταμορφώσει το ταπεινό μας σώμα, έτσι ώστε να γίνει ομοιόμορφο με το δικό του δοξασμένο σώμα, ασκώντας την εξουσία που έχει να υποτάξει στον εαυτό του τα πάντα».

(Φίλιπ. 3:20-21)

Στα προηγούμενα εδάφια απόστολος χαρτογράφησε την διαφορά των πιστών από κάποιους άλλους

που εγκατέλειψαν την πίστη!

- «Το καμάρι μας είναι ο σταυρός» τραγουδούν όσοι ακολουθούν τον αποστολικό «τύπο», ενώ όσοι δεν μιμούνται τον απόστολο είναι εχθροί του σταυρού!

- Το τέλος όσων αγωνίζονται να εκπληρώσουν την «άνω κλήση» είναι ο ουρανός, ενώ το τέλος όσων εγκαταλείπουν τον αγώνα αυτό, είναι η αιώνια απώλεια!

- Ο Θεός των χριστιανών είναι ο Πατέρας του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, ενώ των άλλων ο θεός είναι η κοιλιά τους.

- Η δόξα των πιστών είναι το ευαγγέλιο, ενώ των άλλων η δόξα είναι η ντροπή τους.

- Τέλος, το πολίτευμα των πιστών είναι επουράνιο, ενώ το φρόνημα των άλλων είναι επίγειο.

Η διαφορά μεταξύ των πιστών και των «εχθρών του σταυρού» κορυφώνεται στα εδάφια μας με ένα εσχολογικό κρεσέντο, το οποίο δεν μας εκπλήσσει καθόλου, αφού ολόκληρη η επιστολή είναι προσανατολισμένη¹ προς το τέλος της Ημέρας του Κυρίου.

Μάλιστα αρχίζει με αυτό που ήδη είναι πραγματικότητα για τους πιστούς, ημών γαρ το πολίτευμα εν ουρανοίς υπάρχει (20α), για να μας πει μετά γι' αυτό που ακόμα δεν είναι πραγματικότητα, γι' αυτό που πρόκειται να έρθει: το Σωτήρα από τον ουρανό!

Όταν λέει ο Παύλος «το πολίτευμά μας υπάρχει στον ουρανό»,² δίνει τον τελικό λόγο για τον οποίο οι πιστοί των Φιλιππων πρέπει να ακολουθήσουν τον «τύπο» του αποστόλου και να γίνουν «συμμημητές» του:³ Επειδή ανήκουμε στο πολίτευμα του ουρανού πρέπει να μιμηθούμε το παράδειγμα ενός εξαιρετικού πολίτη που σαν αθλητής τρέχει για το ουράνιο βραβείο της «άνω κλήσεως».

Οι πιστοί των Φιλιππων, επειδή ζουν σε μια ρωμαϊκή αποικία στην οποία δόθηκαν εξαιρετικά προνόμια πολιτικά, δικαιώματα και ευθύνες, αν και κατοικούσαν στους Φιλιππους, ήταν πολίτες της πόλης της Ρώμης. Αν και ζούσαν «εν Φιλιπποις»,⁴ το πολίτευμα τους ήταν «εν Ρώμη».

Την εικόνα αυτή χρησιμοποιεί ο Παύλος, όχι για να διδάξει ότι οι χριστιανοί πρέπει να ασκούν τα πολιτικά τους δικαιώματα και ν' ανταποκρίνονται στις ευθύνες τους, αλλά για να καλέσει τους χριστιανούς να ξεχάσουν τις ανθρώπινες αρχές στις οποίες βασίζονται τη ζωή τους και να διαμορφώσουν τη ζωή τους με βάση τις αρχές της ουράνιας αυτοκρατορίας του Χριστού!

Μάλιστα, όταν λέει ότι «το πολίτευμά μας υπάρχει στον ουρανό», τονίζει την ύπαρξη της βασιλείας του Θεού όχι σαν κάτι νεφελώδες αλλά σαν μια ήδη υφιστάμενη πολιτεία, και μας θυμίζει ότι όσοι είμαστε πολίτες της είμαστε ξένοι σ' αυτή τη γη, μετανάστες,

και περιμένουμε τον επαναπατρισμό μας.⁵

Την ιδέα ότι οι πιστοί του Θεού και του νόμου του είναι πολίτες της ουράνιας «γης της επαγγελίας» και «πάροικοι» μέσα στον κόσμο αυτό, τη συναντούμε βέβαια και σε άλλους συγγραφείς της Καινής Διαθήκης.⁶

Στην ίδια θέση, του μετανάστη, βρίσκονται πολλοί ομογενείς μας στο εξωτερικό. Στους περισσότερους δεν έχουν δοθεί ή οι ίδιοι δεν έχουν διεκδικήσει πλήρη πολιτικά δικαιώματα στη χώρα διαμονής τους. Η υπηκοότητά τους είναι ελληνική, εκεί είναι μετανάστες, δεν έχουν πολιτικά δικαιώματα και υποχρεώσεις. Είναι ακόμα Έλληνες πολίτες. Μπορεί να είναι εκεί μακριά από την πατρίδα μας, αλλά τα πολιτικά τους δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους τις έχουν εδώ, στην πατρίδα τους.

Κατά παρόμοιο τρόπο, οι χριστιανοί είμαστε ήδη πολίτες του ουρανού. Μπορεί να κατοικούμε μόνιμα στον κόσμο αυτό, αλλά όπως θα 'λεγε ο Γιάννης Ρίτσος, «η λάσπη του κόσμου αυτού δεν κολλάει στα παπούτσια μας», τα αγαθά του κόσμου αυτού δε χερταίνουν την ψυχή μας.

Έτσι ακριβώς περιγράφει τους χριστιανούς η αρχαία επιστολή προς Διόγνητον: «*Επί γης διατρίβουσιν αλλά εν ουρανών πολιτεύονται!*»⁷ Ζούμε λοιπόν εδώ αλλά είμαστε πολίτες εκεί. Ζούμε εδώ αλλά πρέπει να ζούμε εδώ αντάξια του ουράνιου πολιτεύματος, εκεί που ανήκουμε. Πρέπει να ζούμε εδώ σαν σε ένα «προκεχωρημένο φυλάκιο» του ουρανού, μια παροικία του ουρανού στον κόσμο μας!

Σαν πάροικοι του κόσμου αυτού, έχουμε **προνόμια** που είναι ουράνια. Τέτοια προνόμια δεν έχει ο άλλος κόσμος. Όμως έχουμε και **υποχρεώσεις**: να ζούμε εδώ ως πολίτες του ουρανού. Νά γιατί ο απόστολος μας καλεί: «*Μόνον αξίως του ευαγγελίου του Χριστού πολιτεύεσθε*»,⁸ γιατί το ευαγγέλιο που πιστέψαμε μας έφερε ήδη μέσα στη βασιλεία του Θεού, και τώρα πρέπει να ζούμε αντάξια αυτής της πολιτείας.

Το πολίτευμα βέβαια είναι «εν ουρανοίς» και όχι «εν εκκλησίαις», οπότε ας μην κάνουμε το λάθος να ταυτίσουμε την εκκλησία με την βασιλεία του Θεού, ούτε να υποθέσουμε ότι η δική μας ή κάποια άλλη εκκλησία είναι μια αποικία της ουράνιας πολιτείας! Αν το κάνουμε αυτό θα απογοητευτούμε οικτρά!

Στη σωτηριολογική αυτή αλήθεια, ότι όσοι έχουν δεχθεί τον Χριστό, όσοι έχουν πιστέψει το ευαγγέλιο, έχουν μπει στη βασιλεία του Θεού και το «πολίτευμα τους είναι εν ουρανοίς», ο Παύλος συμπεριλαμβάνει και τον εαυτό του. Το ευαγγέλιο βρίσκει εφαρμογή και στον κήρυκα του ευαγγελίου. Ο κήρυκας δεν κηρύττει κάτι απ' το οποίο εξαιρείται!

Το «εν ουρανοίς» πολίτευμα, όπως είπαμε, συμπεριλαμβάνει και τον Παύλο μαζί με τους πιστούς των Φιλιππών, έτσι ώστε οι πιστοί αυτοί να συμπεράνουν λογικά ότι όσα λέει ο Παύλος για τον εαυτό του και για τον αγώνα του έχουν διδακτικό χαρακτήρα και εφαρμογή και στη δική τους περίσταση.

- Και αυτοί, λοιπόν, δεν «έλαβον» τον ουρανό ούτε έφτασαν στο τέλος, αλλά πρέπει να αγωνίζονται να κατακτήσουν αυτό για το οποίο τους κατέκτησε ο Χριστός: τον ουρανό!

- Πρέπει και αυτοί, επομένως, να αγωνίζονται για το «*βραβείον της άνω κλήσεως του Θεού εν Χριστώ Ιησού*».⁹

- Μάλιστα το βραβείο αυτό που ο Παύλος «*κατά σκοπόν εδίωκε*» θα αποκαλυφθεί σε λίγο ότι είναι ένα Πρόσωπο που έρχεται από τον ουρανό: εξ ου και σωτήρα απεκδεχόμεθα Κύριον Ιησούν Χριστόν (20β).

Όπως και αλλού στην Καινή Διαθήκη η παρούσα διάσταση της μεσσιανικής βασιλείας δεν αποκλείει την προσδοκία για το μελλοντικό ερχομό της. Μιλήσαμε για τις ευθύνες που έχουμε σήμερα ως πολίτες του ουρανού, αύριο όμως θα φανερωθούν κι όλα τα προνόμια μας, όταν θα έρθει ο Βασιλιάς μας από τον ουρανό.

Το ρήμα «*απεκδέχομαι*»¹⁰ εκφράζει και εδώ, όπως και αλλού που το χρησιμοποιεί ο Παύλος, την έντονη εσχατολογική προσδοκία.¹¹

Εδώ, όπως και αλλού, η προσδοκία αυτή είναι πολύ συγκεκριμένη: «*προσμένουμε τον Υιόν αυτού εκ των ουρανών*».¹²

Σήμερα προσδοκούμε με πόθο το Βασιλιά, το Σωτήρα¹³, τον Κύριο Ιησού Χριστό· όταν όμως έρθει, θα μας πάρει στην πατρίδα και θα μας χαρίσει τα «*πάντα*».¹⁴

Ο ουρανός είναι το πολίτευμα όπου ανήκουμε αλλά τι πολίτευμα είναι αυτό;

Είναι η βασιλεία του Θεού η οποία **σήμερα** ορίζεται ως η σφαίρα της ένδοξης κυριαρχίας του Χριστού στα επουράνια αλλά και στη ζωή των πιστών Του. Στο **μέλλον** όμως θα είναι η αιώνια βασιλεία του Θεού στην ανακαινισμένη δημιουργία της «*νέας γης και του νέου ουρανού*».

Ο ουρανός δηλαδή μπορεί να είναι ήδη παρών στην καρδιά μας αλλά «*έρχεται ώρα*» που θα «*ψάλλουν οι ουρανοί και η γη θα χαρεί*», γιατί οι πιστοί θα βρεθούν στον ουρανό και οι ουρανοί θα καταλάβουν την γη.¹⁵ Ο ουρανός, η ένδοξη κυριαρχία του Χριστού, είναι λοιπόν ακόμη μακρινό για τον κόσμο μας, αν και ήδη δίνει τον τόνο στη ζωή των χριστιανών.

Ο ουρανός εισέβαλε στη ζωή μας όταν με τη μετάνοια και την πίστη στο ευαγγέλιο το Άγιο Πνεύμα μάς αναγέννησε πνευματικά για να ζήσουμε τη ζωή της βασιλείας του Θεού, όπως είπε ο Ιησούς:

«*αν κάποιος δε γεννηθεί ξανά, δεν μπορεί να δει τη βασιλεία του Θεού... Πράγματι, σε βεβαιώνω, αν δε γεννηθεί κανείς από το νερό και από το Πνεύμα, δεν μπορεί να μπει στη βασιλεία του Θεού. Εκείνο που έχει γεννηθεί από σάρκα είναι σάρκα, κι εκείνο που έχει γεννηθεί από το Πνεύμα είναι πνεύμα*».¹⁶

Η βασιλεία του Θεού λοιπόν σήμερα είναι σε εξέλιξη: Ξεκίνησε σαν ένα μικρό σποράκι σιναπιού¹⁷ με το κήρυγμα του Ιησού και τον αποστόλων στον κόσμο, σαν μια μικρή ποσότητα προζύμι¹⁸ «ουρανού» μέσα στην καρδιά μας καθώς πιστέψαμε στο Χριστό. Αλλά το σποράκι γίνεται ένα τεράστιο δένδρο που τα πουλιά όλου του κόσμου θα φωλιάσουν, και η μικρή ποσότητα το προζύμι θα φουσκώσει το αλεύρι όλης της ύπαρξής μας!

Ο ουρανός φουντώνει μέσα μας και φουσκώνει γύρω μας μέχρι την μέρα που θα έρθει ο Σωτήρας Χριστός.

Η βασιλεία του Θεού λοιπόν είναι ήδη εδώ στις καρδιές όσων δέχθηκαν με πίστη το ευαγγέλιο αφού

με τον τρόπο αυτό ανήκουν σ' αυτή τη νέα διαθήκη. Η βασιλεία του Θεού όμως δεν έχει έρθει ακόμα πλήρως, θα έρθει με το δεύτερο ερχομό του Κυρίου!

Ο ένδοξος Χριστός τότε θα υποτάξει τα πάντα στη βασιλεία Του, αφού όλοι θα γονατίσουν μπροστά Του και κάθε γλώσσα θα αναγκαστεί να ομολογήσει ότι «ο Ιησούς Χριστός είναι Κύριος»!¹⁹

Η Δευτέρα Παρουσία Του θα φέρει την κρίση Του στους αμετανόητους αμαρτωλούς και τη βασιλεία Του σε ένα ανακαινισμένο σύμπαν απαλλαγμένο από την αμαρτία και το κακό.

Έτσι, ο «ουρανός» θ' απλωθεί εσχατολογικά σε ολόκληρη τη γη και η «δόξα» Του θα καλύψει τη γη όπως τα νερά τη θάλασσα! *Ήδη* σήμερα με το κήρυγμα του ευαγγελίου ο «ουρανός» απλώνεται στις καρδιές των ανθρώπων σ' ολόκληρη την γη με το έργο του Αγίου Πνεύματος.

Από το *παρόν* του «ουράνιου πολιτεύματος», λοιπόν, όπου *ήδη* ανήκουμε οι πιστοί, ο Παύλος στρέφεται τώρα στο σίγουρο μέλλον, το δικό του, των Φιλιππησίων πιστών και γενικά όλων των πιστών, το οποίο θα φέρει με τον ερχομό του ο ουράνιος «*Σωτήρας και Κύριος*».

Ο Παύλος σπάνια χρησιμοποιεί τον τίτλο του «*Σωτήρα*»,²⁰ παρά την θεολογική βάση του όρου στην Παλαιά Διαθήκη.²¹ Μάλλον εδώ τον χρησιμοποιεί ειδικά καθώς γράφει στους πιστούς στους Φιλίππων, αφού συχνά στους Φιλίππους ο όρος χρησιμοποιόταν για τον Καίσαρα.²²

«*Σωτήρας*»²³ είναι τίτλος που αποδιδόταν στους Καίσαρες της Ρώμης, «*Σωτήρ του Κόσμου*» και «*Σωτήρ των Ανθρώπων*». Οι Φίλιπποι δεν ήταν απλώς μια ρωμαϊκή επαρχία αλλά αποικία της πόλης της Ρώμης, δηλαδή θεωρείτο επέκτασή της, και οι πολίτες της ήταν πολίτες της Ρώμης. Γι' αυτό ο τίτλος αυτός, *Σωτήρ*, τοποθετείται εδώ σε πρώτη και εμφατική θέση,²⁴ και μας διευκρινίζει ότι ο *Σωτήρας* είναι ο «*Κύριος Ιησούς Χριστός*»!

Έρχεται λοιπόν ο Παύλος να πει εμμέσως στους χριστιανούς των Φιλιππων: «μην καμαρώνετε για επίγεια πράγματα, ότι είστε Ρωμαίοι πολίτες, αλλά σαν πιστοί να καμαρώνετε για το επουράνιο πολιτεύματά σας, μια που ο επουράνιος βασιλιάς σας είναι ο μόνος πραγματικός *Σωτήρας*».

Η Παλαιά Διαθήκη πολλές φορές αναφέρεται στο Θεό ως *Σωτήρα*, γι' αυτό ο τίτλος αυτός έχει μεγάλη χριστολογική αξία, όπως άλλωστε για τον ίδιο λόγο και ο τίτλος *Κύριος*!

Ο Ιησούς Χριστός είναι ο *Σωτήρας*²⁵ γιατί θα μας απελευθερώσει από την καταπίεση και τη θλίψη αυτού του κόσμου, και θα μας αποδώσει μια τέλεια και πλούσια σωτηρία: τον ουρανό!

Ο ουρανός, λοιπόν, πιο απλά είναι όπου είναι ο Χριστός! Είναι ο τόπος της δόξας όπου *ήδη* είναι ο Χριστός. Ο ουρανός είναι ο τόπος που ο Ιησούς υποσχέθηκε στους μαθητές Του όταν είπε ότι πάει να τους ετοιμάσει τόπο, ώστε να έρθει να τους πάρει για να είναι, όχι μόνο αυτοί αλλά όλοι οι πιστοί, όπου είναι Εκείνος!²⁶

Ο Κύριος σήμερα είναι στον ουρανό, αφού εκεί τον δόξασε ο Πατέρας μετά την ταπείνωση του σωματικού θανάτου Του για μας,²⁷ και από κει τον περιμένουμε με προσδοκία να έρθει σαν *Σωτήρας*.

Όταν, λοιπόν, ξαναρθεί στη γη ο ένδοξος Κύριος, ο ουρανός δε θα είναι μόνο μέσα στην καρδιά μας, όπως είναι *ήδη* τώρα, αλλά θα καταλάβει κι ολόκληρο το σώμα μας, για να το κάνει ουράνιο όπως το δικό Του: ος μετασχηματίζει το σώμα της ταπείνωσης ημών σύμμορφον τω σώματι της δόξης αυτού (21α).

Νά ποια είναι η αποστολή του σώματος μας!²⁸ Νά γιατί ο Παύλος ήθελε να μεγαλύνει το Χριστό «*εν τω σώματί*» του «*είτε δια ζωής, είτε δια θανάτου*»!²⁹

Το πρώτο προνόμιο που θα μας χαρίσει ο Βασιλιάς μας είναι το νέο σώμα. Αυτό είναι το αποτέλεσμα του έργου της «*κένωσης*» του Χριστού: Ο Λόγος ενσαρκώθηκε, σταυρώθηκε και αναστήθηκε για να γίνουμε κάποτε σαν Αυτόν! Οι ίδιες οι λέξεις που χρησιμοποιεί ο Παύλος εδώ παραπέμπουν στο χριστολογικό ύμνο:

- το «*μετασχηματίζει*» παραπέμπει στο «*σχήμα*»,³⁰

- το «*ταπεινώσεως*» στο «*εταπεινώσεν*» του Χριστού,³¹

- το «*σύμμορφον*» στη «*μορφή*» του Θεού που αποκάλυψε ο Χριστός μέσα στη «*μορφήν δούλου*»,³²

- και το «*δόξης*» στο «*δόξαν Θεού Πατρός*».³³

Ασφαλώς ο χαρακτηρισμός αυτός του σώματός μας ως «*της ταπείνωσης*» σήμερα μας θυμίζει την ταπείνωση του Χριστού,³⁴ που εκφράστηκε με το θάνατο Του στο σταυρό αλλά **ανατράπηκε** με τον δοξασμό της ανάστασης, της ανάληψης και της παγκόσμιας κυριαρχίας.

Επειδή έγινε η ανατροπή αυτή στην ταπείνωση του Χριστού, θα γίνει και η ανατροπή της δικής μας κατάστασης, η μετατροπή του δικού μας σώματος «*της ταπείνωσης*» το οποίο θα γίνει σώμα «*της δόξης αυτού*»! Όταν έρθει λοιπόν ο Βασιλιάς μας, θα μετασχηματίζει το φθαρτό και θνητό³⁵ σώμα μας και θα το κάνει όμοιο με το δικό Του άφθαρτο σώμα της δόξας Του!

Όταν λοιπόν έρθει ο Χριστός, είτε ζούμε είτε έχουμε πεθάνει, θα μεταμορφωθούμε όλοι³⁶ και θ' αποκτήσουμε το σώμα της ένδοξης κατάστασής Του. Δηλαδή το σώμα με το οποίο αναστήθηκε, αναλήφθηκε, βασιλεύει σήμερα στα δεξιά του Πατέρα, και με το οποίο θα δεχθεί την παγκόσμια προσκύνηση και αναγνώρισή Του ως Κυρίου «*εις δόξαν Θεού Πατρός*».³⁷

Ο «*μετασχηματισμός*» αυτός περιγράφεται όπως η μεγάλη ανατροπή που έχουμε στον χριστολογικό ύμνο: ο Θεός Υιός έγινε δούλος και ταπεινώθηκε μέχρι θανάτου για να τον ανταμείψει ο Πατέρας Θεός με την ανάσταση και την ανάληψή Του στη δόξα, όπου τελικά όλοι θα τον προσκυνήσουν και όλοι θα τον αναγνωρίσουν ως Κύριο.³⁸

Οι πιστοί Του στη Δευτέρα Παρουσία θα βιώσουν μια ανάλογη ανατροπή της κατάστασής τους: από το σώμα της ταπείνωσης στο σώμα της δόξας, και από την συμμόρφωση του θανάτου Του στη συμμόρφωση της ανάστασής Του.³⁹ Η Δευτέρα Παρουσία, λοιπόν, του Χριστού θα απολυτρώσει το λαό του Θεού από την ταπείνωση στην ένδοξη εξύψωση με τον Χριστό.⁴⁰

Ο απόστολος έχει αντιληφθεί ότι ο άδειος τάφος του Ιησού της Κυριακής της ανάστασης αποδεικνύει ότι ο ένδοξος Κύριος σήμερα συνεχίζει να ζει «*σωμα-*

τικώς», αφού το αναστημένο σώμα συνδέει τον Ιησού της Γαλιλαίας με τον Κύριο του παντός! Υπάρχει δηλαδή «συνέχεια» στην ύπαρξη του σώματος πριν το θάνατό Του και μετά την ανάστασή Του, αλλά υπάρχει και «ασυνέχεια» στη μορφή του σώματος, γιατί το φυσικό σώμα έγινε υπερφυσικό, το υλικό έγινε υπερβατικό, η ταπείνωσή Του έγινε δόξα!

Αλλά το ίδιο θα ισχύσει και μ' εμάς. Το μέλλον μας μετά τον ερχομό του Σωτήρα από τον ουρανό θα είναι πάλι «σωματικό», θα υπάρχει «συνέχεια» που διασφαλίζεται με την ανάσταση του παλαιού μας σώματος και «ασυνέχεια» αφού το παλιό θα μετασχηματιστεί από το «*σώμα της ταπείνωσης*» μας στο «*σώμα της δόξης αυτού*»!

Κατά το δεύτερο ερχομό του Κυρίου, γράφει αλλού ο Παύλος, οι νεκροί μας θ' αναστηθούν με ένδοξα⁴¹ πνευματικά σώματα και οι ζωντανοί θα μετασχηματιστούν παίρνοντας την «εικόνα» του Χριστού:

*«και όπως ντυθήκαμε τη μορφή του χωματένιου, έτσι θα ντυθούμε και τη μορφή του επουράνιου».*⁴²

Δε θα πάρουμε σώμα σαν αυτό που είχε ο Κύριος στην «κένωσή» Του με την ενσάρκωση, αλλά σαν κι αυτό που έχει τώρα, μετά την ανάσταση και την ανάληψή Του στους ουραμούς. Το σώμα μας δε θα μοιάζει μόνο μ' αυτό του Κυρίου μας, αλλά θα είναι ίδιο ως προς το είδος, που σημαίνει ότι θα αποκτήσουμε για σώμα το δικό Του είδος αναστημένου σώματος, κι αυτό θα είναι το ανώτατο σκαλοπάτι της σωτηρίας μας!

Όπως ο Χριστός φανέρωσε σ' εμάς τη «μορφή του Θεού» με τη «μορφή του δούλου»,⁴³ έγινε δηλαδή «σύμμορφος» μ' εμάς, έτσι και τότε οι πιστοί θα γίνουν «σύμμορφοι» του Χριστού! Τότε θα πάρουμε το σώμα και την ομοιότητα του Κυρίου μας. Νά τι λέει ο Ιωάννης για την ημέρα εκείνη:

*«Αγαπητοί, τώρα είμαστε παιδιά του Θεού, αλλά δε μας φανερώθηκε ακόμα τι θα γίνουμε. Ξέρουμε όμως πως, όταν ο Χριστός φανερωθεί, θα γίνουμε όμοιοι με αυτόν, γιατί θα τον δούμε όπως ακριβώς είναι».*⁴⁴

Ενώ το ουράνιο πολίτευμα στο οποίο ήδη ανήκουν οι πιστοί φέρνει στη ζωή τους πολλές φορές διωγμούς και θλίψεις, όταν έρθει ο Σωτήρας τους, θα τους δώσει ολοκληρωμένη πια τη σωτηρία τους και τη δόξα της ουράνιας πολιτείας τους. Αυτή θα είναι η θεία δικαίωση των πιστών!

Τότε θα ανταμειφθούμε για τη σημερινή «κοινωνία των παθημάτων αυτού» με την «ομοιότητα του σώματος της δόξης αυτού». Τώρα μέσα στο «σώμα της ταπείνωσης» μας, με όλα τα παθήματα που υποφέρουμε για χάρη του Χριστού,⁴⁵ περιμένουμε τον ερχομό Του για να μετασχηματισθούμε στο «*σώμα της δόξης αυτού*». Ένα μέλλον για το οποίο αξίζει να «*χαιρόμαστε εν Κυρίω*» ακόμα και μέσα στις θλίψεις!⁴⁶

Πώς θα το κάνει αυτό ο Χριστός; Κατά την ενέργειαν του δύνασθαι αυτόν και υποτάξει αυτό τα πάντα (21β). Άλλη μια διακήρυξη «υψηλής» χριστολογίας! Το γεγονός της παγκόσμιας προσκύνησης και αναγνώρισης του Ιησού ως Κυρίου, με το οποίο θα δοξάσει ο Θεός τον Υιό Του,⁴⁷ εδώ είναι εκφρασμένο από την πλευρά του Υιού!

Τα πάντα θα Τον προσκυνήσουν και θα Τον ανα-

γνωρίσουν, γιατί ο Χριστός θα υποτάξει τα πάντα! Εφόσον ο Κύριος έχει εξουσία και δύναμη να υποτάξει τα πάντα στον εαυτό Του,⁴⁸ θα το κάνει συμπεριλαμβανομένων και των πολιτικών δυνάμεων που είναι εχθρικές στο δικό Του πολίτευμα όπως αυτό της Ρώμης και του υποτιθέμενου «Σωτήρα και Κυρίου» της, του Καίσαρα.

Η ανάστασή μας και η μεταμόρφωση των σωμάτων μας, λοιπόν, είναι μέρος της αποκατάστασης του Χριστού και της παγκόσμιας κυριαρχίας Του, γιατί με την ανάστασή Του θα υποτάξει τον τελευταίο εχθρό Του, το θάνατο.⁴⁹

Υπάρχουν όμως πάντα οι «θριαμβιστές», όπως τους ονομάσαμε, που σκέπτονται και συμπεριφέρονται θαρρείς και η βασιλεία του Χριστού είναι ήδη εδώ στην πληρότητά της. Οι άνθρωποι αυτοί δεν διακρίνουν ότι μπορεί η βασιλεία του Θεού ήδη να εγκαινιάστηκε με τη ζωή και το έργο του Ιησού, αλλά θα έρθει στην πληρότητά της μόνο με το δεύτερο ερχομό του Κυρίου.

Το νέο βέβαια έχει έρθει ήδη αλλά το παλιό ακόμα δεν έφυγε... Η βασιλεία του σκότους μπορεί να έχει συντριφτεί στο σταυρό και με την ανάσταση του Χριστού, αλλά οι μάχες ακόμα μαίνονται, και το αίμα των μαρτύρων ακόμα χύνεται...

Κάνουν μεγάλο λάθος, λοιπόν, αυτοί οι ενθουσιώδεις πιστοί, οι οποίοι προσπερνώντας το χρονικό ορίζοντα των επαγγελιών διεκδικούν εντελώς αυθαίρετα «εδώ και τώρα» όλες τις υποσχέσεις της βασιλείας. Μα ποιος είπε ότι μπορούμε εμείς να παραβιάσουμε το χρονικό «ξεδίπλωμα» της εκπλήρωσης; Σήμερα έχουμε μόνο μια πρόγνωση αυτών που τότε θα μας δοθούν στην πληρότητά τους.

Όταν τα «διεκδικούμε» όλα από τώρα, ματαιοποιούμε. Βέβαια ήδη «*η σκοτία παράγεται και το φως το αληθινόν φαίνει*»⁵⁰ αλλά το σκοτάδι, η σάρκα, η αμαρτία στον κόσμο είναι *ακόμη* εδώ! Ο Παύλος αλλού ειρωνεύεται τους «θριαμβιστές» αυτούς:

*«Εσείς τώρα πια νιώθετε πως είστε χορτάτοι! Πως τώρα πια πλουτίσατε! Πως γίνετε κίολας βασιλιάδες χωρίς εμάς! Αλλά μακάρι να είχατε γίνει βασιλιάδες, για να γίνουμε κι εμείς κοντά σε σας βασιλιάδες!»*⁵¹

Οι πολίτες του ουρανού χαρακτηρίζονται από την ουράνια ελπίδα. Σαν πολίτες του ουρανού δεν έχουμε μόνο υποχρεώσεις (ν' ακολουθήσουμε τα πνευματικά παραδείγματα και να ζούμε με πνευματικές αξίες), αλλά έχουμε και θαυμαστά προνόμια.

Σαν πολίτες του ουρανού έχουμε Βασιλιά Σωτήρα, που έρχεται να μετασχηματίσει τα σώματά μας τα φθαρτά και να τα κάνει ένδοξα, θαυμαστά. Σαν πολίτες του ουρανού προσδοκούμε να έρθει ο Κύριός μας θριαμβευτής και νικητής και να υποτάξει κάθε εχθρική δύναμη που σήμερα μας θλίβει κάτω από τα πόδια Του.

Σαν πολίτες του ουρανού ο θάνατος είναι για μας ένας νικημένος εχθρός! Σαν πολίτες του ουρανού επιδιώκουμε το βραβείο της ουράνιας πρόσκλησής μας, που είναι όλα αυτά που ήδη πέτυχε με τον απολυτρωτικό Του θάνατο και την ανάστασή Του, ο Σωτήρας, ο Ιησούς Χριστός, ο Κύριος!

Αλήθεια, σαν πολίτης του ουρανού γνωρίζεις τις

ευθύνες και τα προνόμιά σου;

Σαν πολίτης του ουρανού έχεις την ελπίδα σου στον Κύριο ή την έχεις στον πρωθυπουργό και τον αρχηγό της αντιπολίτευσης;

Έχεις την ελπίδα σου στον ουρανό ή στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση;

Έχεις την ελπίδα σου εκεί ψηλά ή εδώ χαμηλά, στο χρηματιστήριο, στην ελεύθερη οικονομία ή στα παιδιά σου, στη δύναμή σου, στο μέλλον σου;

Μήπως λες: «Αυτή την ώρα άκουσα τα προνόμια και τις ευθύνες και θέλω και εγώ να γίνω πολίτης του ουρανού»;

Αν λες: «Θέλω από δω κι εμπρός να ζήσω με την ελπίδα του ουρανού, θέλω κι εγώ να περιμένω τον Κύριο, θέλω κι εγώ να γλιτώσω από τη φθορά, θέλω κι εγώ ν' αποκτήσω το νέο σώμα του Χριστού, θέλω κι εγώ να είμαι μαζί με το Χριστό στη δόξα και τη βασιλεία Του», άνοιξε αυτή την ώρα την καρδιά σου και προσευχήσου, ζήτα από τον Κύριο να γίνει σωτήρας

σου! Ζήτα ο ουρανός να έρθει μέσα στην καρδιά σου.

Αν όμως λες: «Ναι, είμαι ήδη πολίτης του ουρανού, αλλά δε στάθηκα σωστά απέναντι στις υποχρεώσεις μου», ζήτα τώρα τη συγνώμη και το έλεος του Θεού.

Πες Του, «Κύριέ μου, ζω για τη σάρκα μου ενώ έπρεπε να ζω για Σένα. Κύριέ μου, το φρόνημά μου ήταν κοσμικό, αλλά τώρα θέλω να ζήσω με πνευματικές αξίες τη ζωή μου, θέλω από δω και μπρος να μετράω τα πράγματα με τις δικές Σου αξίες».

Προσευχήσου και πες Του: «Κύριέ μου, δε φωτίζει πάντα τη ζωή μου η ελπίδα του ουρανού· ο ερχομός Σου θάμπωσε, η ελπίδα μου ξεθώριασε, βοήθησέ με να ζήσω από δω και πέρα με την επουράνια ελπίδα στην καρδιά μου».

Εύχομαι ο Θεός να σε βοηθήσει να το κάμεις.

Ο αιδ. δρ. Αργύρης Πέτρου είναι καθηγητής στην Ελληνική Βιβλική Σχολή.

Υποσημειώσεις

- ¹ Φιλ. 1:6, 10, 20, 21-24, 2:9-11, 16, 3:11, 12-14, 15-16, 17-19.
- ² Ο πληθυντικός «εν ουρανοίς» παραπέμπει στην εβραϊκή λέξη που είναι στον πληθυντικό. Το ότι όμως ο ουρανός είναι ένας, φαίνεται από την αναφορική αντωνυμία στο «εξ ου» που είναι στον ενικό.
- ³ Φιλ. 3: 17
- ⁴ Φιλ. 1:1
- ⁵ Εφεσ. 1:21
- ⁶ Εβρ. 11, Α΄ Πέτρ. 1:1
- ⁷ Προς Διόγνητον 5:9
- ⁸ Φιλ. 1:27
- ⁹ Φιλ. 3:12-13
- ¹⁰ Απεκδεχόμενοι: Ρωμ. 8:19, 23, 25, Α΄ Κορ. 1:7, Γαλ. 5:5
- ¹¹ Ρωμ. 8:11, 23, 25, Γαλ. 5:5, Α΄ Κορ. 1:7
- ¹² Α΄ Θεσ. 1:10
- ¹³ Ρωμ. 5:9, Α΄ Κορ. 3:15, 5:5, Α΄ Θεσ. 5:9 (Εβρ. 9:28, Α΄ Πετ. 3:20).
- ¹⁴ Ρωμ. 8:23, 32
- ¹⁵ Ησ. 49:13
- ¹⁶ Ιωάν 3:3-6
- ¹⁷ Ματθ. 13:31-32
- ¹⁸ Ματθ. 13:33
- ¹⁹ Φιλ. 2:10-11
- ²⁰ Εφεσ. 5:25
- ²¹ Στους Ο΄ Δευτ. 32:15, Ησ. 45:15, Μιχ. 7:7, Ψαλ. 24:5, 26:9
- ²² Στα αρχαία ελληνικά κείμενα διάφοροι θεοί ή ημίθεοι εμφανίζονται με τον τίτλο αυτό: ο Δίας, ο Απόλλων, ο Ποσειδώνας, ο Ηρακλής, ο Ασκήληπιός κ.ά. Ο τίτλος δεν σχετίζεται με την συγχώρεση των αμαρτιών αλλά με τη σωτηρία ως απελευθέρωση και προστασία.
- ²³ Δευτ. 32:15, Α΄ Χρον. 16:35, Ησ. 35:4, 45:15
- ²⁴ Πριν το ρ. «απεκδεχόμεθα». Όπως έχουμε σημειώσει και αλλού (στο 2:13) το κατηγορούμενο που προηγείται του ρήματος, αν και είναι συνήθως άναρθρο, είναι οριστικό. Δηλ. το «Σωτήρα απεκδεχόμεθα» σημαίνει «απεκδεχόμεθα το Σωτήρα» όχι «ένα Σωτήρα»
- ²⁵ Α΄ Θεσ. 1:10
- ²⁶ Ιωάν. 14:2-4
- ²⁷ Φιλ. 2:7-11
- ²⁸ Α΄ Κορ. 6:13-15, 19-20
- ²⁹ Φιλ. 1:20
- ³⁰ Φιλ. 2:7
- ³¹ Φιλ. 2:8
- ³² Φιλ. 2:6-7
- ³³ Φιλ. 2:11
- ³⁴ Φιλ. 2:8
- ³⁵ Ρωμ. 8:11
- ³⁶ Α΄ Κορ. 15:51 αλλά και Β΄ Κορ. 5:1-10
- ³⁷ Φιλ. 2:9-11
- ³⁸ Φιλ. 2:6-11
- ³⁹ Φιλ. 3:10-11
- ⁴⁰ Ρωμ. 8:19, Κολ. 3:4
- ⁴¹ Α΄ Κορ. 15:43
- ⁴² Α΄ Κορ. 15:49 και Ρωμ. 8:29
- ⁴³ Φιλ. 2:6-7
- ⁴⁴ Α΄ Ιωάν. 3:2
- ⁴⁵ Φιλ. 1:29-30, 2:17
- ⁴⁶ Φιλ. 2:18, 3:1, 4:4
- ⁴⁷ Φιλ. 2:10-11
- ⁴⁸ Ψαλ. 8:6
- ⁴⁹ Α΄ Κορ. 15:23-26
- ⁵⁰ Α΄ Ιωαν. 2:8
- ⁵¹ Α΄ Κορ. 4:8

Η δύναμη της συγχώρησης

του Βασίλη Κωνσταντινίδη

«Ντυθείτε, λοιπόν, ως εκλεκτοί του Θεού, άγιοι και αγαπημένοι, σπλάχνα οικτιρμών, καλοσύνη, ταπεινοφροσύνη, πραότητα, μακροθυμία ἵ υποφέροντας ο ένας τον άλλον, και συγχωρώντας ο ένας τον άλλον, αν κάποιος έχει παράπονο ενάντια σε κάποιον ἵ όπως και ο Χριστός συγχώρησε σε σας, έτσι κι εσείς» -

Κολοσσαείς 3:12-15

Β΄ Σαμουήλ 15:30-17:23

Όλοι ξέρουμε την ιστορία του βασιλιά Δαβίδ. Όλοι ξέρουμε για το πώς σκότωσε τον γίγαντα Γολιάθ όταν ήταν ακόμα παιδί, πώς μεγάλωσε βοσκώντας τα ποίμνια του πατέρα του και το πόσο δεινός πολεμιστής ήταν. Γνωρίζουμε επίσης για την σκοτεινή περίοδο της ζωής του κατά την οποία διέπραξε μοιχεία με την γυναίκα του Ουρίας, τη Βηθσαβεέ, και πώς μετά απ'αυτό φρόντισε να σκοτωθεί ο Ουρίας στη μάχη, με όλα τα θλιβερά επακόλουθα στη ζωή του. Ίσως όμως λίγοι γνωρίζουμε την ιστορία του Αχιτόφελ, του συμβούλου του Δαβίδ.

Η περικοπή προς μελέτη που αναφέρεται πιο πάνω (Β΄Σαμουήλ 15:30-17:23) τοποθετείται χρονικά πολύ μετά την αμαρτία του Δαβίδ με τη Βηθσαβεέ. Το παιδί που απόκτησε μαζί της είχε πεθάνει και ακολούθησαν άλλα. Τα παιδιά του Δαβίδ είχαν μεγαλώσει αλλά η πίκρα δεν έλειψε από το σπίτι του. Ο γιος του Δαβίδ, ο Αμνών, κοιμάται με την αδελφή του, Θάμαρ, με αποτέλεσμα δύο χρόνια μετά ο γιος του Δαβίδ, ο Αβεσσαλώμ, βάζει να σκοτώσουν τον Αμνών. Ο δε Αβεσσαλώμ επαναστατεί εναντίον του ίδιου του πατέρα και γίνεται ο προσωπικός του εχθρός. Καθώς, λοιπόν, η ζωή του Δαβίδ και της συνοδείας του απειλείται από τον ίδιο του τον γιο, λαμβάνει τα κακά μαντάτα ότι ο Αχιτόφελ είναι ένας από τους συνωμότες μαζί με τον Αβεσσαλώμ. Είναι με αφορμή αυτό το γεγονός που ο Δαβίδ έγραψε τον Ψαλμό 55 όπου στα εδάφια 12-14 διαβάζουμε «Επειδή δεν με ωνειδισεν εχθρός, το οποίον ήθελον υποφέρει. Δεν ηγέρθη επ' εμέ ο μισών με. Τότε ήθελον κρυφθή απ'αυτού. Αλλά συ, άνθρωπε ομόψυχε, οδηγέ μου και γνωστέ μου, οίτινες συνμιλούμεν μετά γλυκύτητος συνεπορευόμεθα εις τον οίκον του Θεού.»

Τόσο πολύ φαίνεται είχε πληγωθεί ο Δαβίδ από τον Αχιτόφελ που γράφει για την προδοσία του και στον Ψαλμό 41:9 «Και αυτός ο άνθρωπος μετά του οποίου έζων ειρηνικώς, επί τον οποίον ήλπισα, όστις έτρωγε τον άρτον μου, εσήκωσεν επ' εμέ πτέρναν.» Βέβαια το εδάφιο αυτό το χρησιμοποίησε ο Κύριός μας μιλώντας προφητικά για τον Ιούδα Ισκαριώτη που θα τον πρόδιδε (Ιωαν.13:18) αλλά ο Δαβίδ το είχε γράψει για τον Αχιτόφελ. Ποιός ήταν όμως ο Αχιτόφελ; Λίγα πράγματα γνωρίζουμε γι'αυτόν. Στο Α΄ Χρονικών 27:33 διαβάζουμε ότι ο Αχιτόφελ ήταν ο σύμβουλος του Δαβίδ – σήμερα θα λέγαμε «το δεξί του χέρι». Από την σύντομη περιγραφή του Δαβίδ γνωρίζουμε ότι ήταν γνωστός από παλιά, μεγάλωσαν μαζί, ήταν ο καλύτερος του φίλος στον οποίο εμπιστευόταν τα μυστικά του. Μοιράζονταν πράγματα μαζί, έτρωγαν στο ίδιο τραπέζι, πήγαιναν μαζί να λατρεύσουν τον Θεό και είχαν πολύ στενή συναναστροφή. Καμιά ανθρώπινη σχέση, είτε

μεταξύ συζύγων είτε μεταξύ στενών φίλων, δεν διαλύεται σε μια νύχτα, έτσι απλά! Και εδώ είναι που γεννάται το ερώτημα: «Πώς γίνεται ο Αχιτόφελ να βροντήξει κάτω μια τόσο στενή και μακρόχρονη φιλία, να γίνει συνωμότης με τον Αβεσσαλώμ και από φίλος να γίνει εχθρός του Δαβίδ; Πώς τόση αγάπη μετατράπηκε σε τόσο μίσος;»

Διαβάζουμε στο Β΄ Σαμουήλ 17:1 «Και ο Αχιτόφελ είτε προς τον Αβεσσαλώμ, Ας εκλέξω τώρα δώδεκα χιλιάδας ανδρών και σηκωθείς, να καταδιώξω οπίσω του Δαβίδ την νύκτα». Θα πάρω μαζί μου 12,000 άνδρες και θα πάω να βρω τον Δαβίδ απόψε κιόλας. Ήξερε πού βρισκόταν; Βεβαίως ήξερε! Ήταν ο σύμβουλος, ο κολλητός του βασιλιά. Ήξερε όλα τα μυστικά του. Αλλά γιατί τόση βιασύνη; Γιατί τόση μανία να τον εξοντώσει μάνι-μάνι; Η Γραφή δεν μας λέει το γιατί ξεκάθαρα αλλά μας δίνει κάποια νύξη. Ξέρετε όλα όσα είναι γραμμένα μέσα στο Λόγο του Θεού δεν είναι τυχαία γραμμένα, ούτε ακόμα και οι βαρετές γενεαλογίες από τις οποίες μπορούμε να μάθουμε πολλά! Διαβάζουμε λοιπόν στο Β΄Σαμουήλ 23:34 ότι ο Αχιτόφελ ήταν ο πατέρας του Ελιάμ. Καλά, και τι μ'αυτό; - Θα πει κάποιος. Ναι, αλλά διαβάζουμε επίσης στο Β΄Σαμουήλ 11:3 ότι ο Ελιάμ ήταν ο πατέρας της Βηθσαβεέ! Ο Αχιτόφελ, λοιπόν, ήταν ο παππούς της Βηθσαβεέ! Ο Δαβίδ είχε διαπράξει όχι μια αλλά δύο αμαρτίες με την εγγονή του Αχιτόφελ. Πρώτα διαπράττει μοιχεία μαζί της και μετά βάζει να σκοτώσουν τον άνδρα της. Αυτό είχε πολύ πιθανόν γεμίσει την καρδιά του Αχιτόφελ με πικρία. Τόση, που επιθυμούσε να σκοτώσει τον άνθρωπο που ήταν κάποτε ο καλύτερος του φίλος. Ο Δαβίδ ήταν αναμφισβήτητα φταίχτης, αλλά ο Αχιτόφελ δεν έπραξε ορθά. Ο Δαβίδ, όταν τον ελέγχει ο προφήτης Νάθαν για την αμαρτία του, μετανοεί και ο Θεός τον συγχωρεί. Και βλέπουμε τον Δαβίδ, όχι να ζητά εκδίκηση αλλά να προσεύχεται στον Θεό να αλλάξει τα σχέδια του Αχιτόφελ εναντίον του, και διαβάζουμε την θαυμαστή απάντηση του Θεού στην προσευχή του δούλου του «Διότι ο Κύριος διέταξε να διασκεδάση την καλήν συμβουλήν του Αχιτόφελ, δια να επιφέρη ο Κύριος το κακόν επί τον Αβεσσαλώμ». Το τέλος του Δαβίδ; Συγχώρεση και αποκατάσταση. Το τέλος του Αχιτόφελ; Αυτοκτονία!

Το ίδιο λάθος έκανε και ο Αβεσσαλώμ. Όταν έμαθε ότι ο αδελφός του ο Αμνών βίασε την αδελφή τους τη Θάμαρ, διαβάζουμε στο Β΄Σαμουήλ 13:22 «Ο δε Αβεσσαλώμ δεν ελόγησε μετά του Αμνών ούτε καλόν ούτε κακόν, διότι εμίσει ο Αβεσσαλώμ τον Αμνών επειδή εταπεινώσε την αδελφήν αυτού Θάμαρ». Και στα επόμενα εδάφια διαβάζουμε ότι μετά από δύο ολόκληρα χρόνια ο Αβεσσαλώμ καταστρώνει σχέδιο εξόντωσης του Αμνών και το πετυχαίνει. Και διαβάζουμε λίγο παρακάτω, στο εδ.32, ότι «ο Αβεσσαλώμ είχε αποφασίσει τούτο, αφ' ης ημέρας εταπεινώσε Θάμαρ την αδελφήν αυτού». Η απόφαση για τον φόνο του Αμνών πάρθηκε πριν από δύο χρόνια αλλά πήρε στον Αβεσσαλώμ δύο χρόνια να την πραγματοποιήσει. Φαντάζομαι τον Αβεσσαλώμ να στριφογυρίζει στο κρεβάτι του τα βράδια, να μην μπορεί να κοιμηθεί για δύο ολόκληρα χρόνια καθώς φλεγόταν από την δίψα του για εκδίκηση. Το τέλος του Αβεσσαλώμ; Τραγικό! Τα μακριά του μαλλιά πιάνονται σ' ένα δέντρο ενώ είναι καθάλα σ' ένα μουλάρι, και τον βρίσκει ο Ιωάβ και τον σκοτώνει με τρία βέλη στην καρδιά.

Ο Αχιτόφελ και ο Αβεσσαλώμ είναι δύο από τα τραγικότερα

παραδείγματα του πόση δυστυχία μπορεί να φέρει η έλλειψη της συγχώρησης στη ζωή του ανθρώπου.

Το θέμα της συγχώρησης είναι ένα αναπόσπαστο μέρος της ζωής του κάθε πιστού. Ο Κύριός μας, συμπεριέλαβε το θέμα της συγχώρησης στην Κυριακή Προσευχή («και άφες ημίν τα οφειλήματα ήμων ως και ημεείς αφίεμεν τοις οφειλέταις ημών»). Αργά ή γρήγορα, κάθε γνήσιο παιδί του Θεού θα πρέπει να αντιμετωπίσει την πρόκληση της συγχώρησης. Γιατί όμως είναι τόσο σημαντικό για μας τα παιδιά του Θεού, να μάθουμε να συγχωρούμε; Επειδή αυτή είναι η φύση του Πατέρα μας του ουράνιου και καλούμαστε να Τού μοιάσουμε! Όταν ο Θεός παρουσιάστηκε στο Μωϋσή μέσα από την καιόμενη βάτο στο τρίτο κεφάλαιο της Εξόδου, και τού είπε να πάει στον Φαραώ για να τού ζητήσει ν' αφήσει το λαό Ισραήλ να φύγει από την Αίγυπτο, ο Μωϋσής δεν γνώριζε τον Θεό και τον ρώτησε: «Ποιός να τους πω ότι με έστειλε;» Και του λέει ο Θεός, πες τους ότι ο Ων σε απέστειλε. Ο Θεός είχε αποκαλύψει στο Μωϋσή το όνομά Του, όχι όμως τον χαρακτήρα Του! Γι' αυτό, στο κεφάλαιο 33 της Εξόδου, ο Μωϋσής ζητά από τον Θεό να του δείξει ποιός είναι. «Δείξον μοι δέομαι την δόξαν Σου». Και για πρώτη φορά ο Θεός, μετά την πτώση του ανθρώπου, αποκαλύπτει σε άνθρωπο τον χαρακτήρα Του. Και διαβάζουμε στην Έξοδο 34:6-7 «Και παρήλαθε Κύριος έμπροσθεν αυτού, και εκήρυξε, Κύριος, Κύριος ο Θεός, οικτίρμων και ελεήμων, μακρόθυμος και πολυέλεος και αληθινός, φυλάττων έλεος εις χιλιάδας, συγχωρών ανομίαν και παράβασιν και αμαρτίαν».

Ο Μωϋσής Τού ζήτησε να του δείξει την δόξα Του και ο Θεός τού έδειξε ότι είναι Θεός συγχωρητικός. Η δόξα του Θεού είναι η ικανότητά Του να συγχωρεί! Όταν εμείς, τα παιδιά του Θεού, συγχωρούμε ο ένας τον άλλον, φανερώνουμε την δόξα του Θεού στη γή!

Γιατί όμως τίθεται θέμα συγχώρησης στις σχέσεις μας; Γιατί υπάρχει ανάγκη για συγχώρηση; Μα επειδή αμαρτάνουμε ο ένας στον άλλον! Αν δεν υπήρχε αμαρτία στη ζωή μας δεν θα υπήρχε ανάγκη για συγχώρηση. Δεν είμαστε πλέον δούλοι της αμαρτίας, μάς τονίζει ο απ. Παύλος, αλλά αν αφήνουμε την αμαρτία να μας κυβερνά και να μας εξουσιάζει, τότε είναι πολύ πιθανό να διαπράξουμε κάποια αμαρτία, είτε με λόγο είτε με έργο, απέναντι στους άλλους. Ενδέχεται να κάνουμε ή να πούμε κάτι που να πληγώσει, να λυπησει ή να σκανδαλίσει τ' αδέρφια μας. Είτε τα ίδια μας τ' αδέρφια είτε αγαπητά τους πρόσωπα, όπως στην περίπτωση του Αχιτόφελ και του Αβεσσαλώμ.

Πρέπει, λοιπόν, να έχουμε υπόψη μας ότι ο κόσμος, στον οποίο ζούμε, δεν είναι τέλειος ούτε οι άλλοι είναι τέλειοι, όπως ούτε κι εγώ είμαι τέλειος. Το πρώτο σημείο, λοιπόν, γιατί πρέπει να υπάρχει συγχώρηση στη ζωή των παιδιών του Θεού, είναι το γεγονός της ύπαρξης της αμαρτίας σ' αυτόν τον κόσμο, και κατ' επέκταση, μέσα στην εκκλησία.

Το δεύτερο σημείο που θα 'θελα να δούμε είναι το θέμα της διαφορετικότητάς μας. Όσοι άνθρωποι υπάρχουν στον κόσμο, άλλοι τόσοι χαρακτήρες υπάρχουν – ο καθένας μοναδικός. Το ίδιο ισχύει και στην εκκλησία του Θεού. Ο Θεός διάλεξε για τον εαυτό Του ένα σώμα – την εκκλησία – και μας έβαλε όλους σε μια μεγάλη οικογένεια. Δεν μας ρώτησε όμως ποιούς θέλουμε για αδελφούς όπως ούτε και οι φυσικοί μας γονείς μας ρώτησαν ποιούς θέλαμε να έχουμε για αδέρφια ή αν θέλαμε καν άλλα αδέρφια. Ο Κύριος επιτρέπει την διαφορετικότητα μέσα στην εκκλησία Του για να δοξαστεί Εκείνος μέσα από αυτήν. Η διαφορετικότητά μας μπορεί να είναι για μερικούς απειλή, αλλά είναι επίσης μεγάλη ευλογία. Σκέφτηκες ποτέ ότι ο Κύριος επιτρέπει τη διαφορετικότητα του αδελφού σου για να κάνει τη ζωή σου πιο πλούσια; Ότι με τα διαφορετικά χαρίσματα και ικανότητες του αδελφού σου γίνεσαι εσύ πιο πλούσιος στη γνώση του Θεού; Ότι η διαφορετική

εμπειρία του αδελφού σου με τον Θεό, και η διαφορετική του άποψη, σου δίνει μια άλλη προοπτική του χαρακτήρα του Θεού που ίσως δεν θα ζούσες ποτέ αρκετά χρόνια για να την γνωρίσεις από πρώτο χέρι; Και όμως, πόσες σχέσεις δεν έχουν χαλάσει εξαιτίας των διαφορετικών μας αντιλήψεων και απόψεων; Κάποτε ένας συνάδελφος μου μου είπε για δύο αδελφούς εν Χριστώ που ήταν οι καλύτεροι φίλοι για 25 χρόνια και τελικά η φιλία τους διαλύθηκε εξαιτίας των διαφορετικών θεολογικών απόψεων που είχαν.

Ίσως έχεις προσέξει πως κάθε φορά που λες τη γνώμη σου και κάποιος ή κάποιιο διαφωνούν μαζί σου κάτι μέσα σου αντιδρά. Ίσως αρχίζεις να υπεραμύνεσαι των θέσεών σου. Ίσως νιώθεις ξαφνικά να απειλείσαι. Αυτό, κοινώς, λέγεται «εγωϊσμός»! Ο κάθε άνθρωπος δικαιούται να έχει την δική του προσωπική γνώμη, ακόμα κι αν αυτή είναι διαφορετική από την δική σου! Το δεύτερο, λοιπόν, σημείο που πρέπει να προσέξουμε στο θέμα της συγχώρησης είναι η διαφορετικότητά μας.

Το τρίτο πρόβλημα που περιπλέκει τα πράγματα στη συγχώρηση είναι η αυτοδικαίωσή μας. Η έντονη πεποίθησή μας ότι εμείς έχουμε πάντα δίκιο και πρέπει όλοι οι άλλοι γύρω μας να περπατούν συνεχώς μ' ένα «συγγνώμη» στα χείλη τους. Οι σχολιαστές της Βίβλου μάς λένε ότι από την ημέρα που ο Δαβίδ αμάχησε με την Βηθσαβεέ μέχρι την ημέρα που τον έλεγε ο προφήτης Νάθαν για την αμαρτία του, είχε περάσει ένας ολόκληρος χρόνος! Για φανταστείτε: να διαπράττετε μοιχεία και φόνο μαζί και να μην έχεις την παραμικρή συναίσθηση της αμαρτίας σου για έναν χρόνο! Και πόσο γρήγορα ο Δαβίδ έκανε κρίση για τον άνθρωπο στην φανταστική ιστορία που του διηγήθηκε ο Νάθαν. Διαβάζουμε στο Β' Σαμουήλ 12:5-7 «Και εξήφθη η οργή του Δαβίδ κατά του ανθρώπου σφόδρα· και είπε προς τον Νάθαν 'Ζη Κύριος, άξιος θανάτου είναι ο άνθρωπος όστις έπραξε τούτο· και θέλει πληρώσει την αμνάδα τετραπλάσιον, επειδή έπραξε το πράγμα τούτο, και επειδή δεν εσπλαγίσθη.' Και είπεν ο Νάθαν προς τον Δαβίδ, 'Συ είσαι ο άνθρωπος!'» Αυτοδικαίωση! Αλήθεια, πόσες φορές κι εμείς δεν κάνουμε το ίδιο; Με πόση ευκολία κρίνουμε την αμαρτία του αδελφού μας και με πόση επιείκεια δικαιολογούμε την δική μας!

Ο Θεός θέλει να Τού μοιάσουμε στο θέμα της συγχώρησης. Ο απ. Παύλος γράφει στους Κολοσσαείς 3:12-13 «Ντυθείτε, λοιπόν, ως εκλεκτοί του Θεού, άγιοι και αγαπημένοι, σπλαγνα οικτιρμών, καλοσύνη, ταπεινοφροσύνη, πραότητα, μακροθυμία· υποφέροντας ο ένας τον άλλον, και συγχωρώντας ο ένας τον άλλον, αν κάποιος έχει παράπονο ενάντια σε κάποιον· όπως και ο Χριστός συχώρεσε σε σας, έτσι κι εσείς». Ωραία μας τα λέει ο Παύλος αλλά πόσο εύκολο είναι να συγχωρέσουμε ο ένας τον άλλον; Κι εδώ δεν μιλά για τους εκτός αλλά για τους εντός της εκκλησίας – για τ' αδέρφια μας με τα οποία καθόμαστε μαζί στο Δείπνο του Κυρίου. Ο Δαβίδ μας είπε για τον Αχιτόφελ στον Ψαλμό 55:12 «Επειδή δεν με ωνεΐδισεν εχθρός το οποίον ήθελον υποφέρει· Δεν ηγέρθη επ' εμέ ο μισών με, τότε ήθελον κρυφθή απ' αυτού». Αν μου το έκανε αυτό ο εχθρός μου, λέει εδώ ο Δαβίδ, θα το άντεχα. Αλλά να μου το κάνει ο κολλητός μου, ο άνθρωπος με τον οποίο πηγαίναμε μαζί στον οικο του Θεού; Κι εδώ είναι το δύσκολο. Όταν μάς πληγώνουν άνθρωποι που αγαπούμε και μας αγαπούν. Όχι ο κόσμος έξω, αλλά τα ίδια μας τ' αδέρφια, μέσα στην οικογένεια του Θεού.

Το θέμα της συγχώρησης είναι ίσως το δυσκολότερο μάθημα που καλούμαστε να μάθουμε σαν πιστοί. Για κάποιους ίσως είναι πιο δύσκολο παρά για κάποιους άλλους. Πιστεύω, όμως, ότι για όλους μας υπάρχει κάποιος βαθμός δυσκολίας εξαιτίας της αμαρτωλής μας φύσης που κληρονομήσαμε από τον Αδάμ.

Μπορεί, βέβαια, η συγχώρηση να είναι δύσκολη αλλά είναι

εφικτή. Ποτέ δεν θα μάς ζητούσε ο Θεός να κάνουμε κάτι αν δεν ήταν εφικτό. Ήθελα, λοιπόν, να μοιραστώ μαζί σας μερικές σκέψεις που ίσως μας βοηθήσουν να μάθουμε να συγχωρούμε ο ένας τον άλλο.

Πρώτον, δέξου την συγχώρηση που σου προσφέρει ο Θεός. Δεν μπορείς ποτέ να δώσεις αυτό που δεν έχεις λάβει! Σοφή η ρήση «Ουκ αν λάβης παρά του μη έχοντος». Δεν μπορείς ποτέ να συγχωρήσεις εκ καρδίας αν δεν έχεις λάβει στην καρδιά σου την συγχώρηση του Θεού. Άσε την καρδιά σου να γεμίσει με την συγχώρηση, την αποδοχή και την αγάπη του Θεού. Όση αγάπη έχεις στην καρδιά σου, τόση συγχώρηση μπορείς να δώσεις. Ο Χριστός το είπε καθαρά «Σε όποιον έχουν συγχωρηθεί πολλά, αγαπάει πολύ». Εάν, λοιπόν, ο Θεός σου έχει συγχωρήσει τόσα πολλά, τότε μπορείς κι εσύ να συγχωρήσεις τους άλλους.

Δεύτερον, δέξου τους αδελφούς σου όπως είναι, με την διαφορετικότητά τους. Δέξου τους ίδιους, όχι την αμαρτία τους. Ας μάθουμε να ξεχωρίζουμε την αμαρτία από τον άνθρωπο. Ο Θεός δεν κάρφωσε εμάς πάνω στον σταυρό αλλά τις αμαρτίες μας! Δεν καταδίκασε εμάς αλλά τις αμαρτίες μας. Το ότι ο αδελφός μας σκέφτεται διαφορετικά, αυτό δεν θα πρέπει να το βλέπουμε σαν απειλή, ούτε όταν έχει διαφορετική άποψη από μας. Ας ζητήσουμε από τον Κύριο να μάς μάθει να διαφωνούμε με αγάπη.

Τρίτον, ας θυμόμαστε ότι ο Κύριος, σύμφωνα με την υπόσχεση που έδωσε στον Πέτρο, άρχισε να οικοδομεί την εκκλησία Του από την ημέρα της Πεντηκοστής. Και ξέρετε κάτι; Δεν έχει τελειώσει ακόμα! Η εκκλησία του Ιησού Χριστού είναι υπό ανοικοδόμηση! Κι εμείς είμαστε ένα κομμάτι της. Είσαι και είμαι υπό ανοικοδόμηση και ο Θεός ακόμα δεν έχει τελειώσει μαζί μας. Αν είχε τελειώσει, θα είμασταν τώρα στον ουρανό. Αν κάτι δεν σας αρέσει κι αν κάτι δεν μ' αρέσει είναι επειδή ο Κύριος έχει στήσει μπροστά μας ένα εργοτάξιο και έχει αρχίσει το κτίσιμο. Όταν βλέπετε μια οικοδομή τι βλέπετε; Τιμμένα, πέτρες, τούβλα, χρώμα, σκόνη, λάσπη, ακαταστασία – ένα άχαρο τοπίο. Την επόμενη φορά που θα δεις κάτι στον εαυτό σου ή στον αδελφό σου που δεν σου αρέσει, θυμήσου ότι ο Κύριος είναι ο επαγγελματίας εργολάβος που εργάζεται και μάς κτίζει στην εικόνα του Ιησού Χριστού. Ο Κύριος κάνει ένα ιδιαίτερο έργο στον καθένα μας και για τον καθένα έχει ένα ξεχωριστό σχέδιο. Μη σε νοιάζει πώς κτίζει ο Κύριος τον αδελφό σου. Πάνω στην θύρα του εργοτάξιου του αδελφού σου ο Κύριος έχει κρεμάσει μια πινακίδα που λέει «Απαγορεύεται η είσοδος εις τους μη έχοντας εργασίαν». Θυμάστε όταν ο Πέτρος ρώτησε τον Κύριο για το πώς θα πέθαινε ο Ιωάννης; Ο Κύριος τού απάντησε «Τι προς σε; Σου ακολουθεί Μοι» Άσε τον Κύριο ν' αλλάξει τον αδελφό σου όπως Εκείνος κρίνει καλύτερα. Δεν χρειάζεται εσένα να Τού πεις τι να κάνει. «Συ τις είσαι όστις κρίνεις ξένον δούλον; Εις τον ίδιον αυτού κύριον ίσταται ή πίπτει» θέλει όμως σταθή διότι ο Θεός είναι δυνατός να στήση αυτόν» (Ρωμ.14:4).

Τέταρτον, δώσε χρόνο στον αδελφό σου στην οικογένεια του Θεού. Έχετε ποτέ σκεφτεί τι σημαίνει να «συγχωράμε»; Να συγχωράμε, δηλαδή, να προχωράμε μαζί! Πολλοί λένε, «τον αδελφό μου τον έχω συγχωρήσει αλλά δεν θέλω πολλά πολλά μαζί του». Οι λέξεις έχουν πλέον χάσει το νόημά τους! Όταν λέω «σε συγχωρώ» αυτό που λέω στην ουσία είναι το εξής: «Σου επιτρέπω να προχωράς μαζί μου παρόλη την διαφορετικότητά σου. Σε αφήνω να είσαι ο εαυτός σου παρόλο που μισώ την αμαρτία σου και η αμαρτία σου με πληγώνει. Αγαπώ όμως εσένα γιατί είσαι ο αδελφός μου». Βέβαια, η λέξη «συγχώρηση» δεν υπάρχει στο αρχαίο κείμενο πουθενά στην Καινή Διαθήκη! Αυτό που ο Βάμβας μεταφράζει ως «συγχωρώ» είναι στα αρχαία Ελληνικά είτε το ρήμα «αφήμι» είτε το ρήμα «χαρίζομαι». Αφήμι σημαίνει στέλνω μακριά, αφήνω κάτι ελεύθερο. Όταν σε συγχωρώ σε ελευθερώνω να είσαι ο εαυτός σου, δεν σε δένω με την πικρία μου.

Πέμπτον, πρέπει να γνωρίζουμε πως όταν οι αδελφοί μας αμαρτάνουν σ' εμάς, αμαρτάνουν πρώτιστα στον Θεό. Ο Δαβίδ αμάρτησε στη Βηθσαβεέ αλλά στην προσευχή εξομολόγησής του στον Ψαλμό 51 λέει στον Θεό «Εις Σε, εις Σε μόνον ήμαρτον, και το πονηρόν ενώπιον Σου έπραξα». Το ίδιο είπε και ο άσωτος υιός «Πάτερ, ήμαρτον εις τον ουρανόν και ενώπιον σου». Τι λέτε; Είχε δίκιο ο Αχιτόφελ να οργιστεί γι' αυτό που είχε κάνει ο Δαβίδ στην εγγονή του; Είχε δίκιο ο Αβεσσαλώμ να οργιστεί με αυτό που είχε κάνει ο Αμνών στην αδελφή του; Βεβαίως είχαν δίκιο! Η Γραφή δεν λέει «μην οργίζεσθε» αλλά «οργίζεσθε και μη αμαρτάνετε» ο ήλιος ας μη δύη επί τον παροργισμόν σας» (Εφ.σ. 4:26). Ποιό ήταν, λοιπόν, το λάθος του Αχιτόφελ και του Αβεσσαλώμ; Πήραν την εκδίκηση που ανήκει μόνο στον Θεό, στα δικά τους χέρια. Ο απ. Παύλος στη Ρωμ.12:19 μάς λέει «Η εκδικήτε εαυτούς, αγαπητοί, αλλά δότε τόπον τη οργή διότι είναι γεγραμμένον 'Εις Εμέ ανήκει η εκδίκησις' Εγώ θέλω κάμει ανταπόδοσιν λέγει Κύριος».

Θέλω να ρωτήσω κάτι σημαντικό: γιατί ο Θεός μάς έχει εδώ στη γη; Για να κτίσουμε τη δική Του Βασιλεία ή την δική μας; Δυστυχώς από την στιγμή που ο άνθρωπος γεννιέται αρχίζει να κτίζει την δική του βασιλεία. Ξέρετε ότι πολλά βρέφη πριν ακόμα προφέρουν τις λέξεις «μαμά» ή «μπαμπά» προφέρουν τη λέξη «μου», που θα πει «δικό μου!» Έχετε δει μικρά παιδιά να συσσωρεύουν παιχνίδια στο δικό τους ντουλάπι και δεν αφήνουν κανένα να τ' αγγίξει; Εμείς άραγε ποιανού τη βασιλεία κτίζουμε; Την δική μας ή του Θεού;

Αν είμαστε τόσο απασχολημένοι κτίζοντας την Βασιλεία του Θεού, τότε δεν θα μας ενοχλεί καθόλου αν οι άλλοι διαφωνούν μαζί μας, αν μας έχουν στο περιθώριο, αν δεν μας υπολογίζουν ή αν δεν μας αγαπούν όπως θα θέλαμε.

Ο Κύριος κάλεσε διαφορετικούς ανθρώπους για να συν-χωράνε σ' ένα σώμα με την διακονία της οικοδομής του Σώματος προς δόξαν Θεού. Δεν θα μπορέσουμε ποτέ να προχωράμε μαζί αν δεν μάθουμε πρώτα να συγχωράμε ο ένας τον άλλο όπως μάς έχει συγχωρήσει ο Κύριος.

Μήπως διαβάζοντας αυτά τα λόγια νιώθεις μέσα στην καρδιά σου την ανάγκη να συγχωρήσεις κάποιον ή κάποιους; Ίσως κάποιον αδελφό σου ή αδελφή σου που σε πίκρανε; Τον πατέρα σου ή τη μητέρα σου; Κάποιον φίλο ή φίλη; Μήπως τον ίδιο σου τον εαυτό; Ή ακόμα τον Θεό για κάτι που ήθελες τόσο πολύ και δεν σου το έδωσε; Άνοιξε την καρδιά σου σ' Αυτόν. Σε καταλαβαίνει απόλυτα και σε δέχεται όπως είσαι. Λάβε τη συγχώρησή Του για να μπορέσεις κι εσύ με την σειρά σου να συγχωρήσεις αυτούς που σε πλήγωσαν.

Υπάρχει μεγάλη δύναμη στην συγχώρηση! Υπάρχει ελευθερία και νίκη στην συγχώρηση! Λύσε τα δεσμά του διαβόλου στη ζωή σου με την συγχώρηση. Ποθείς την δύναμη σου Θεού στη ζωή σου; Συγχώρησε αυτούς που σ' έχουν πληγώσει. Θέλεις απαντήσεις στις προσευχές σου; Άφησε τ' αδελφια σου ελεύθερα. Δώσ' τους χώρο να υπάρχουν μαζί σου, κι ας είναι διαφορετικοί.

Ας μην ξεχνούμε τα λόγια του Κυρίου μας που είπε «Και όταν ίστασθε προσευχόμενοι, συγχωρείτε, εάν έχετε τι κατά τινός, δια να συγχωρήση εις εσάς και ο Πατήρ σας ο εν τοις ουρανοίς τα αμαρτήματά σας. Αλλ' εάν εις δεν συχωρήτε, ουδέ ο Πατήρ σας ο εν τοις ουρανοίς θέλει συχωρήσει τα αμαρτήματά σας» (Μαρκ.11:25-26).

Ο κ. Βασίλης Κωνσταντινίδης είναι απόφοιτος της Ελληνικής Βιβλικής Σχολής και εργάζεται σε ιδιωτική εταιρεία Δημοσίων Σχέσεων στην Κύπρο.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ!

**ΤΟ ΣΥΝΑΡΠΑΣΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΕΙ ΣΕ ΔΕΚΑΔΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ,
ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΑΙΝΙΑ,
ΤΩΡΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ»
ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΕΡΣΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ**

Τιμή: 7 ευρώ

Για παραγγελίες τηλ. 210 3231079, fax: 210 3316577, e-mail: astir@gec.gr

Εμπόδια στην Προσέγγιση και στην Αγάπη

του Στέφανου Κατσάρκα

Αγαπητοί μου αδελφοί, υποθέτω ότι καταλαβαίνουμε όλοι τη σημασία του όρου «αγαπολογία», παρόλο που δεν υπάρχει στο λεξιλόγιο της ελληνικής γλώσσας. Θάπρεπε ωστόσο να υπάρχει. Αποτελεί ένα πολύ συνηθισμένο φαινόμενο. Ιδιαίτερα στους χριστιανικούς κύκλους. Ένας χείμαρρος λέξεων και εκφράσεων για το πόσο πολύ αγαπάμε τον αδελφό ή τους αδελφούς μας, πόσο συχνά προσευχόμαστε γι αυτούς αλλά... «να... έχουν πλανεμένες διδασκαλίες» ή «...έχουν κοσμικό πνεύμα, δεν είναι αρκετά πνευματικοί...» ή «...θέλουν να κάνουν πάντα το δικό τους κι εμάς δε μας υπολογίζουν...» και πολλά άλλα παρόμοια. Από το άλλο μέρος, πολύ συχνά ακούμε παράπονα πως δεν υπάρχει αρκετή αγάπη μεταξύ μας, και δεν είναι εντελώς ξεκάθαρο το τι εννοεί ο καθένας μας με τη λέξη «αγάπη». Οι θεόπνευστοι συγγραφείς της Βίβλου και προπάντων ο ίδιος ο Κύριος Ιησούς τοποθέτησαν την αγάπη πάνω από οποιαδήποτε άλλη χριστιανική αρετή. Κι εμείς προτιμήσαμε να μιλάμε γι αυτήν χωρίς να εξετάζουμε πολύ-πολύ ούτε το πραγματικό της περιεχόμενο, ούτε –προπάντων– τις προϋποθέσεις που μονάχα κάτω απ’ αυτές μπορεί να φυτρώσει, να αυξήσει και να δώσει καρπούς αυτό το τόσο ευαίσθητο, τόσο σπάνιο και τόσο πολύτιμο αγαθό. Για να το πούμε αλλιώς, για να μπορέσει να βλαστήσει και να ευδοκιμήσει η αγάπη, χρειάζεται πριν απ’ όλα να προετοιμαστεί το κατάλληλο έδαφος γι αυτήν. Διαφορετικά η αγάπη θα παραμένει άδεια λέξη, μαζί με τόσες άλλες άδειες λέξεις-συνθήματα που δυστυχώς έχουν χάσει τη σημασία τους και κυκλοφορούν από στόμα σε στόμα χωρίς κανένα περιεχόμενο.

Στη δουλειά μου, όταν θέλουμε ν’ αρχίσουμε το κτίσιμο με τούβλα σε κάποια οικοδομή, καθαρίζουμε πρώτα ολόκληρη την πλάκα του μετόν από τα ξένα σώματα που έχει γεμίσει από τα προηγούμενα στάδια: κομμάτια ξύλα, ξεραμένα τσιμέντα, καρφιά, κάθε είδους «μπάζα». Και μόνο όταν καθαριστεί εντελώς το έδαφος από τέτοια άχρηστα αντικείμενα, αρχίζουμε το κτίσιμο. Πώς περιμένουμε να κτίσουμε την αγάπη, όταν το έδαφός μας είναι γεμάτο από τέτοια εμπόδια και βλαβερά υλικά; πώς περιμένουμε ν’ αγαπήσουμε τον αδελφό μας ή τον πλησίον μας, όταν περιορίζουμε τον κύκλο των ανθρώπων που συμπαθούμε και ανεχόμαστε μόνο σ’ αυτούς που πιστεύουν ακριβώς τα ίδια μ’ εμάς, που έχουν ακριβώς τον ίδιο τρόπο ζωής και τις ίδιες συνήθειες μ’ εμάς, που ακολουθούν την ίδια «κομματική» γραμμή απαράλλαχτα όπως εμείς; πώς περιμένουμε ν’ αγαπήσουμε όταν έχουμε γεμίσει τη ζωή μας από του κόσμου τις προκαταλήψεις που μας κάνουν ν’ αποκλείουμε ένα σωρό ανθρώπινες ομάδες, και μας απαγορεύουν να κρίνουμε και ν’ αντιμετωπίζουμε με ήμερο πνεύμα και με αντικειμενικότητα τους αδελφούς μας και τους συνανθρώπους μας; Είναι πολύ κακό, σχεδόν ολέθριο, να καταδικάζουμε ανθρώπους από την ομάδα ή το είδος όπου ανήκουν, ή από μια-δυο ενέργειές τους. Είπε κάτι κάποιος ή έκανε κάτι κάποιος κάποτε, τον ξεγράψαμε. Δεν αξίζει τίποτε ή δεν υπάρχει για μας. Όλα τα προσόντα του, όλες οι καλές

πλευρές του, όλα τα συμπαθητικά γνωρίσματά του έσβησαν... Θυμάμαι τους σοβιετικούς που εξαφάνιζαν από τις φωτογραφίες τους εκείνους που είχαν καταδικάσει σαν εχθρούς του λαού. Δεν υπήρχαν πια γι αυτούς, ούτε και είχαν υπάρξει ποτέ. Και δεν αντιλαμβάνονταν ότι έτσι δεν κατάφεραν τίποτε άλλο από το να γελοιοποιηθούν με τέτοιες ενέργειες μπροστά στα μάτια ολόκληρης της ανθρωπότητας. Θυμάμαι ακόμη –για ν’ αναφέρω ένα παράδειγμα κι από τη δική μας τη χώρα– ένα βιβλίο που εκδόθηκε πριν μερικά χρόνια με θέμα την ιστορία της χορωδιακής μουσικής στον τόπο μας. Με λεπτομέρειες πολλές και διάφορες, ακόμη και άχρηστες και ασήμαντες, με αναφορά ακόμη και σε δεκάδες χορωδιακά συγκροτήματα χωρίς καμιά αξία. Ωστόσο μέσα σ’ αυτό το βιβλίο με τις πολλές λεπτομέρειες και τις πολλές σελίδες δεν υπήρχε η παραμικρή αναφορά του ονόματος του Αντώνη Κοντογεωργίου, του ανθρώπου που καθιέρωσε και εδραίωσε στην Ελλάδα και θεωρητικά και πρακτικά τη χορωδία σα θεσμό με πραγματικά ευρωπαϊκές προδιαγραφές. Πού οφειλόταν αυτή η παράλειψη; Απλά ο συγγραφέας είχε κάποιες διαφορές με το μάεστρο, κι απέφυγε ν’ αναφέρει ακόμη και τ’ όνομά του. Ο τελευταίος βέβαια –ο μάεστρος– δε μειώθηκε σε τίποτε, δεν είχε άλλωστε ανάγκη από κάποια προβολή, σ’ ολόκληρη την Ελλάδα είναι γνωστός και θαυμάζεται. Ο άλλος όμως –ο συγγραφέας– έδειξε τη μικρότητα και την εμπάθειά του.

Σας φαίνονται περίεργα και ξένα προς τη δική μας χριστιανική νοοτροπία κάτι τέτοια; Δυστυχώς είναι πολύ συνηθισμένα ανάμεσα και σε χριστιανούς, έστω κι αν δεν είναι τόσο φανερά όπως η εξαφάνιση ενός προσώπου από μια φωτογραφία ή η απουσία ενός σημαντικού καλλιτέχνη από ένα βιβλίο όπου θάπρεπε να αφιερωθούν σελίδες ολόκληρες στην προσωπικότητα και στη δράση του. Κάπως έτσι συμβαίνει και σε μας, όταν σημαντικές εκδηλώσεις, σπουδαίες ευαγγελιστικές προσπάθειες, ευλογημένες πνευματικές δραστηριότητες αποσιωπούνται εντελώς σα να μην υπάρχουν ή σα να μην έγιναν, για το λόγο ότι δεν ανήκουν στο «δικό μας» αυστηρά περιορισμένο –και περιφραγμένο– χώρο ή στη «δική μας παράταξη». Δυστυχώς η μικροψυχία, ο φανατισμός και η μισαλλοδοξία έχουν αλώσει κυριολεκτικά όλους τους τομείς της δημόσιας και ιδιωτικής μας ζωής, και από αυτό το φαινόμενο δεν αποτελούν πάντα εξαίρεση οι εκκλησίες. Πριν από μερικές μέρες ο νέος πρωθυπουργός της Βρετανίας, ο Γκόρντον Μπράουν, έγινε δεκτός στο κοινοβούλιο της χώρας με χειροκροτήματα απ’ όλες τις πλευρές κι απ’ όλα τα κόμματα. Εδώ στον τόπο μας κάτι τέτοιο είναι αδιανόητο. Εδώ τον πρωθυπουργό τον χειροκροτούν μονάχα οι βουλευτές του δικού του κόμματος. Το φαινόμενο έχει και συμβολική και ουσιαστική σημασία. Δείχνει τη μικρότητα και τη μικροψυχία που επικρατεί στην κοινωνία μας. Θάπρεπε το κλίμα μέσα στις χριστιανικές εκκλησίες ν’ αποτελούσε κραυγαλέα εξαίρεση. Πολύ συχνά αυτό δεν συμβαίνει. Πού να φυτρώσει η αγάπη μέσα σ’ ένα τόσο άγνοο έδαφος...

*****

Μιλάμε για εμπόδια στην προσέγγιση και στην αγάπη, ωστόσο συχνά η υπερβολική προσέγγιση γίνεται κι αυτή εμπόδιο για την καλλιέργεια της πραγματικής αγάπης. Δείτε τι συμβαίνει στις μικρές χριστιανικές κοινότητες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και οι μεγάλες εκκλησίες είναι απαλλαγμένες από το νοσηρό αυτό φαινόμενο. Η μητέρα μου συνήθιζε να λέει ότι όσοι πλησιάζουν πολύ κοντά ο ένας στον άλλον, συνήθως διατρέχουν τον κίνδυνο να «συγκαούν», κάτι από το οποίο η ίδια είχε υποφέρει αρκετά, χωρίς να δώσει απολύτως την παραμικρή αφορμή. Δε θάπρεπε να συμβαίνει αυτό σε χριστιανούς. Ο Κύριος μίλησε πολύ αυστηρά ενάντια στην κριτική και την κατάκριση, γιατί όποιος κρίνει και κατακρίνει δεν μπορεί και ν' αγαπά συγχρόνως, όσο κι αν ισχυρίζεται για το αντίθετο. Η υπερβολική ενασχόληση με τον τρόπο ζωής, τις ενέργειες και τις συνήθειες του αδελφού μας και του διπλανού μας, αποτελεί κάθε άλλο παρά υγιές πνευματικό φαινόμενο, κι έχει οδηγήσει σε διχογνωμίες και φιλονικίες κι έχει διαιρέσει πολλές μικρές και καμιά φορά και μεγάλες εκκλησίες. Ποιο είναι άραγε το αντίδοτο για ν' αποφεύγονται αυτού του είδους οι καταστάσεις; Είναι ανώφελο να επιστρατεύουμε εδάφια για να τοποθετηθούμε θεωρητικά, όπως δυστυχώς γίνεται πολύ συχνά. Ας μάθουμε να σκεφτόμαστε πρακτικά και ρεαλιστικά, όπως πρακτικός και ρεαλιστικός είναι και ο Λόγος του Θεού. Η πολύχρονη πνευματική μου πείρα μ' έχει διδάξει κάτι πολύ σημαντικό. Όταν έχω κάποιους στόχους στη ζωή μου, στην περίπτωση μας μάλιστα στόχους που αποβλέπουν στη δόξα του Θεού και στην προαγωγή του έργου Του, όταν μ' έχει καταλάβει ολόκληρο η προσπάθεια για ν' αξιοποιήσω με τη χάρη και τη δύναμη του Θεού τα όποια τάλαντα και ταλέντα μου, κι αυτό το κάνω με όρεξη, με μεράκι και μ' αισιοδοξία σκέψη όπως ταιριάζει σε αληθινούς χριστιανούς, πολύ λίγος χρόνος και διάθεση θα μου απομείνει για ν' ασχοληθώ με το διπλανό μου και τον αδελφό μου πώς ζει, πώς και τι τρώει, τι φοράει, πώς ψάλλει, πώς συμπεριφέρεται. Φυσικά αυτό μπορεί να οδηγήσει και στην αδιαφορία για τον αδελφό μας και τον πλησίον μας. Πάντα υπάρχει ο κίνδυνος να φτάσουμε στο άλλο άκρο. Κι αυτός ο κίνδυνος είναι ιδιαίτερα υπαρκτός σε μεγάλες εκκλησίες, όπου ο ένας μπορεί να μη γνωρίζει καν το όνομα του άλλου, να αγνοεί εντελώς τα προβλήματά του και να περιορίζεται μονάχα στον κύκλο της παρέας του και των στενών του φίλων. Μια εκκλησία με αξιοπρεπείς, ευπρεπείς και ευγενείς αστούς, χωρίς όμως τα χαρακτηριστικά της αγάπης, όπως τα ζήτησε ο Κύριος Ιησούς απ' τους δικούς Του. Ας ζητούμε χάρη από τον Κύριο να μας βοηθά ν' αποφεύγουμε τους κινδύνους που δημιουργούν οι ακραίες καταστάσεις. Ας προσευχόμαστε, Εκείνος να μας βοηθά να διατηρούμε το ενδιαφέρον για τους διπλανούς μας και τους αδελφούς μας σε πνευματική υγεία, μακριά από κάθε νοσηρό χαρακτηριστικό. Ας αγωνιζόμαστε για να προετοιμάζουμε και να διατηρούμε το έδαφος για την πραγματική αγάπη. Δεν είναι καθόλου εύκολο ν' αγαπάμε. Υπάρχουν του κόσμου τα εμπόδια κι οι δυσκολίες, και η αγάπη μοιάζει μ' ένα πολύ ευαίσθητο λουλούδι που κινδυνεύει κάθε στιγμή να μαραθεί από χίλιες δυο αιτίες. Και προπάντων ας μάθουμε πολύ λιγότερο να μιλάμε για την αγάπη και πολύ περισσότερο να τη ζούμε. Άλλωστε το ίδιο ισχύει και για οποιαδήποτε άλλη χριστιανική αρετή.

*****

Τα εμπόδια όμως για την αγάπη δε σταματούν μονάχα μέχρι εδώ. Σα λαός είμαστε ιδιαίτερα γκρινιάρηδες και δύσκολοι, και πρωταθλητές στο φθόνο και στη ζήλια (θυμάστε άλλωστε όλοι το γνωστό ανέκδοτο που είχε πει κι ο αρχιεπίσκοπος

Χριστόδουλος: «Δε θέλω άλογο· θέλω απλά να ψοφήσει το άλογο του γείτονα»...)

Θυμάμαι όταν ήμουν φοιτητής που είχαμε κάνει μια εκδρομή στο εξωτερικό, κάτι εντελώς ασυνήθιστο για την εποχή εκείνη. Κανείς απ' τους ξένους στους ξενώνες νεότητας όπου μέναμε, δε δυσανασχετούσε και δεν παραπονιόταν για τις συνθήκες που επικρατούσαν εκεί μέσα. Οι δικοί μας τα κρεβάτια τα έβρισκαν άβολα, με το φαγητό είχαν παράπονα, οι ξένοι τους ενοχλούσαν, με το πρόγραμμα της εκδρομής διαφωνούσαν, ο καθένας σήκωνε τη δική του σημαία. Και το ίδιο έχει συμβεί από τότε κι όσες άλλες φορές βρέθηκα σε ομαδικά ταξίδια. Κάποιο ανάλογο κλίμα δεν επικρατεί και στις εκκλησίες μας; Κάθε φορά που θα συμβεί κάτι έξω από το πρόγραμμα - μια έκτακτη εκδήλωση, μια γιορτή, κάποιο κτίσιμο, κάποια νέα διαρρύθμιση χώρου - όλοι θα επέμβουν με έγκυρη γνώμη, αρκετοί θα γκρινιάζουν, αρκετοί θα τα βάλουν με τους υπεύθυνους - και συνήθως είναι αυτοί που «περιεργάζονται και δεν εργάζονται», κατά την έκφραση του αποστόλου Παύλου. «Όλοι είναι δάσκαλοι και προφασίοι», όπως έλεγε και ο αξέχαστος Κωνσταντίνος Μεταλληνός, άνθρωπος ήρεμος, πράος και συμβιβαστικός, πραγματικός χριστιανός, που είχε όμως πικρή πείρα από τέτοιες καταστάσεις. Ας ηρεμήσουμε, αδελφοί. Ας παύσουμε νάχουμε «έγκυρη» γνώμη για όλα. Ας αφήσουμε τους ειδικούς να κάνουν ήσυχοι τη δουλειά τους. Μόνο μέσα σ' ένα κλίμα ήρεμο, σ' ένα κλίμα αμοιβαίας αποδοχής χωρίς γκρίνιες και παράπονα καλλιεργείται η αγάπη.

Κι όσο για το φθόνο, εκεί πια κι αν είμαστε ασυναγώνιστοι. Σκέφτομαι συχνά πως αν ο φθόνος μπορούσε να μετατραπεί σε ενέργεια, η χώρα μας θα είχε λύσει εδώ και χρόνια το ενεργειακό της πρόβλημα, και θα της είχαν μείνει και τεράστια αποθέματα... Θυμάστε το εδάφιο «χαίρετε μετά χαιρόντων και κλαίετε μετά κλαιόντων». Με το «κλαίετε μετά κλαιόντων» τα πάμε αρκετά καλά. Μόλις κάποιος αρρωστήσει ή δυστυχήσει βρίσκει ομόθυμη συμπαράσταση και βοήθεια, κι αυτό είναι ένα υγιές φαινόμενο, και δόξα τω Θεώ για όλους εκείνους τους αδελφούς και τις αδελφές που ξοδεύουν χρόνο για να επισκέπτονται και να βοηθούν τους αρρώστους και τους αναξιοπαθούντες. Το πρόβλημα όμως υπάρχει στο «χαίρετε μετά χαιρόντων». Οι περισσότεροι είναι φειδωλοί στον καλό λόγο, σπάνια ακούς ή διαβάζεις έναν έπαινο, κι όλα τα καλά λόγια τ' αφήνουμε για να τα πούμε στους επικηδέιους, τόσο που έκπληκτος διαπιστώνει κανείς πως στα νεκροταφεία είναι θαμμένοι αποκλειστικά άγγελι εξ ουρανού. Είναι άραγε τόσο δύσκολο, να χαρούμε για την επιτυχία του άλλου, να τον επαινέσουμε για τα προσόντα και τις ικανότητες του και τα ταλέντα του, να αναγνωρίσουμε την υπεροχή του σε κάποιους τομείς, να αξιοποιήσουμε και να βάλουμε στις θέσεις που τους αξίζουν τους ανθρώπους με χαρίσματα μέσα στις εκκλησίες μας; Αν όλα αυτά είναι τόσο δύσκολα, ας μην περιμένουμε να φυτρώσει και να ανθίσει το λουλούδι της αγάπης ανάμεσά μας. Βρισκόμαστε αρκετά σκαλοπάτια πιο κάτω από το επίπεδό της...

*****

Κι είναι και τα διάφορα είδη ρατσισμού κι οι κάθε είδους διακρίσεις. Τέτοια φαινόμενα δεν είναι απλώς εμπόδια, αποτελούν ολοκληρωτική άρνηση της αγάπης, και μάλιστα σε αρκετές περιπτώσεις γεννούν και αισθήματα μίσους. Η μεταχείριση μαύρων από μέρους λευκών, υποτιθέμενων χριστιανών, επί πολλούς αιώνες και σε κάποιο ποσοστό ακόμη και σήμερα στις Ηνωμένες Πολιτείες, και παλιότερα και στη Νότια Αφρική καθώς και σ' άλλα μέρη της γης, γεννά πολλά ερωτηματικά σχετικά με το είδος του χριστιανισμού που ακολουθούν αρκετοί άνθρωποι σ' αυτόν τον κόσμο. Ο τρόπος με τον οποίο

αντιμετωπίζουμε ξένους μετανάστες στον τόπο μας ή και διάφορες περιθωριακές ομάδες όπως οι ομοφυλόφιλοι, οι ναρκομανείς ή οι πόρνες, κι ακόμη κι η απαξίωση των εκπροσώπων του γυναικείου φύλου μέσα σε πολλές εκκλησίες, δίνει το μέτρο για το πόσο πολύ ή το πόσο λίγο έχουμε κατανοήσει τη διδασκαλία του Χριστού και των αποστόλων, που τίμησαν κάθε ανθρώπινο πλάσμα και διακήρυξαν την εν Χριστώ ισότητα όλων των πιστών. Η περιφρόνηση και η αντιπάθεια για ανθρώπους που θεωρούμε αμαρτωλούς – αντιπάθεια επιλεκτική γιατί στρέφεται πάντα σε κάποια ειδικά είδη αμαρτίας- αποτελούν άρνηση του ευαγγελίου και του ίδιου του Χριστού, που αποστρεφόταν μονάχα την αμαρτία και αγαπούσε τον αμαρτωλό, ακριβώς αντίθετα από αυτό που κάνουν αρκετά συχνά πολλοί από τους «αναγεννημένους» χριστιανούς. Ο υπερβολικός ζήλος κάποιων χριστιανών που θεώρησαν ότι έχουν ταχθεί να υπερασπισθούν τη χριστιανική ηθική και τη χριστιανική πίστη ή να εκπληρώσουν τις προφητείες της Βίβλου με κάθε μέσο, δημιούργησε «χριστιανικά» εξαμβλώματα: ανθρώπους ηθικούς, που δεν πίνουν αλκοόλ, δεν καπνίζουν, δεν παίρνουν ναρκωτικά, δε λένε ψέματα, με ηθική, επιφανειακά τουλάχιστον, ανεπίληπτη, με πίστη και ομολογία αναγέννησης, με ολοκληρωτική όμως έλλειψη αγάπης –κι είναι καιρός να σοβαρευτούμε με το Λόγο του Θεού που μας διαβεβαιώνει ότι και άψογοι νάμαστε στην πίστη και στην ηθική, χωρίς την αγάπη δεν έχουμε καμιά απολύτως αξία μπροστά στα μάτια του Θεού. Ακραία παραδείγματα αποτελούν ολόκληρες χριστιανικές εκκλησίες που ευνόησαν πολέμους για δήθεν δίκαιους σκοπούς, που ανέχονται και ενθαρρύνουν τη θανατική ποινή, και κάποιοι μάλιστα έφτασαν ν' απειλούν ή και να δολοφονούν γιατρούς που πραγματοποιούσαν αμβλώσεις, με σκοπό να διαφυλάξουν την ηθική και να τιμωρήσουν στο όνομα του Θεού τους αμαρτωλούς!

*****

Ένα άλλο σοβαρό εμπόδιο στην αγάπη και στην προσέγγιση είναι η έλλειψη συγχωρητικότητας και η μνησικακία. Θυμάμαι μια μέρα που ήρθε στο πρεσβυτερίο μας κάποιος, αδελφός ονομαζόμενος, και αφού μας εξέθεσε τα παράπονα του εναντίον ενός άλλου αδελφού –όχι και φοβερά πράγματα, μάλλον υποθέσεις χωρίς ιδιαίτερη σημασία- στο τέλος δήλωσε: «Δεν πρόκειται να τον συγχωρήσω ποτέ, κι ας πάω στην κόλαση»... Τελικά ο άνθρωπος ξεκαθάρισε τη θέση του κι έφυγε από την εκκλησία. Μένουν όμως πολλοί άλλοι ανάμεσα στις τάξεις των πιστών που διατηρούν χρόνια ολόκληρα πικρίες και μνησικακίες, που δε συγχωρούν ακόμη και για ασήμαντες αιτίες κι έχουν χαλάσει τις σχέσεις με αδελφούς, συγγενείς και φίλους, και προκαλούν του κόσμου τις διαίρεσεις μέσα στις εκκλησίες. Πολύ φοβάμαι ότι αρκετοί από μας τείνουμε να διαγράψουμε την εντολή του Κυρίου που μας ζητά να συγχωρούμε απεριόριστα για το κακό που μας έχουν κάνει. Και να σκεφτεί κανείς πως πρώτα απ' όλα τις συνέπειες από την έλλειψη συγχωρητικότητας τις πληρώνει το ίδιο το πρόσωπο που δυσκολεύεται να συγχωρήσει. Σύμφωνα με κάποιες επιστημονικές έρευνες, αναφέρει το περιοδικό που εκδίδει η ιατρική σχολή του Harvard, όταν διατηρούμε μνησικακία ενάντια σε κάποιο πρόσωπο ο οργανισμός μας υφίσταται μια κατάσταση ψυχικής πίεσης. Οι μμητικοί μύες διατείνονται, η εφίδρωση, ο καρδιακός ρυθμός και η αρτηριακή πίεση αυξάνονται, ενώ και άλλες παράμετροι δείχνουν ότι το νευρικό σύστημα βρίσκεται σε υψηλή επαγρύπνηση. Αντίθετα, η συγχώρηση που προσφέρουμε σε ανθρώπους που μας έβλαψαν, βοηθά πριν απ' όλα στην καλή μας υγεία από πολλές πλευρές, καθώς μετριάξει το άγχος μας, συμβάλλει στην φυσική και

ψυχική μας ισορροπία και μειώνει σημαντικά τον κίνδυνο από καρδιολογικές παθήσεις. Μ' άλλα λόγια, ακόμη και για λόγους επιβίωσης οφείλουμε να συγχωρούμε και να ξεχνάμε το κακό που μας έχουν κάνει. Διαφορετικά, ανάμεσα στ' άλλα, κινδυνεύουμε να βρεθούμε στην παρουσία του Κυρίου σε κατάσταση που δε μας συμφέρει και τόσο πολύ, κι αυτό βέβαια είναι και το πιο σημαντικό. Πώς θα μας κρίνει άραγε ο Κύριος; από την εξωτερική μας εμφάνιση και από το αν κρατούμε ορισμένους κανόνες που αρέσκονται να διατυπώνουν οι διάφοροι θρησκευτικοί κύκλοι; Εγώ τουλάχιστον πιστεύω –και υποθέτω πως συμφωνούν μαζί μου όλοι όσοι μελετούν απροκατάληπτα την Αγία Γραφή- ότι όσο κι αν προσπαθήσουμε, δεν πρόκειται να βρούμε κάποια εδάφια μέσα στο Λόγο του Θεού που να υποστηρίζουν κάτι τέτοιο. Θα βρούμε όμως πολλά εδάφια που βεβαιώνουν ότι όποιος μισεί τον αδελφό του είναι ανθρωποκτόνος, κι ότι όποιος δεν αγαπάει δε γνώρισε ποτέ το Θεό, κι ακόμη ότι η πίστη χωρίς την αγάπη δεν έχει καμιά απολύτως αξία. Κι ακόμη θα βρούμε τον ίδιο τον Κύριο να μας διαβεβαιώνει ότι «εκ τούτου θέλουσι γνωρίσει πάντες ότι είσθε μαθηταί μου, εάν έχητε αγάπην προς αλλήλους». Μ' άλλα λόγια αν δεν αγαπάμε ο ένας τον άλλον, αν υπάρχουν διαίρεσεις και μικρότητες και μίσση μεταξύ μας, ας μη γελιόμαστε πως είμαστε τάχα δικοί Του. Κι εμείς τ' αφήσαμε όλα αυτά, τα ξεχάσαμε, τα καταργήσαμε, κι έχουμε κάνει μέσα στις εκκλησίες τους καυγάδες, τις διαίρεσεις, τις μικρότητες, καταστάσεις φυσιολογικές και αποδεκτές. Μήπως δεν έχουμε καταλάβει καλά κάτι από το αληθινό ευαγγέλιο; μήπως έχουμε γίνει απλώς «αντικοσμικοί» –όχι στην ουσία, παρά σε κάποια τυπικά και εξωτερικά γνωρίσματα- και ξεχάσαμε άλλα πολύ πιο σπουδαία;

Σαν τελευταίο εμπόδιο στην προσέγγιση και τη συμφιλίωση, από τα μεγαλύτερα εμπόδια που φράζουν το δρόμο που οδηγεί στην αγάπη, είναι και η έλλειψη του χιούμορ και της εύθυμης διάθεσης. Αυτή η σοβαροφάνεια που μας διακατέχει όλους σε μικρό ή σε μεγάλο βαθμό και το αίσθημα του γοήτρου –το «εγώ» όπως το εκφράζουμε συχνά στην πνευματική γλώσσα- δημιουργούν ένα κλίμα στενόχωρο, καταστάσεις δυσάρεστες και προσωπικότητες καταπιεσμένες και χωρίς καμιά άνεση. Ας μάθουμε να μη θιγόμαστε τόσο εύκολα, κι ας προσέχουμε να μη θιγούμε, αδελφοί. Κι ας μάθουμε ακόμη να ελαφρύνουμε τη βαριά ατμόσφαιρα με κάποιο αστείο και να εκτονώνουμε την ένταση με την καλή μας διάθεση. «Μακάριοι οι ειρηνοποιοί», μας είπε ο Κύριος. Και σίγουρα αυτοί που έχουν το χάρισμα του χιούμορ και της καλής διάθεσης μπορούν να γίνουν πιο εύκολα ειρηνοποιοί.

*****

Αγαπητοί μου αδελφοί,

Ο δρόμος για την αγάπη δεν είναι καθόλου εύκολος. Υπάρχουν πολλοί λόγοι να μην αγαπάμε ή ν' αδιαφορούμε ή και να οργιζόμαστε ενάντια στον αδελφό μας και στον πλησίον μας, και πολύ λιγότεροι λόγοι να τον αγαπήσουμε, και μάλιστα να τον αγαπήσουμε σαν τον εαυτό μας, όπως μας ζητά ο Λόγος του Θεού. Και υπάρχουν πολλά σκαλοπάτια που πρέπει πρώτα να κατακτήσουμε για να φτάσουμε στην αγάπη. Γι αυτό και ο Λόγος του Θεού την τοποθετεί σαν την υπέρτατη χριστιανική αρετή. Για να φτάσεις ν' αγαπήσεις αληθινά, χωρίς υποκρισία και προκαταλήψεις, και χωρίς να πιέζεις τον εαυτό σου για ν' αγαπήσεις, πρέπει να έχεις αποκτήσει πιο πριν πολλές άλλες πνευματικές αρετές. Γι αυτό και ο Ιησούς Χριστός με τόση ανησυχία, σχεδόν με άγχος –ας μου επιτραπεί η έκφραση- παρακινεί στο δρόμο της αγάπης, κι είναι αυτό

το κυριότερο γνώρισμα που μας ξεχωρίζει –θάπρεπε να μας ξεχωρίζει-από τον υπόλοιπο κόσμο.

Η ιστορία της εκκλησίας του Χριστού έχει να παρουσιάσει αρκετές πνευματικές επιτυχίες, κι αρκετές πνευματικές αποτυχίες. Στον τομέα του ευαγγελισμού η πορεία της από πολλές πλευρές υπήρξε ηρωική. Ιδιαίτερα ο ιεραποστολικός αγρός είναι σπαρμένος από σπουδαίους πνευματικούς καρπούς. Στον τομέα της προσωπικής ηθικής αρκετοί είναι οι χριστιανοί που έχουν να παρουσιάσουν μια καλή μαρτυρία, κι αυτό βέβαια αποτελεί ένα πολύ καλό πνευματικό συστατικό για την εκκλησία και συμβάλλει στη δόξα του Θεού. Ωστόσο οι περισσότεροι από τους πιστούς, ιδιαίτερα στους τελευταίους αιώνες, έδωσαν υπερβολικό βάρος στο γεγονός ότι δεν είναι «εκ του κόσμου» -κι αυτό πολύ συχνά κατάντησε σύνθημα- και ξέχασαν ότι είναι και «εν τω κόσμω», γεγονός που είχε πολλά αρνητικά αποτελέσματα, και εν μέρει οδήγησε και στην έλλειψη αγάπης. Αυτό το τελευταίο, η έλλειψη αγάπης, αποτελεί και τη μεγαλύτερη αποτυχία της εκκλησίας του Χριστού. Κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει το γεγονός ότι η εκκλησία, και πολλοί από τους πιστούς ατομικά, έχουν να παρουσιάσουν πολλά έργα αγάπης και θυσίας. Εκείνο όμως που ονειρεύτηκε ο Χριστός για την εκκλησία Του –ας μου επιτραπεί και πάλι η ανθρώπινη έκφραση- ουσιαστικά δεν πραγματοποιήθηκε.

Βλέπετε, από τη φύση της η θρησκεία ρέπει προς τη μισαλλοδοξία και το φανατισμό, ιδιότητες και εκδηλώσεις που είναι αδύνατον να συνυπάρξουν με την αγάπη. Γι αυτό και ο Χριστός στάθηκε τόσο «αντιθρησκευτικός», πιο αντιθρησκευτικός απ' όλους μας, και πολύ σωστά λέμε ότι ο Χριστός δεν ήρθε να ιδρύσει θρησκεία κι ότι ο χριστιανισμός δεν είναι θρησκεία. Το λέμε και το επαναλαμβάνουμε, δεν μπορούσαμε όμως να Τον καταλάβουμε το Χριστό σ' όλο Του το βάθος, γι αυτό και χάσαμε το παιχνίδι της αγάπης. Κι αυτό αποτελεί τη μεγαλύτερη ευθύνη και τη μεγαλύτερη ενοχή όλων μας. Κι είναι αυτό προπάντων που θα μας ζητήσει λόγο –απ' τον καθένα μας ξεχωριστά- ο Κύριος. Μακάρι όσο είναι καιρός ακόμη να ζητήσουμε χάρη από Εκείνον να φωτίσει τις πιο σκοτεινές γωνιές της καρδιάς μας, για να περιωθούν ό,τι και όσα τον αφήσουμε εμείς να περισώσει.

Σας ευχαριστώ.

Το παραπάνω κείμενο αποτελεί ομιλία που δόθηκε στο Βιβλικό Συνέδριο Λεπτοκαρύας καθώς και στο Συνέδριο Καλάμου, τον Αύγουστο 2007.

Ο κ. Στ. Κατσάρκας είναι πολιτικός μηχανικός και διευθυντής της χορωδίας της Ελευθέρας Ε.Ε. Θεσσαλονίκης.

αλληλο γραφία

Ο Αστήρ της Ανατολής ευχαρίστως δημοσιεύει επιστολές αναγνωστών. Οι επιστολές πρέπει να είναι σύντομες, καθαρογραμμένες, σχετικές με δημοσιεύματα του περιοδικού (που να υποστηρίζουν και να συμπληρώνουν ή να αντιτίθενται σε κάποιο δημοσίευμα, με επαρκή δικαιολόγηση και βιβλιογραφικές αναφορές) ή ερωτήσεις, χωρίς καμμία προσωπική αναφορά σχετικά με τον άρθρογράφο ή άλλα πρόσωπα. Δεν δημοσιεύονται επιστολές ανυπόγραφες ή με ύφος που δεν ταιριάζει στο περιοδικό. Θα καταβάλλεται προσπάθεια να υπάρξει απάντηση του αρθρογράφου. Επιστολές μπορεί να αποσταλούν και με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στη διεύθυνση: astir@gec.gr

25-4-08

Κύριε Διευθυντά,

Ασθάνομαι την ανάγκη να επικοινωνήσω με το συνεχώς βελτιούμενο περιοδικό σας τ'οποίον έχει τόσο ευλογημένη και πλούσια πνευματικού περιεχομένου ύλη και σαν κινητός άμβωνας δίνει την μαρτυρία του Ονόματος του Θεού και θρέφει κάθε ψυχή. Αισθάνομαι ακόμη μιά ιδιαίτερη χαρά όταν γράφω για να χαιρετήσω τα 150 χρόνια (όχι και λίγα) ανελλιπούς έκδοσης του χριστιανικού και ιστορικού μακροβιότερου Ελληνικού εντύπου το οποίο δείχνει την συνέπεια, την επιμέλεια, τον ζήλο και την αγάπη των υπευθύνων εκδοτών να μεταδίδουν τις αλήθειες του Ευαγγελίου για πλήρη πληροφόρηση, για να εποικοδομήσουν

και να στηρίξουν αδελφούς, καθώς και σαν το υπέρτατο ιεραποστολικό καθήκον να οδηγεί ψυχές στα πόδια του Λυτρωτού.

Το πολύ ευχάριστο είναι ότι βρήκε υπεύθυνους και συνειδητούς αδελφούς, που ανέλαβαν να συνεχίσουν το έργο των πρώτων εκείνων γενναίων σκαπανέων και πρωτοπόρων χριστιανών, των αιμίμητων Καλαποθάκηδων που ο μεγάλος τους πόθος ήτο να ευαγγελίσουν όλη την Ελλάδα καίτοι εκείνα τα χρόνια ήταν πολύ δύσκολα με διωγμούς και κατατρεγμούς. Προς δόξα Θεού έδωσαν την σωστή και ζωντανή μαρτυρία τους με κάθε τρόπο.

Ακόμη δείχνει την προθυμία των συνεργατών να γειμίζουν το περιοδικό με πλούσια ύλη εμβαθύνοντας τους ανεξάντλητους θησαυρούς του Λόγου του Θεού, ώστε να υπάρχει πλιταία ενημέρωση.

Φυσικά θλίβεται κανείς που ένεκα πνευματικού νυσταγμού και ύπνου έρχεται ο μαρασμός και χωρίς αιτία διακόπτουν την έκδοση χριστιανικών ιστορικών περιοδικών κληρονομιά άλλων πολύ μεγάλων πρωτοπόρων.

Εύχομαι ακόμη όπως ο Θεός βγάζει άξιους διαδόχους για να συνεχίσουν αυτό το πρωτοποριακό έργο.

Είναι πολύ μεγάλη η ευλογία όταν εφαρμόζεται η παραβολή των ταλάντων του Κυρίου μας, του Οποίου η εντολή είναι ότι πρέπει να υπάρχει μόνο πρόοδος και άνοδος, όχι στασιμότητα, πόσο μάλλον οπισθοδρόμηση.

Κάθε γνήσιος χριστιανός χαιρείται και αγάλλεται όταν υπάρχει ανθοφορία και καρποφορία στα χριστιανικά έντυπα που εκτελούν ιεραποστολικό έργο γράφοντας για τις αιώνιες αλήθειες του Θεού. Τότε καθένας με αγαλλίαση στρέφεται προς την κατεύθυνση της ευλογημένης Πηγής για να ευχθεί με όλη του την καρδιά όπως αδιάκοπη και γαλήνια να γίνεται η κάθε προσπάθεια της έκδοσης και της κυκλοφορίας του Αστρου της Ανατολής, με συνεχόμενη οδηγία και πλούσια καρποφορία

Με πολλή αγάπη Χριστού
Νικηφόρος Δ. Κυρτάτας, Αθήνα

Ύδατος Κινήσεις

«Καινά Ποιῶ Πάντα»

Αποκάλ. κ' 5

****

Είναι πολύ παλιός ο υλικός κόσμος, στον οποίο ζούμε. Σε δισεκατομμύρια έτη υπολογίζουν την ηλικία του οι αστρονόμοι. Με την πάροδο τόσων ετών υπέστη μεταβολές και αλλοιώσεις, και, όπως παραδέχεται η επιστήμη, ολοένα και γερνά και προχωρά προς το τέρμα του.

Αλλά και τι μ' αυτό; Αν ο παρών υλικός κόσμος φθίρειται και φθίνει, όμως «καινούς ουρανοὺς και γην καινήν κατά το επάγγελμα αυτού προσδοκώμεν» (Β' Πέτρ. γ' 13). Ο λόγος του Θεού μας υπόσχεται, ότι θα έρθει εποχή, κατά την οποία το σύμπαν θα γίνει ξανά καινούργιο, θα ανανεωθεί, δεν θα υπόκειται πλέον στους νόμους της φθοράς και της καταστροφής. «Καινά ποιῶ πάντα» διαβεβαιώνει ο Κύριος του ουρανού και της γης.

Αλλά μήπως και μέσα στον άνθρωπο δεν υπάρχει ο «παλιός άνθρωπος, ο φθειρόμενος κατά τας επιθυμίας της απάτης»; (Εφ. σ' 22). Ο παλιός αυτός άνθρωπος είναι η δύναμη, που μας σπρώχνει προς το κακό και την αμαρτία, η δύναμη που αντιστέκεται στο θέλημα και τις εντολές του Θεού. Ο παλιός άνθρωπος είναι «ο φθειρόμενος». Γιατί πρέπει να ομολογήσουμε ότι, όπως και ο υλικός κόσμος, ο τόσο παλιός, με την πάροδο του χρόνου φθίρειται και καταστρέφεται και βαδίζει προς τον θάνατο, κάπως έτσι και ο παλιός άνθρωπος που κατοικεί μέσα μας, βαδίζει κι αυτός προς το θάνατο. Ήδη κατά την ώρα της αναγέννησης ο παλιός μας άνθρωπος νεκρώθηκε και μόνο σαν μια κλίση και ροπή προς το κακό παρέμεινε μέσα μας, σαν μια κατάσταση ευπαθής που δεν μπορεί κάποιες φορές ν' αντισταθεί στο κακό. Ως ενοχή όμως έχει ήδη νεκρωθεί. Γιατί, από τη στιγμή που βαπτιστήκαμε στον Χριστό, γεννήθηκε μέσα μας ο νέος άνθρωπος, η «καινή κτίσις» (Β' Κορινθ. ε' 17), νέο δημιούργημα, νέος άνθρωπος, ο οποίος έχει καθήκον και υποχρέωση να συμπεριφέρεται σύμφωνα με τις εντολές και τις υποδείξεις της Καινής Διαθήκης.

Της Καινής Διαθήκης! Διότι τα παλιά έχουν πλέον παρέλθει! Τη νομοθεσία του όρους Σινά της Παλαιάς Διαθήκης συμπλήρωσε η επί του όρους ομιλία του Κυρίου, η οποία αποτελεί τον κώδικα της Καινής Διαθήκης. Τις ζωησιές της Παλαιάς Διαθήκης αντικατέστησε η ανεκτίμητης αξίας θυσία της ζωής του Θεανθρώπου. Δεν ραντίζονται τώρα πια οι άνθρωποι με το «αίμα ταύρων και τράγων και σποδόν δαμάλεως» (εβρ. θ' 13), αλλά σώζονται με το «αίμα το της Καινής Διαθήκης» (Ματθ. κς' 28), το αίμα του Σωτήρα και Λυτρωτή Χριστού. Δεν βρίσκονται τώρα οι πιστοί κάτω από τη φοβερή εξουσία του νόμου της Παλαιάς Διαθήκης, αλλά είναι πολίτες του βασιλείου της χάριτος της Καινής Διαθήκης. «Ουκ εστέ υπό νόμον, αλλ' υπό χάριν» (Ρωμ. ς' 14), διδάσκει ο μεγάλος απόστολος των εθνών Παύλος.

****

«Καινά ποιῶ πάντα». Κι όσο ο χρόνος περνά, τόσο η ανακαίνιση αυτή προχωρά και επεκτείνεται τόσο σε πλάτος όσο και σε βάθος. Ήδη πριν από χίλια εννιακόσια πενήντα χρόνια ο απόστολος Παύλος το είχε πει: «τα αρχαία παρήλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινά τα πάντα» (Β' Κορ. ε' 17). Αν τότε, που ειπώθηκαν αυτά τα λόγια, ήταν αληθινά και πραγματικά, πόσω μάλλον σήμερα, ύστερα από την αποτελεσματική επίδραση της χριστιανικής διδασκαλίας στα άτομα και τους λαούς;

«Καινά τα πάντα». Όλα νέα. Οι σκέψεις, τα φρονήματα, οι αποφάσεις, οι πράξεις, οι ενέργειες. Και πώς όχι, αφού ο σκοπός αυτής της ίδιας της ανακαίνισης είναι το να «περιπατήσωμεν εν καινότητι ζωής;» (Ρωμ. ς' 4). Θα βιώσουμε την ηθική και πνευματική ανακαίνιση, την οποία θα πραγματοποιήσει σε μας ο αίτιος και αυτουργός της καινής ζωής, της νέας ζωής, της πνευματικής ζωής, ο Κύριος

μας ο Ιησούς Χριστός, Και, προχωρώντας σ' αυτή την ανανέωση και την ανακαίνιση, νεκρώνοντας όλο και περισσότερο τον παλιό άνθρωπο που κατοικεί μέσα μας και ενδυναμώνοντας τον νέο, καλούμαστε να φτάσουμε μια μέρα στην ευχάριστη κατάσταση, στην οποία με τη χάρη του Θεού θα μπορούσαμε να επαναλάβουμε τα λόγια του αποστόλου Παύλου, που φανερώνουν ολόκληρο το μέτρο της αναγέννησης και της ανακαίνισης: «Χριστώ συνεσταύρωμαι· ζω δε ουκέτι εγώ, ζή δε εν εμοί Χριστός» (Γαλάτ. β' 20).

****

Αλήθεια, πόσο ψηλά θέλεις, Κύριε, να ανέβω! Πόσο διαφορετικός θέλεις να γίνω, απ' ό,τι είμαι! Να αρνηθώ τον παλιό μου άνθρωπο και να γίνω νέος, περπατώντας σύμφωνα με τις εντολές της νέας Σου, της Καινής Σου Διαθήκης! Δε με θέλεις άνθρωπο των τύπων, άνθρωπο της σκιάς, άνθρωπο που αρκείται στο μέτριο και στο λίγο. Με θέλεις να επιθυμώ και να αγωνίζομαι για να πετύχω το τέλειο. Με θέλεις να γίνω «καινή κτίσις», νέος άνθρωπος, αλλαγμένος εξ ολοκλήρου. Αλλά αυτή τη μεταβολή, κύριε, δεν μπορώ εγώ να την πετύχω με τις ασθενικές μου δυνάμεις. Γι' αυτό αφήνω τον εαυτό μου στα χέρια της αγαθότητάς Σου. Κάμε ό,τι θέλεις, αρκεί μόνο να πραγματοποιηθεί αυτή η αλλαγή, την οποία ζητάς από μένα. Ωστε, όταν κατά την ημέρα της δευτέρας Σου παρουσίας θα καλέσεις τους εκλεκτούς Σου στην κληρονομιά της ουράνιας βασιλείας Σου, να παραλάβεις κι εμένα στην καινούργια πόλη, στους νέους ουρανοὺς, στους οποίους θα βασιλεύεις Εσύ αιώνια κι όπου άγγελοι και άνθρωποι θα αναπέμπουν «ᾠδὴν καινήν» στη μεγαλοσύνη Σου (Αποκάλ. ε' 9). Και τότε Εσύ θα πεις τον τελικό Σου λόγο: «ἰδοὺ καινά ποιῶ πάντα». Αμήν.

Λόγοι της Χάριτος

Παρατηρήσατε τα κρίνα του αγρού

Στο σπίτι: έγνοιες
προβλήματα, αγωνίες, πονοκέφαλοι,
τα παιδιά... το μέλλον...
Ηρέμησε. Κοίταξε. Ζωηρές κίτρινες μαργαρίτες
ξεπετάχτηκαν μέσα από το χαλασμένο πεζοδρόμιο.
Τα εμπόδια παραμερίστηκαν.
Ο Θεός φρόντισε. Εμπιστεύσου Τον.

Στον κόσμο: βουϊτό εκκωφαντικό.
Πόλεμοι, εκβιασμοί,
φτώχεια, πείνα, δίψα, πόνος, λυγμοί.
Έλπιζε. Κοίταξε στη σχισμάδα του βράχου
ένα πεύκο στέκει εκεί ορθό.
Οι ρίζες βρήκαν χώμα και νερό.
Ο Κύριος μεριμνά για μας και γι' αυτό.

Στην καρδιά μας: μελαγχολία.
Συνθλιβόμαστε από παντού,
τα νεύρα μας τσακισμένα, τα όνειρά μας μαραμμένα.
Κί όμως, πρόβαλε ο ήλιος και σήμερα!
Άγγιξε, Θεέ μας, νού και καρδιά να χαρούμε στο φως του
το χαλί από χαμόμηλα απλωμένο στο ξεχασμένο μονοπάτι μας,
Πόσες χαρές μικρές και μεγάλες μας σκορπάς, Κύριε!

*Ας παρατηρήσουμε τα κρίνα του αγρού κι' ας μάθουμε από αυτά.
Δεν κοπιάζουν, δεν γνέθουν, αλλ' οι αρμονικές χρωματιστές φορεσιές τους
ντροπιάζουν τα πλουμιστά πλούσια ενδύματα του βασιλιά.*

Έξη χιλιάδες είδη αγριολούλουδα στολίζουν
τα βουνά, τους λόφους, τους αγρούς της πατρίδας μας.
Ας χαρούμε τη λάμψη που εκπέμπει το κόκκινο σκουφί της παπαρούνας.
Ας εισπνεύσουμε το άρωμα της αγριοβιολέτας, της αγριοτριανταφυλλιάς,
το μύρο του ταπεινού μενεξέ, την ομορφιά του νάρκισσου, της παιώνιας,
τα χρώματα της καμπανούλας, των κρίνων, των κρόκων, της τουλίπας,
του φθινοπωρινού κυκλάμινου, της χειμερινής ανεμώνας,
την κομψότητα του ασφόδελου και του γαϊδουράγκαθου.
Σ' ευχαριστούμε Θεέ μας, για τον κόσμο-στολίδι που μας χάρισες!

Ας παρατηρήσουμε τα κρίνα του αγρού, κι ας μάθουμε απ' αυτά.
Γεννιούνται, μαραίνονται και ξαναγεννιούνται συνεχίζοντας
την άφθαρτη αλυσίδα της ζωής -δώρο Θεού-
δίνουν αέναα γύρω τους την ομορφιά και την ευωδιά τους.
Ζωοδότα Δημιουργέ, έμπνευσε κι' εμάς να δίνουμε
στους γύρω μας την αγάπη Σου.

Λ. Βαλαή

ΣΧΗΜΑ

Δεν είναι φωτεινότερο πράγμα από την Αλήθεια·
ψάχνεις μ' έρωτα και μανία να τήνε βρεις;
είναι η έρευνά σου σαν τη Νύχτα καρποφόρα,
που έχει ασφαλές, ότι θα σκάσει ο Ήλιος πομπωδώς·
η έρευνά σου σαν τη Νύχτα, που όσα ερέβη
και αν δέρνουν, κάτι σιγολάμπει, είτε η πληθώρα
των άστρων, είτε, έστω, η αγωνιώδης μέσωσ συνέφων
δολή εκείνη φωταύγεια που οδηγάει.

Αντίθετα, όποιος δεν νοιάζεται για την Αλήθεια,
είναι της αμεριμνησίας του η δήθεν γαλήνη
σαν την αιώνια νύχτα του κακού θανάτου, -άκαρπη,
δίχως ουδενός πράγματος φόβο ή ελπίδα, δίχως αρχή,
δίχως τέλος, ασυνείδητη, σαν την ψιλή έννοια
θανάτου δίχως τρόπαια χρωμάτων,
δίχως καν την σιλιπνότητα
κρίσεως μελλοντικιάς μετά σαλπίγγων.

Τ. Κ. Παπασώνης